

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Katedra sociální práce

Diplomová práce

Sociální dopady u kontrolovaných uživatelů cannabinoidů

Vypracovala: Diana Ciglerová
Vedoucí práce: doc. PhDr. Bc. Aleně Kajanové, Ph.D.

České Budějovice 2015

Abstrakt

Klíčová slova: kontrolované užívání – konopné drogy – uživatelé konopných drog

Mimo uživatele, kteří jsou závislí na drogách a někdy potřebují i vyhledat odbornou pomoc, existují i jedinci, kteří dokážou předcházet nepříznivým důsledkům užívání, jsou tedy kontrolovanými uživateli. Tito uživatelé jsou skrytí, neexistují o nich žádné oficiální záznamy. Kontrolovaným uživatelům a jejich sociálním dopadům se věnuje tato diplomová práce. Za poslední roky bylo zkoumáno především kontrolované užívání tvrdých drog, jako je heroin či kokain, ale stále je velmi málo výzkumů, které by se zabývaly kontrolovaným užíváním konopných drog.

V teoretické části práce je charakterizováno konopí z obecného a botanického hlediska, jsou zde popsány základní druhy (konopí seté, indické a konopí rumištní) a formy (marihuana, hašiš, hašišový olej) konopí. Následuje kapitola, která se zabývá způsobem užívání konopných drog. Další kapitola je věnována stručné historii konopných drog ve světě. Konopí jako lék a zdravotní důsledky konopných drog jsou další témata, kterými se práce zabývá. V práci jsou dále popsány nejčastější sociální okolnosti, které mohou mít vliv na tom, že jedinec začne konopné drogy užívat, a typologie uživatelů konopných drog. Poslední kapitola je věnována teoretickým modelům kontrolovaného užívání a obecně teorii kontrolovaného užívání konopných drog.

Cílem práce bylo zjistit, jaký vztah mají kontrolovaní uživatelé cannabinoidních látek k dané droze. Byly stanoveny dvě výzkumné otázky. První výzkumnou otázkou bylo vyzkoumat, zda se něco změnilo v životě kontrolujících se uživatelů po užívání konopných drog. Pomocí druhé výzkumné otázky bylo úkolem zjistit, kdy je pro kontrolované uživatele konopných drog nevhodné drogu užít.

Výzkumný soubor představovalo celkem 12 komunikačních partnerů z Plzně, z toho bylo sedm mužů a pět žen ve věkovém rozmezí od 21 do 35 let. Komunikační partneři byli do výzkumu vybráni pomocí sněhové koule. Pro výzkum byli vybráni pouze jedinci starší 18 let, kteří mají minimálně dva roky zkušenosti s danou látkou,

aby nešlo pouze o experimentující uživatele, ale o kontrolující se uživatele. Další podmínkou bylo minimálně deset zkušeností s užitím dané drogy. Zkoumaní jedinci nesměli mít žádné zdravotní poškození v důsledku užívání konopných drog, ani nesměli být nikdy léčeni s drogovou závislostí. Komunikační partneři nemohli být ani odsouzeni v souvislosti s drogami. Výzkum byl realizován od ledna do dubna 2015.

Pro zpracování empirické části byl zvolen kvalitativní výzkum. Zdrojem dat byly narativní rozhovory. Při tomto typu rozhovoru je zkoumaný jedinec povzbuzován k volnému vyprávění. Rozhovory byly doslovně přepsány a jsou uvedeny v příloze diplomové práce. Data získaná z rozhovorů byla zpracována pomocí zakotvené teorie. V práci byly využity první dva stupně kódování – otevřené kódování a axiální kódování. Tematické okruhy rozhovorů byly zaměřeny na několik kategorií, které se dále dělily na další subkategorie.

První kategorie, kterou se výzkum zabýval, byla zaměřena na kariéru užívání komunikačních partnerů, kde bylo zjištěno, že typicky komunikační partneři užíli poprvé drogu mezi 14. a 15. rokem života, především z důvodu experimentace, vyzkoušení nových věcí.

Další kategorie byla zaměřena na současné užívání látek komunikačními partnery. Tedy na to, jak často obvykle drogu užijí, zda je pro ně obtížné drogu sehnat a jak je pro ně užívání finančně nákladné. Z výzkumu vyplynulo, že v dnešní době je velice snadné sehnat marihuanu, není těžké dostat se k dealerovi, co nabízí tento typ drogy. Obstarat si však hašiš je v České republice náročné. Frekvence užívání i finanční zatížení bylo u jednotlivých komunikačních partnerů individuální.

V současné době užívají jedinci převážně raději drogu o samotě, ačkoliv dříve užívali všichni dotazovaní drogu raději s někým. Nyní si drogu dají především k relaxaci, například ke sledování nějakého filmu. Při užívání konopných drog dodržují uživatelé strategie, díky nimž předcházejí sociálním a zdravotním problémům, zvládají tak rizika, které může droga způsobovat. Komunikační jedinci jsou zodpovědní, zvažují, kdy je vhodné drogu užít, a kdy by mohlo mít užití pro ně negativní dopad. Mezi nevhodné situace k užití drogy bylo ráno, jelikož uživatelé chtějí být přes den v realitě, nebyli

by po užití schopni fungovat tak efektivně, jako bez užití drogy. Užití drogy v práci, ve škole, či při jiné důležité aktivitě u dotazovaných jedinců také nebylo přípustné, ačkoliv dříve, v začátcích jejich užívání, jedincům nevadilo drogu užít ani během školy. Kontrolovaní uživatelé se z nich tedy stali až během několikaletého užívání, kdy poznali, že není možné užívat drogu v jakoukoliv denní dobu, při jakékoliv aktivitě. Několik jedinců dokonce považuje za vhodné dát si na nějakou dobu pauzu od užívání konopí, tedy chvilkově abstinovat.

Mezi hlavní účinky, které konopné drogy na komunikační partnery mají, byly uvedeny uklidňující účinky. Převážně kvůli těmto účinkům komunikační partneři drogu užívají. Zklidní se, mají tzv. chladnou hlavu, jsou poté klidní. Dopřejí si relax, většinou po práci. Komunikační partneři dále uvedli lepší soustředěnost po konopí, lépe se jim například učí věci do školy, ačkoliv pak více nad daným textem přemýšlejí, tzv. do něj „zapečou“. Mezi další účinky, které jim konopí přináší, patří především pocity euforie a pocit hladu, který však jedinci nevnímají jako příznivý.

Mezi další kategorií patřily postoje kontrolovaných uživatelů k návykové látce. Z výzkumu vyplynulo, že jedinci drogu tolerují, a to více, než například alkohol, který všem komunikačním partnerům přijde škodlivější, ačkoliv je oproti konopí legální. Na legalizaci konopí se však komunikační partneři neshodují. Někteří jedinci považují za zbytečné konopí legalizovat, když se dá stejně velice snadno sehnat.

Komunikační partneři se shodli, že by chtěli, aby jejich partneři užívali konopí pouze v kontrolovaném množství, tak jako oni, nejlépe však i o něco méně.

Na základě daných kategorií byly rozpoznány vztahy, které spolu souvisí, tyto byly popsány v axiálním kódování. Zjistilo se, že rodiče komunikačních partnerů nemají vliv na to, zda jedinec drogu užívá. V některých rodinách je tato tematika tabuizována, jinde se o užívání konopí mluví bez tajností. Vliv rodičů však jedince nikterak neomezuje.

Práce může sloužit jako praktická pomůcka pro uživatele konopných drog, jak se stát kontrolovaným uživatelem těchto látek, nebo jak dosáhnout plné abstinence od drog. Dále může být práce využita k ucelenému pochopení dané problematiky širokou veřejností.

Abstract

Keywords: controlled use – cannabis drugs – cannabis drugs users

Aside from drug users who are addicted and sometimes need expert aid, there are also individuals who can prevent the unfavourable consequences of drug use, i.e. the controlled users. These users are concealed and official records about them do not exist. This diploma thesis deals with the controlled users and their social impact. During the recent years researchers focused mainly on the controlled use of hard drugs, such as heroin or cocaine, but there is still only a very few studies dealing with the controlled use of cannabis drugs.

In the theoretical part of the work cannabis is characterised from general and botanical point of view and its basic kinds (*cannabis sativa*, *cannabis indica*, *cannabis ruderalis*) and forms (marijuana, bhang, bhang oil) are described. Next chapter is dedicated to a brief history of cannabis drugs in the world. Other discussed topics are cannabis as a remedy as well as health consequences of cannabis drugs use. Next, the most frequent social circumstances which can cause an individual to start taking cannabis drugs are described and a typology of cannabis drugs users is introduced. The last chapter deals with the theoretical models of controlled drug use and the theory of controlled drug use in general.

The aim of the work was to find out what relationship the controlled users of cannabis substances have to the respective drug. Two research questions were formulated. The first one is about whether the cannabis drug use caused any significant change in the lives of controlled users or not. The second one's purpose is to find out when it is not suitable for the controlled users of cannabis drugs to use the drug.

The research sample consisted of 12 communication partners from Pilsen, seven male and five female, in the age between 21 and 35 years. The communication partners were selected for the research by snowball method. Only those individuals who were over 18 and have at least two year experience with the respective substance were selected for the research to ensure that only controlled users and no experimental users

are included. Another condition was at least ten separate experiences with the use of respective drug. Individuals under research must not have suffered any damage from the cannabis drug use and must not have undergone any drug addiction treatment. The communication partners also must not have been legally prosecuted with regard to drugs. The research took place between January and April 2015.

The empirical part of the work is based on a qualitative research. Data were collected via narrative interviews. In the course of this type of interview the individual under study is encouraged to narrate freely. The interviews were transcribed verbatim and are enclosed in the attachments section of the work. The data obtained from the interviews were compiled via anchored theory. The first two degrees of coding were employed in the work – open coding and axial coding. Thematic range of the interviews included several categories which were further divided into additional subcategories.

The first category of the research was focused on the drug use career of the communication partners, where it was found out that they typically used the drug for the first time between the age of 14 and 15, mostly for experimental reasons, to experience something new.

Next category dealt with contemporary drug use of the communication partners, i.e. how frequently they use the drug, how difficult it is for them to obtain it and how expensive the drug use is for them. The research led to the conclusion that it is very easy nowadays to get marijuana, i.e. to find a dealer offering this kind of drug. On the other hand, bhang seems to be much more difficult to get in the Czech Republic. Frequency of use and financial burden was found to be individual.

Nowadays individuals take the drug mostly alone, as opposed to their preference of taking it together with someone in the past. They use the drug for the purpose of relaxation, e.g. while watching a movie. Cannabis drug users abide by certain strategies which help them to prevent social and health issues and to cope with the risks which accompany the use of the drug. Communication partners are responsible individuals and consider when it is suitable to use the drug and on the contrary when it could have negative consequences. Among the unsuitable situations to use the drug was mentioned morning, since the drug users want to be firmly anchored in reality during the day and

they would not be able to function as effectively after taking the drug as without taking it. Taking the drug in work, school or during any other important activity was also found unthinkable by the interviewees, even though they originally did not mind taking the drug during school in the past when they were beginning with its use. Therefore they became controlled users only after several years of taking the drug when they recognized that it is not possible to take the drug anytime and during any activity. Some individuals even find it reasonable to take a break from cannabis, i.e. to temporarily abstain from it, once in a while.

The main effects of cannabis drugs reported by the communication partners were calming effects. It is mostly because of these effects that the communication partners take the drug. They calm down, become cool-headed and relaxed. They indulge in relaxation, mostly after work. The communication partners also reported better focus after using cannabis, e.g. better ability to study, although they tend to think more about the studied material afterwards and “lose themselves” in it. Other reported effects of cannabis are feelings of euphoria as well as feeling of hunger, which is however not perceived by the drug users as positive.

Next category is the attitude of controlled drug users to the addictive substance. According to the research users tolerate the drug, more than alcohol for example, which is perceived by all communication partners as more damaging, even though it is legal contrary to cannabis. However there is no consensus among the communication partners with regard to the issue of legalization of cannabis use. Some individuals consider legalization of cannabis use to be pointless since it is possible to get the drug easily anyway.

The communication partners concur in that they would like their partners to use cannabis only in controlled amount, just like themselves, preferably even little less. On the basis of respective categories various relationships were identified and subsequently described in axial coding. It was found out that parents of communication partners have no impact whatsoever on their use of respective drug. In some families the topic of cannabis use is taboo, while in others it is discussed openly. Parental influence does not constrain the individuals in any way however.

The work can serve as a practical guide for cannabis drug users to become controlled users of these substances or to achieve total abstinence. It can also be used to provide complex information about the topic to general public.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne (18. 5. 2015)

.....

Diana Ciglerová

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce, doc. PhDr. Bc. Aleně Kajanové, Ph.D., za odborné vedení, poskytování konzultací, cenné rady a především čas, který mi věnovala.

Také bych chtěla poděkovat všem komunikačním partnerům, kteří mi poskytli rozhovor, jen díky nim mohla práce vzniknout. Veliký dík patří Zdravotně sociální fakultě za to, že mi dala možnost zde studovat. Mé díky patří i mému příteli za jeho podporu při psaní práce a našemu kocourkovi za to, že mi dělal celou dobu u práce společnost.

Obsah

Úvod.....	14
1 TEORETICKÁ ČÁST	16
1.1 Konopí	16
1.2 Formy konopných drog.....	18
1.2.1 Marihuana	18
1.2.2 Hašiš	20
1.2.3 Hašišový olej.....	21
1.3 Způsob užívání konopných drog.....	21
1.3.1 Aplikace přes dýchací trakt	23
1.3.2 Aplikace přes trávicí trakt.....	24
1.4 Historie užívání konopných drog.....	25
1.5 Konopí jako lék.....	27
1.6 Zdravotní důsledky konopných drog	29
1.6.1 Psychické důsledky.....	30
1.6.2 Fyzické důsledky.....	32
1.7 Sociální okolnosti, které mohou ovlivnit užívání cannabinoidních látek	34
1.7.1 Sociální prostředí.....	35
1.7.2 Rodinné prostředí	36
1.7.3 Vrstevnická skupina.....	36
1.7.4 Rizikové předpoklady pro užívání konopných látek	37
1.7.5 Typologie uživatelů konopných drog	38
1.8 Teorie kontrolovaného užívání drog.....	39
1.8.1 Teoretické modely kontrolovaného užívání.....	40
1.8.2 Teorie kontrolovaného užívání konopných drog	42
2 CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	44
2.1 Cíl Práce.....	44
2.2 Výzkumné otázky	44
3 METODIKA	45
3.1 Použité metody a techniky sběru dat	45
3.2 Charakteristika výzkumného souboru	46
3.3 Vlastní realizace výzkumu	47
3.4 Etika výzkumu	48
4 VÝSLEDKY	49
4. 1 Výsledky otevřeného kódování:	51
4.1.1 Kariéra užívání konopných drog.....	51
4.1.2 Současné užívání drog.....	53
4.1.3 Pravidla uživatelů kontrolovaných uživatelů cannabinoidů.....	59

4.1.4 Účinky konopí.....	66
4.1.5 Postoj kontrolovaných uživatelů ke cannabinoidům	72
4.1.6 Role rodiny, partnerství	77
4.2 Axiální kódování.....	81
5 DISKUZE	83
6 ZÁVĚR	90
7 SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	92
8 PŘÍLOHY	102

Seznam použitých zkratk

THC – tetrahydrocannabinol

Kč – koruna

Úvod

Česká republika se v Evropě řadí mezi země s vysokým počtem uživatelů konopných drog, i přesto, že jsou to drogy stále ilegální. Užívání konopných látek je v České republice stále nepřijatelné. I pěstování konopných drog pro vlastní potřebu zůstává trestným činem. Počet lidí podporujících legalizaci konopí se však za poslední roky zdvojnásobil. S legalizací konopí souhlasí především muži, svobodní nebo nesezdaní a mladší osoby. (Mravčík a kol., 2010) Výzkum nelegálních drog se zaměřuje především na jejich problematické užívání a pravidelného užívání se dotýká pouze okrajově. V drogové politice a adiktologii se nyní dostává pravidelné užívání konopných drog do popředí výzkumného zájmu. Užívání konopných drog může být praktikováno i kontrolovaným způsobem, který nepůsobí destruktivně pro uživatele a jeho okolí. Kontrolované užívání není spojené se sociálním, ekonomickým, právním ani zdravotním poškozením a mělo by umožňovat brát drogy v dlouhodobém časovém horizontu. Kontrolovaná konzumace drog se nepoužívá k řešení problémů a uživatelům nebrání v tom, aby vedli aktivní společenský život, tedy například pracovali, studovali a měli různé volnočasové aktivity. K tomu, aby kontrolované konzumace cannabinoidů uživatelé dosáhli, potřebují si stanovit různé rituály a sankce, například užití drogy až večer po práci doma. (Morávek, 2007)

Téma jsem si zvolila z toho důvodu, že počet uživatelů konopných drog stále přibývá, tudíž si žádá velkou pozornost. Chtěla bych přiblížit problematiku kontrolovaného užívání konopných drog, zjistit, kdy je pro kontrolované jedince vhodné drogu užít, a kdy naopak je to nepřijatelné. Jelikož kontrolovaní uživatelé konopných látek nemají v souvislosti s konzumací daných látek žádné problémy, není zapotřebí, aby vyhledávali odbornou pomoc, proto mohou zdárně unikat pozornosti většiny odborníků.

Cílem práce je zjistit, jak chápou kontrolovaní uživatelé cannabinoidů svůj vztah k návykové látce, pomocí výzkumných otázek získat odpověď na to, zda se cokoliv změnilo v životě uživatelů díky užívání cannabinoidů. Další výzkumná otázka má za

úkol zodpovědět na dotaz, kdy je pro kontrolované uživatele konopných drog nepřijatelné drogu užít.

Práce je rozdělena na dvě části, na teoretickou a na praktickou část. V teoretické části je obecně popsáno konopí, dále jsou jednotlivě popsány formy konopných drog (tedy marihuana, hašiš a hašišový olej). Následuje kapitola, kde jsou popsány různé způsoby užívání konopných drog. V další kapitole je stručně popsána historie konopí. Dále jsou zde nastíněny situace, kdy jsou látky z konopí vhodné k lékařským účelům a zároveň pak kapitola, která se zabývá zdravotními důsledky konopí. Poté následuje kapitola, kde jsou uvedeny sociální okolnosti, které mohou ovlivnit užívání cannabinoidních látek a typologie uživatelů konopných drog. Poslední kapitola teoretické části je věnována teorii kontrolovaného užívání drog. V praktické části jsou popsány cíle a výzkumné otázky, metodika práce, výsledky, které byly tvořeny pomocí zakotvené teorie, diskuze a nakonec závěr práce.

1 TEORETICKÁ ČÁST

„Kdo věří, že konopí je hrozná droga, která ze svých požívačů dělá závislé asociály, ten těžko dospěje k hlubšímu pochopení role této neobvyklé rostliny (Rätsch, 2000).“

Christian Rätsch

1.1 Konopí

Konopí řadíme mezi látky s přírodním halucinogenním účinkem. (Herer, 1990) Při velkých dávkách konopí se u pokusných osob prokázalo výrazné zkreslení zrakového a sluchového vnímání, halucinace, odosobnění a psychotomimetické zážitky ve formě pocíťovaného houpání ve vlnách. Tyto zážitky však nejsou tak silné, jako u jiných halucinogenních látek. (Conrad, 2001) Na konopí nevzniká fyzická závislost. Vzniká pouze psychická závislost, která nastává, pokud uživatel potřebuje drogu užívat opakovaně nebo trvale k vyvolání příjemných prožitků a tím k odstranění prožitků nepříjemných a zatěžujících. (Mioviský, 2008)

Léčba se dá zvládnout například v terapeutické komunitě. (Matoušek, 2003) Konopné drogy bývají často označovány jako iniciační drogy s tím, že jejich užívání po čase uživateli nestačí a přechází na drogy s prudším efektem. Vzhledem k posunu hranice prvního kontaktu s drogou do nižších věkových kategorií konzumují cannabinoidy často osoby dosud duševně nezralé. (Mioviský, 2008)

Všechny druhy konopí jsou dvoudomé, tedy vytváří samičí a samčí rostliny. (Tyler, 2000) Samičí rostliny jsou většinou větší a více rozdvojené oproti samčím. Z kulturního hlediska jsou samičí rostliny více důležité, vytváří totiž pevnější vlákna, více psychoaktivních látek, a to i výživných semen. Samčí rostlina produkuje pevná vlákna, ze kterých se dělají konopné oděvy a lana. Samičí rostliny produkují lepkavě aromatickou pryskyřici. Převážná část pryskyřice je na vrcholu kvetoucí rostliny, menší množství se vyskytuje i v listech. Konopí je jednoletá rostlina připomínající tvar palmy

s ostře vroubkovanými listy. Dříve bylo řazené konopí do řádu Urticaceae (kopřivovité). Novější výzkumy ale zařadily konopí do řádu Cannabaceae (konopné), čeledi Moraceae (morušovité). Nejvíc příbuznou rostlinou je chmel *Humulus lupulus*. (Tyler, 2000) V rámci rodu *Cannabis* zpravidla rozlišujeme tři základní druhy, a to konopí seté, konopí indické a konopí plané, zvané též konopím rumištním. Mimo tyto druhy existují ještě další druhy látek, které jsou však určené pro průmyslové využití, je zde minimum psychotropních látek. Technické konopí se vyznačuje pro průmysl příznivými růstovými vlastnostmi a téměř nulovým obsahem THC (maximálně 0,2 % podle norem EU). (Dupal, 2004; Kalina, 2003) V závislosti na dané odrůdě a na růstových podmínkách dosahuje tato bylina různé výšky. Běžně je to kolem tří metrů, ale může to být až pět metrů. (Alberts, 2002)

Mezi nejznámější druh konopí s psychoaktivními látkami patří konopí seté. Jedná se o jednoletou rostlinu s vyšším vzrůstem. Za příznivých podmínek může dosáhnout výšky až šest metrů. Má větší listy a málo se větvící stonek. Hlavní kořen, který je dlouhý až dva metry, je kulovitého tvaru. Vyrůstá z něho několik postranních kořenů, jejichž vlásečnicové kořínky jsou nejdůležitější pro výživu celé rodiny. (Kubánek, 2009) Konopí seté je málo odolné vůči chorobám a zároveň je náročné na pěstování. Kvete v rovníkových oblastech, především v Thajsku, Kolumbii a Nigérii, kde je jeho největší produkce. Má praktické využití, farmáři ho pěstovali pro jeho další zpracování. (Mioviský, 2008; Tyler, 2000)

Indické konopí je vysoce pryskyřičnatá jednoletá rostlina, která pochází z Indie. Vyskytuje se především v tropických a subtropických oblastech, nejčastěji je pěstováno v Asii, kde se využívá k výrobě hašiše. Obsah THC se pohybuje až okolo 40%. Nejvhodnější pro zpracování bývají květy rostlin, kde je obsaženo veliké množství THC. Kromě Asie bývá indické konopí pěstováno především v Indii, severovýchodním Íránu, v Afghánistánu, Pákistánu, Indonésii, v Mexiku, USA a Jižní Americe. Stonek může dorůst až do výšky 2 metrů a je značně větvený. (Valíček, 2003; Mioviský, 2008)

Konopí rumištní je plevelná rostlina, která roste divoce v Povolží, v oblasti západní Sibíře a střední Asie. (Ruman a Klvaňová, 2008) Je nenáročná na půdu, její semena jsou schopna přežít veliké mrazy, také je odolná proti škůdcům. Vzrůstově je

malá, obsahem psychoaktivních látek dosahuje průměru ostatních druhů. (Tyler, 2000; Dupal, 2004; Miovský, 2008; Drogy: otázky a odpovědi, 2007)

1.2 Formy konopných drog

Existují tři formy drog vyrobených z konopí. Mezi tyto formy patří marihuana, hašiš a méně známý hašišový olej. (Kalina, 2003)

1.2.1 Marihuana

Název „marihuana“ znázorňuje název pro sušené květenství a horní lístky ze samičí rostliny konopí. Barva záleží na kvalitě zpracování a může být od tmavě zelené skoro až po černozeleň (v případě rychlého sušení, vlhkého sběru, nekvalitní přípravy). (Kalina, 2003; Pešek a kol., 2007) Při dobrém zpracování je látka po malých kouscích, která drží v hručkách při sobě, jemně lepící, s velmi charakteristickým aroma. (Kalina, 2003)

První příznaky po požití marihuany se dostávají většinou cca za 30 minut, vstřebání je pomalé. Efekt pomalu stoupá, vrcholu se dostává po jedné až pěti hodinách po užití, odeznívá po několika dalších hodinách. Intoxikace konopnými látkami při požití ústy má závažnější průběh, hrozí zde větší riziko předávkování (netrpělivý uživatel se může přikrmovat, jelikož efekt nastupuje pomalu), průběh intoxikace bývá většinou vnímán jako nepříjemně protahovaný. První příznaky nastupující intoxikace mohou být nepříjemné. Člověk může cítit úzkost, strach a sevřenost. Mění se vnímání s realitou, mění se vnímání času, dostavuje se zostření smyslových vjemů, mohou nastat poruchy krátkodobé paměti. Nastupují pocity euforie, blaženosti, typický je neutišitelný a bezdůvodný smích. Při intoxikaci se mohou vyskytovat halucinace. Dále se mohou vyskytnout obsedantní myšlenky, často bývají nepříjemné. Někdy může intoxikace vést k atypickému chování jedince, kdy se mohou vyskytnout panické ataky s agresivním chováním. (Mioviský, 2008; Drogy: otázky a odpovědi, 2007)

Z fyzických příznaků po užití marihuany je nejtypičtější zvýšená chuť k jídlu, sucho v ústech a zarudnutí očí. Po odeznění účinku se někdy dostavuje zmatenost, únava nebo otupělost. Dané příznaky mohou odeznívat i druhý den po intoxikaci, do 24 hodin však odeznějí úplně. Dlouhodobé užívání konopných drog však vede k typickým změnám, dlouhodobý uživatel konopných drog bývá často pomalý, zabývá se detaily, trpí poruchou krátkodobé paměti. (Drogy: otázky a odpovědi, 2007)

Mezi brzké projevy při užívání marihuany patří zarudlost očí, bolest na prsou, kašel, sucho v ústech, zrychlený puls, kolísání nálady, podrážděnost, únava, hlad, pach potu po spálené trávě, riziko úrazu a dopravní nehody, také chladné končetiny. (Nešpor a Csémy, 1995)

Do pozdních známek patří horší jedincův postřeh, zhoršení paměti na věci, co se staly v poslední době, zhoršení obratnosti, zhoršená schopnost orientace v čase a prostoru, nevyzrálost, neochota přebírat zodpovědnost, vytrácí se kvalitní zájmy z jedincova života. Dále do pozdních známek spadají chronické záněty spojivek a hltanu, neplodnost u mužů, povahové změny, citové otupění, riziko duševních nemocí a nepravidelný menstruační cyklus. (Nešpor a Csémy, 1995)

Marihuana se dá užít samostatně nebo s tabákem v cigaretách, neboli jointech, nebo například v dýmce. Dá se však užít i ve formě žvýkání nebo jako nápoj. Například v Íránu se připravuje nápoj z marihuany společně s mlékem. Konopné mléko ale pijí i lidé v České republice. V Německu je v oblibě spíše marihuana smíchaná s čajem. V Indii připravují tuto drogu ve formě alkoholického nápoje, který je doplněný pepřem, kardamomem a dalšími přísadami a nápoj je velmi opojný. Marihuana se dá i pojídat, buď přímo, nebo formou zavařenin, cukrovinek, buchet apod. (Honej, 2000–2009)

Stále se diskutuje nad tím, zda je marihuana vstupní branou k užívání dalších drog. Z dosavadních výzkumů a studií, které se zabývají drogovou politikou, vyplývá, že tomu tak není, že hlavní iniciační drogou je určitě alkohol. Iniciační efekt marihuany se převážně odehrává v rovině sociální, kdy distributor marihuany může nabídnout uživateli „něco silnějšího“. (Drogy: otázky a odpovědi, 2007; Pešek a kol., 2007)

1.2.2 Hašiř

Hařiř je konopné pryskyřice, kter pevzn obsahuje malou ast kvetenství a drobných nečistot. M tmav zelenou barvu, kter může přecházet do tmav hnd, záleží na čistotě. (Kalina, 2003) Kvalita hařiře koresponduje s barvou. ím tmavři hařiř je, tm je kvalitnjři. Existují vřak i výjimky, kdy například marock hařiř je zcela bl. (Honej, 2000–2009) Obsah aktivních látek hařiře se pohybuje kolem 40%. (Kalina, 2003) Vypadá jako mal lepiv hnd kulička. Je to hmota vyroben z usuřench vrřk kvet. (Goodyer, 2000) Hařiř je mořn užit několika způsoby. Můžeme ho jíst jako sladkou nebo kyselou látku, pt v čaji apod. (Tyler, 2000) Například v Indii se z něj vyrábí hařiřov zákusky „majoom“, kter dle obsahují opium, makov semena, durman, hřebcek, anzov semena, kardamom, mastix a cukr. V Syrii pro změnu vyrábí bonbóny plnění hařiřem. (Honej, 2000–2009)

Pznaky hařiře se dějí rozdelit do několika fází. V první fázi vtřinou přicházejí stavy úzkosti. V dalři fázi bývají tyto stavy nahrazeny nvalem radostných pocitů doprovázených intenzivním smíchem. Konečnou fázi je stav únavy nebo otupělosti. (Doležal, 2010) Hařiř je podle rad jedna z nejnebezpenjři illeglnch drog. Kařd rok se s ním dostanou do kontaktu miliony lidí. Více neř 40 000 z nich se dostane do vězení, nebo jsou jinak trestáni. Smrt z předávkování hařiřem nebyla zatím vrohodn zaznamenána. (Tyler, 2000)

Pořivn hařiře je ast v arabskm prostředí. Oproti marihuaně m vraznjři euforick inky. Při dlouhodobm uřivn hařiře hrozí apatie, negativn vlivy na pameř, citov otupělost apod. Povzbudiv inky se tedy mn v prav opak. (Wolf, 1997) Hařiř kouří ti, kter chtějí dosáhnout co nejintenzivnjřiho působení. (Tyler, 2000)

1.2.3 Hašišový olej

Počátkem 70. let se v Americe začal objevovat tzv. hašišový olej. (Honej, 2000–2009) Hašišový olej je produkt vznikající destilací konopných listů. (Drogy: otázky a odpovědi, 2007; Honej, 2000–2009) Čím je hašišový olej tmavší, tím bývá zpravidla hůře destilovaný a má tedy nižší kvalitu. Obsah THC v hašišovém oleji se pohybuje okolo 20%. (Honej, 2000–2009) Pro intoxikaci stačí velmi malé množství. Nejběžnějším způsobem užití je kouření, typická je skleněná dýmka. (Drogy: otázky a odpovědi, 2007, Miovský, 2008)

Také se kouří z cigarety ve směsi s tabákem nebo s marihuanou. Nejúčinnější způsob je kápnout 1-2 kapky podle uvážení na cigaretový papírek, ze kterého se následně vyrobí tzv. joint. (Honej, 2000–2009) V České republice je hašišový olej nedostupný (Drogy: otázky a odpovědi, 2007)

1.3 Způsob užívání konopných drog

Existuje několik možností, jak konopí užívat. Psychoaktivní látky obsažené v konopných látkách lze do těla dostat přes dýchací trakt, přes trávicí trakt, aplikací pomocí injekce či transdermálně. Různé způsoby užití jsou tzv. vzorce užívání, které zahrnují mimo technické stránky aplikace drogy i stránku sociální, rituální a psychologickou. Tyto vlastnosti jsou někdy více důležité, než farmakologické vlastnosti této drogy. Zkušenosti a očekávání konzumentů společně s vzorci chování mohou hrát tak podstatnou roli, že dojde k vyvolání pocitu akutní intoxikace i v době, kdy je obsah THC v droze velmi nízký nebo dokonce nulový. (Miovský, 2008)

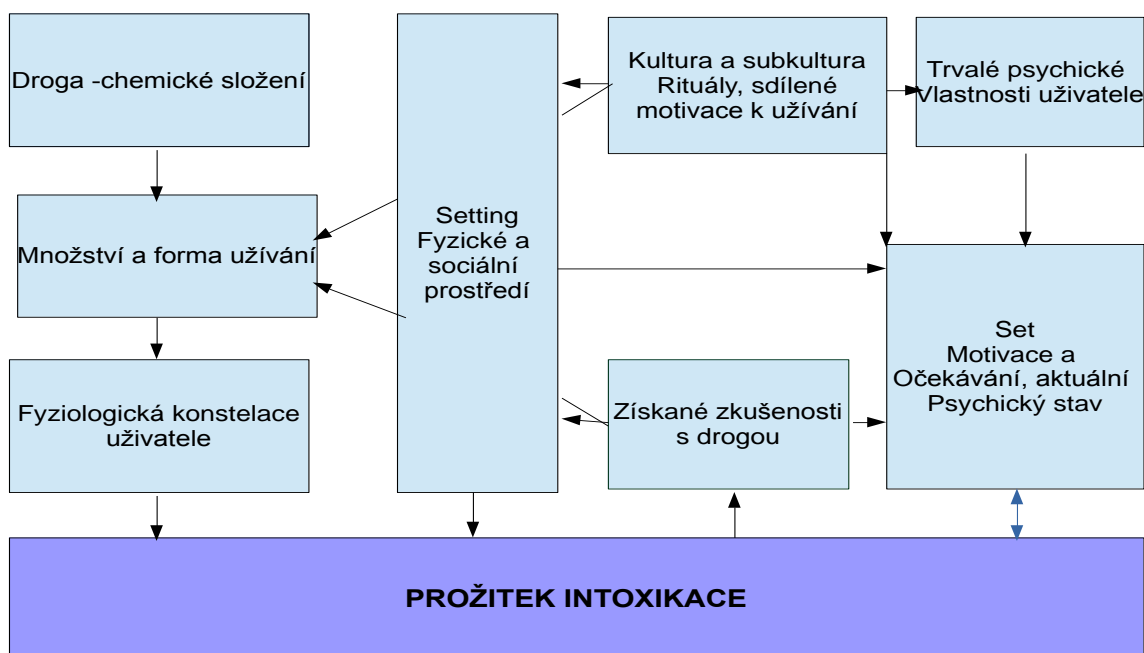
Na míru intoxikace má vliv několik faktorů, a to velikost užití dávky konopí, kombinace s jinými drogami, kdy například ke společné konzumaci s alkoholem dochází ze subjektivního hlediska ke zvyšování jejich účinků. Důležitou součástí je

však i zkušenost s drogou, fyzické prostředí, konkrétní společnost přítomna při užití, předcházející nálada. Vlastní zážitek je pak ovlivněn tím, zda uživatel očekává unik od problémů, zábavu, modelovou psychózu, náboženskou zkušenost nebo intrapsychický vzhled. Vztahy navzájem se propojující mezi těmito faktory a prožitkem intoxikace zobrazuje obrázek 1. (Miovský, 2008)

Faktory spojené s užíváním konopných drog se přeměňují více v závislosti na délce doby drogové kariéry uživatele. Uživatel v intoxikaci zažívá více stavy zahloubání oproti stavům euforie spojené se smíchem. Jedinec užívá drogu častěji více o samotě, než ve společnosti jiných uživatelů konopných drog. Motivace uživatele se časem mění od rekreační, kdy se snaží jedinec být zábavnějším, užívat si drogu, přes poznávací, kdy poznává sám sebe, poznává svět, kreativní až po zvládnání, coping, kdy jedinec užívá marihuanu proto, aby byl schopen pracovat nebo se zbavit nepříjemných stavů. (Miovský, 2008)

Intoxikace se projevuje pocitem sucha v ústech, hladem a chutí na sladké. U uživatele se projevuje hloubavá nálada, převažují u něj filozofické myšlenky o všech věcech okolo, zejména o smyslu života. (Kalina, 2003) Jedinec s převládajícím zaměřením na okolí je komunikativní, společenský, upovídaný a je pozitivně naladěný. (Miovský, 2008) Mezi typické příznaky patří smích a aktivní pohyb. Pakliže převládá vnitřní aktivita, tak je intoxikovaný jedinec zahloubaný do sebe, přemýšlí, fantazíruje, je odpoutaný od světa a v tělesném klidu. Ve fázi pasivity pak intoxikovaní popisují bezvládné tělo, prázdnou mysl a neutrální nebo spíš negativní myšlenky, které má spojené s únavou a apatií. (Kalina, 2003; Miovský, 2008) Častá je ve stavu akutní intoxikace i podezíravost až paranoidní představy, pocit zpomaleného času a rychlého toku vlastních myšlenek. U jedince bývá prodloužen reakční čas, zhoršuje se jeho pozornost i úsudek a dochází k narušení osobní činnosti. (Miovský, 2008) Z medicínského hlediska je stav intoxikace zařazen mezi duševní poruchy. V MKN – 10 je nazýván „akutní intoxikace vyvolaná užitím konopných látek“. (Smolík, 2012)

Obrázek 1: Faktory, které ovlivňují akutní intoxikaci

Zdroj: (Miovský, 2008)

1.3.1 Aplikace přes dýchací trakt

Nejčastěji bývají konopné látky vpravovány pomocí dýchacího traktu, tedy kouřením. (Miovský, 2008) K vyvolání euforie kouřením stačí cca 25 – 50 mikrogramů THC na kilogram tělesné váhy, pro vyvolání halucinogenních účinků je nezbytné množství dávky mezi 50-200 mikrogramy na kilogram. Účinky nastupují za několik minut. (Dupal, 2004; Kalina, 2003)

Nejčastěji se konopí kouří ve vlastnoručně ubalené cigaretě typicky kónického tvaru, kterému se říká joint, slangově však také brko, špek. Rostlinná drť zde může být smíchána s cigaretovým nebo dýmkovým tabákem. (Drogy: otázky a odpovědi, 2007)

Podobný jointu je blunt. Rozdíl mezi nimi tkví v tom, že u bluntu se balí droga spolu s příměsí tabákových listů, které mají například ovocnou příchut'. (Mioviský, 2008)

V Orientu se často využívaly ke kouření konopí vodní dýmky, do kterých se přidávalo mléko nebo víno místo vody. (Honej, 2000–2009) Lidé, kteří si nepřidávají do konopných drog žádné příměsi, využívají ke kouření například šlukovky, vodní dýmky nebo bongy. Někteří uživatelé používají ke kouření konopí vodní dýmky, jelikož si myslí, že snižují nebezpečné následky užívání. (Mioviský, 2008)

Konopí se dá také inhalovat procesem zvaným vaporizace. Je to nejjednodušší alternativa vyloučení toxinů. Je to proces, při kterém jsou kannabinoly z rostlinného materiálu vylučovány do vzduchu teplem, a nepřichází při tom k hoření. Elektrický vaporizér úspěšně vylučuje kannabinoly při teplotě 185°C. Nedochozí tu k produkci benzenových, toluenových a naftalenových formací hořením rostlinného materiálu. K uživateli se zároveň dostane až dvojnásobné množství účinných látek, přičemž se spotřebuje méně marihuany nebo hašiše. (King, 2008; Vaporizace - nejnovější studie, 2010)

1.3.2 Aplikace přes trávicí trakt

Konopí se dá užít i perorálně, nejčastěji jako součást pokrmů nebo nápojů různého druhu. (Kalina, 2003) Jisté omezení z hlediska úpravy představuje rozpustnost účinných látek především v oleji a v tucích a naopak malá rozpustnost ve vodě. (Kalina, 2003)

Při perorálním požití je rychlost nástupu účinku pomalejší, ale delší, jelikož vstřebávání účinných látek do krve přes trávicí ústrojí probíhá déle než vstřebávání přes plíce. První příznaky intoxikace nastupují přibližně půl hodiny až jednu hodinu po požití látky a poté dále narůstají, vrcholu dosahují mezi jednou hodinou až pěti hodinami. Rizikem je, že při tomto způsobu konzumování konopí nelze odhadnout velikost dávky ani míru následujícího opojení, takže může dojít k silné intoxikaci. Nebyly však zaznamenány případy úmrtí. Možná intoxikace pak trvá přibližně od čtyř do osmi hodin, v závislosti na zkonsumovaném množství a obsahu účinných látek. Pro

dosažení účinků požitím je zapotřebí 50 – 200 mikrogramů na kilogram tělesné váhy člověka. (Gottlieb, 1995)

Kromě jídel a nápojů lze THC vpravit do trávicího traktu v podobě rektálních čípků, které však nejsou příliš rozšířené. Byly vyvinuty k tomu, aby potlačily nevolnost a další nežádoucí účinky chemoterapie při léčbě rakoviny, ke zvýšení apetitu a tělesné váhy u pacientů s AIDS. V tomto způsobu aplikace se účinky dostaví přibližně do patnácti minut a mohou přetrvávat až osm hodin. (Mioviský, 2008)

1.4 Historie užívání konopných drog

Přestože dnes není možné s přesností určit období, kdy a jak došlo k rozšíření konopí, odhaduje se, že člověka doprovází nejméně 10 000 let – od samotných počátků zemědělství ve Starém světě. První výskyt konopí je připisován Asii. Konopí se z Asie rozšířilo téměř do celého světa, protože je to velice nenáročná rostlina na pěstování. Vyskytuje se především v oblastech s teplým klimatem. (Kalina, 2003)

Není zcela zřejmé, kdy se člověk prvně setkal s konopím. Předpokládá se, že to mohlo být v neolitu, tedy v mladší době kamenné. Konopí zaplevelovalo úrodná místa polí, okolí stezek, a tak se předpokládá, že s ní mohl přijít člověk do kontaktu.

Nejstarší údaje o používání konopí pochází ze staré Babylonie, před sedmi tisíci lety. Číně je připisován největší rozmach v pěstování i všestrannému využití této rostliny. (Dupal, 2004) Nejstarším známým písemným dokladem o užití konopí je pojednání, které se připisuje čínskému císaři Šen-nungovi, datované do období okolo roku 2737 př. n. l. (Kalina, 2003, Mioviský, 2008) Ten předepisoval konopí při léčbě malárie, zácpy, revmatických bolestí, roztržitosti a ženských nemocí. (Honej, 2000–2009)

V Asii se vlákna konopí využívala na výrobu ošacení, sítí na lov ryb a zvěře, na výrobu provazů a při výrobě papíru, který se dochoval dodnes. Konopí bylo dále již od dávných dob považováno za osobní dar bohů, za posvátný prostředek komunikace se světem duchů. Náboženské využití konopí a jeho halucinogenních účinků dosáhlo největšího rozmachu nejspíš v oblastech Himaláje a tibetské náhorní plošiny. (Honej, 2000–2009)

V Americe hrálo konopí význačnou roli ve 20. a 30. letech minulého století u jazzových muzikantů. Patřilo mezi levnou drogu a zpočátku i mezi drogu legální. Bylo snadno k sehnání. Muzikanti využívali marihuanu hlavně k navazování vztahů při setkávání mimo jeviště. Znáмым muzikantem a uživatelem této drogy byl například Louis Armstrong, který se kvůli užívání marihuany dostal do vazby. (Gilman, 2006 Robinson, 2004) V 60. letech začali marihuanu kouřit rockoví a folkoví hudebníci, básníci a spisovatelé (například Allen Ginsberg a Jack Kerouac), činili na ni také narážky ve svých textech. (Honej, 2000–2009) Nyní je v USA je asi deset milionů pravidelných uživatelů a každý třetí dospělý konopí vyzkoušel alespoň jednou za život. (Shapiro, 2005)

Do Evropy bylo zaneseno Skýty kolem roku 2 800 př. n. l. Do roku 400 př. n. l. zdomácnělo konopí hlavně v Norsku, Anglii a v Německu. Konopí se v té době příliš nekouřilo, využívala se spíše jeho vlákna, která se stala na čas hlavní plodinou v historii téměř každé evropské země. Řekové a Římané využívali konopných vláken k výrobě lan, plachet a loveckých sítí. Dováželi ho ze Sicílie a Galie. První autor, který se o konopí zmiňoval, byl řecký filozof a historik Hérodotos z Halikarnássu, který žil kolem roku 420 př. n. l. Mluvil o konopí jako o hospodářské rostlině, ze které se vyrábí oděvy. (Benhaim, 2001) Démokritos, který žil v letech 460 – 371 př. n. l konopí popisuje jako nápoj, který způsobuje bujarý smích. Dioskorides, (40 - 80 n. l.) tvrdil, že odstraňuje otok, ztuhlost kloubů, bolesti uší apod. Ve svém herbáři použil pro pojmenování konopí pojem kannabion. Herbář byl přeložen téměř do všech jazyků, a tak se rozšířil název cannabis. (Dupal, 2004)

V České republice bylo konopí využíváno od středověku v domácnostech například ke svícení, pro výrobu provazů i látek. Lidé krmili konopným semenem hospodářská zvířata, vařili z něj polévku a lisovali potravinářský olej. (Dupal, 2004) Po uvolnění světového obchodu na začátku 20. století byla domácí produkce vytlačena zahraničním průmyslově pěstovaným dovozem. Snaha o průmyslové pěstování konopí skončila v padesátých letech a veškerá produkce byla přesunuta na Slovensko. Opětovaný nástup konopí proběhl v České republice až v polovině 80. let v souvislosti s prohlubující se krizí socialistického zřízení a rozpadem jeho kontrolních mechanismů.

Po roce 1989 vznikla v České republice módní vlna zneužívání konopí. Byly objeveny nové postupy a techniky, které vedly k vyšší produkci THC v rostlinách. (Honej, 2000-2009) V dnešní době patří konopí mezi nejužívanější nelegální drogu v České republice. Je zde i značně rozšířené pěstování marihuany pro vlastní potřebu. (Mravčík, 2009; Hajný, 2001)

1.5 Konopí jako lék

Mnozí lékaři považují konopí jako dobrý prostředek k odstranění či zmírnění příznaků různých nemocí. Nejdůležitější je pro zdravotnické účely skupina tzv. cannabinoidů. Důležitou složkou je tetrahydrocannabinol, (dále jen THC). V Evropě se poprvé o léčivých účincích konopí zmiňují Dioskorides a Plinius. Ti považují tuto rostlinu za účinnou při mnoha nemocích. Dioskorides však upozorňoval na fakt, že užívání konopí způsobuje impotenci. Galénos ale uvedl, že jen dlouhodobé užívání může oslabit pohlavní schopnost. (Valíček, 2003)

Na základě studie britského lékaře Williama B. O'Shaughnessye bylo indické konopí v 50. letech 19. století zařazeno do Lékopisu Spojených států. Došel k závěru, že indické konopí lze používat při léčbě vztekliny, cholery, revmatismu, epilepsie nebo jako analgetikum. (Debnár, 2005)

Na začátku 20. století byly shrnuty lékařské indikace do třech oblastí. Konopí bylo užíváno jako uklidňující lék, při nespavosti, melancholii, mánii, vzteklině, senné rýmě, zánětu průdušek, tuberkulóze, kašli či při křečích močového měchýře. Druhou oblastí byl analgetický účinek konopí. Látky z konopí byly užívány při bolestech hlavy, při migrénách, proti únavě očí, při menopauze, u nádorů na mozku, u žaludečních vředů, při akutním revmatu, při ekzému apod. Třetí oblastí lékařské indikace konopí bylo ostatní použití, jako například při neurózách, při průjmech, u impotence u mužů apod. Na obrázku 2 je zachyceno období, ve kterém se začalo využívat konopí k lékařským účelům v různých regionech. (Zuardi, 2006)

V současné medicíně dochází ke snaze zlepšit využití cannabinoidů. Například by se mohly smysluplně kombinovat s jinými léky a doplňovat či vyvažovat jejich

účinky. Dají se využívat i blokátory receptorů cannabinoidů. Blokátory by se mohly například nasadit pro zmírnění chuti k jídlu nebo pocitu strachu, které cannabinoidy mohou způsobit. (Grotenhermen, 2009)

„ Je možné, že budou vyvinuty syntetické cannabinoidy, jež budou působit specificky a nezasáhnou přitom vůbec mozek, protože neproniknou jeho krevní závorou, čímž nezpůsobí žádné psychické vedlejší účinky.“ (Grotenhermen, 2009, s. 56)

Obrázek 1: Znázornění doby, kdy se začalo užívat konopí v medicíně v různých regionech

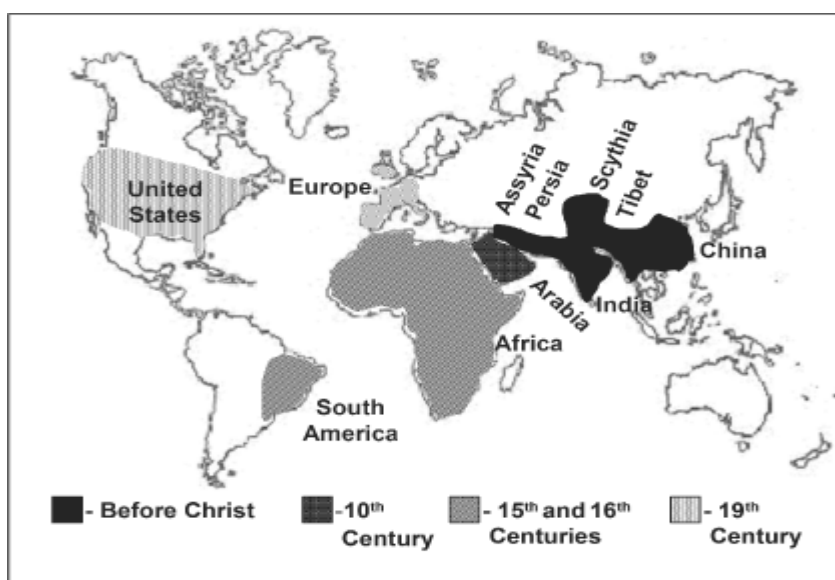

Figure 1 - Age of the beginning of cannabis use as a medicine.

Zdroj: (Zuardi, 2006)

Konopné léky mají několik forem, mohou se používat jako klasický rostlinný materiál kouřením, nebo požíváním. Účinné látky mohou být také extrahovány pomocí tablet. THC je antiemetikum, to znamená, že působí příznivě proti nevolnosti. Toho se dá využít například u chemoterapie rakoviny v onkologii a při AIDS. Konopí podporuje

chuť k jídlu, toho se dá využít například při léčbě mentální anorexie. Působí také jako analgetikum, jelikož má přímý vliv na vedení signálů bolesti v centrální a periferní nervové soustavě. Dá se tedy využít například při menstruačních bolestech, migrénách, porodních bolestech apod. THC působí jako anxiolyt. Snižuje nitrooční tlak, který je zvýšený při nemoci zeleným zákalem, uvolňuje bronchiální křeče, rozšiřuje průdušky. Jako svalový relaxant je účinný při svalové spasticitě u Parkinsonovy nemoci, Huntingtonovy choroby, také pomáhá při léčbě roztroušené sklerózy, epilepsii, při neurodegenerativním onemocnění atd. (Barrett, 2012)

Dále má sedativní účinky, díky THC se dá tedy prodloužit nebo navodit spánek. Preparáty obsahující THC je také možné využít proti depresi, dá se tudíž využít i jako anxiolytikum a euforizant. U některých lidí působí jako afrodisiakum, zintenzivňuje erekci, lubrikaci, ejakulaci i orgasmus. (Ruman a Klvaňová, 2008)

Na některé lidi však může působit opačným způsobem, tedy poklesem ukojit sexuální touhu. (Drogy: otázky a odpovědi, 2007)

1.6 Zdravotní důsledky konopných drog

Droga se vylučuje z těla velmi pomalu, má totiž tendenci ukládat se v tukové tkáni. Po vykouření jedné marihuanové cigarety lze prokázat 40% až 50% THC v buněčných membránách po čtyřech až osmi dnech. Při pravidelném zneužití se droga hromadí v těle. To může mít nepříznivé účinky na tělesné i duševní zdraví uživatele. (Nešpor a Csémy, 1997)

Mezi vedlejší účinky při užívání konopí patří například zvýšené libido, změny ve vnímání, krátkodobé narušení myšlení i paměti se sníženou schopností se koncentrovat, snížená motivace. Dalším vedlejším účinkem může být zvýšení srdečního tepu, zvýšená chuť k jídlu, u některých nemocí jsou tyto příznaky však žádoucí. (Doležal, 2010; Miovský, 2008) THC uvolňuje katecholaminy a tlumí reflexy sympatiku. Záleží na velikosti dávky a době podání. Jedna marihuanová cigareta obsahuje přibližně 1% - 15% THC. (Štípek, 1997) Síla marihuany je dána právě

množstvím THC, kterou obsahuje. S vyšším množstvím THC se stává silnější a škodlivější. THC a ostatní cannabinoidy jsou ukládány do tukových tkání jater, plic, mozku, sleziny i reprodukčních orgánů. Chemickou polovinu THC je možné vyloučit z těla v době od tří do sedmi dnů, druhá polovina THC pak může být nalezena v moči i sedm až deset dní po vykouření jediné cigarety. (Illes, 1999)

Ve stavu intoxikace mění konopí chemii v mozku. To může způsobit změnu myšlení, vyvolání agrese nebo paniku a úzkost. Může způsobit toxickou psychózu, přičemž záleží na síle drogy a kondici uživatele. Při požití ústy hrozí riziko předávkování. Mezi dlouhodobé následky užívání marihuany patří snížená schopnost učit se, krátkodobá paměť, vytváří se tzv. flashback (tj. zpětný záblesk, kdy se mohou různé depresivní stavy objevit i po delší době abstinence), poškození tkání, duševní problémy, oslabení imunitního systému. (Illes, 1999; Kalina, 2003)

Alergie na konopí existuje, ale objevuje se jen zřídka. Konopí často oslabuje schopnost řídit vůz i v malých dávkách. Jak ukázaly testy řidičů, konopí může působit na člověka až 24 hodin po požití. (Illes, 1999; Engeland, 2011) Studie z roku 1994 však potvrzuje zjištění z předchozích výzkumů, ze kterých plyne, že ve srovnání s užitím jiných drog, jsou lidé po užití konopí za volantem opatrnější a jsou schopni při řízení lépe kompenzovat nepříznivé účinky této drogy. Stává se totiž, že uživatel účinky konopí přeceňuje a snaží se je zmírnit či odstranit. Může například věnovat více úsilí jednotlivým úkonům nebo si nechat větší odstup od ostatních účastníků silničního provozu, nebo jet pomaleji.

Dlouhodobé užívání konopných drog se projevuje v dýchacím, reprodukčním, trávicím a v dalších systémech. Doba, za kterou je působení na jednotlivých orgánech znatelná, je variabilní. (Žiláková a Pešek, 2013)

1.6.1 Psychické důsledky

Během „marihuanového opojení je poškozena paměť, smysl pro čas, schopnost reakce, i motorická koordinace. Změny paměti trvají jen několik hodin. Někdy se však může při

provedení některých inteligenčních úkolů paměť zlepšit, při požití malé dávky. Mohou nastat krátkodobé reakce od lehké úzkosti po akutní psychózu.“ (Drogy: otázky a odpovědi, 2007)

Závažnější komplikace ve smyslu toxické psychózy jsou spíš vzácné. Důkazy, které by potvrzovaly trvalé poškození mozku po užívání konopí, zatím nebyly shledány. Průběh bývá mírný, však protrahovaný, časté jsou dlouhodobé obtíže a ztráta kontaktu s realitou. Kouření marihuany není vhodné v situacích, kdy se člověk necítí psychicky zcela v pořádku, nebo mu nevyhovuje prostředí, ve kterém se právě nachází. Není vhodné kombinovat užívání marihuany s jinými psychotropními látkami, včetně alkoholu. Rizika se pak totiž násobí. (Drogy: otázky a odpovědi, 2007)

U dlouhodobého uživatele konopí se dá vyzorovat, jak se mění jeho povahové vlastnosti a ztrácí motivaci. Typickými vlastnostmi pro dlouhodobé uživatele jsou pomalost, narušení krátkodobé paměti, hloubavost a časté zaměření se na nepodstatné detaily. (Miovský, 2008) Přestože na konopí nevzniká nikterak silná závislost, pocity, jako je nutkání užít drogu znovu a zažívat pocity, které jsou s drogou spojené, se objevují často. Při abstinenci se pak mohou projevit stavy psychického vyčerpání, podrážděnost, zlost, agrese, strach, úzkost, poruchy spánku, neklid apod. Tyto projevy mohou trvat od několika hodin po několik dní. Fyzická závislost nebyla u konopí prokázána. (Rizika dlouhodobého užívání marihuany, 2013)

Chronický uživatel někdy ztrácí kontakt s realitou a žije tzv. „život v mlze“. Příznakem může být otupělost doprovázená těžkopádnou rozmluvou, neochota nést zodpovědnost za své provedené činy, zpomalení životního tempa, neschopnost řešit problémy jiným způsobem než drogou. Těmto jedincům hrozí, že mohou přijít o některé životní šance, mohou být i méně sociálně přizpůsobiví. Někomu však tato droga může pomoci jako únik před realitou, která mu z jeho subjektivního hlediska nepřináší štěstí. (Rizika dlouhodobého užívání marihuany, 2013)

S užíváním konopných drog se nejvíce spojuje riziko rozvinutí psychotických poruch, afektivních poruch a porucha osobnosti. Spojení psychické nemoci s užíváním konopných drog se představuje hlavně u osob citlivějších a zranitelnějších. (Miovský, 2008) Nástrojem diskuzí bývá i vliv konopných drog na riziko vzniku depresí a

úzkostných poruch. Avšak longitudinální výzkum potvrdil především využívání konopných drog jako prostředku k řešení problémů a stresových situací u jedinců, kteří trpí depresemi, než jako jejich příčinu. Deprese může vyvolat u člověka až suicidiální pokusy, ale jejich prvotní příčinou nemusí být užívání marihuany, ale nějaký společný třetí faktor mezi marihuanou a depresí. (Marmorstein, 2012; Kumar a kol., 2001; Rizika dlouhodobého užívání marihuany, 2013)

1.6.2 Fyzické důsledky

Kouření cannabis produktů má škodlivější efekty než kouření tabáku. Oproti tabákovému kouří bylo v kouří marihuany nalezeno o 50% více chemikálií, které způsobují rakovinu (benzopyrin a benzothracin). Tak se dostává do těla dehet. To je ovlivněné hlubokým výdechem před potáhnutím, zadržením kouře a mnohdy i absencí filtru. (Miovský, 2008)

Konopné látky snižují schopnost plic odolávat infekcím a mají škodlivější vliv na plicní stěny než tabák. U uživatelů se objevuje typický kašel, který je způsobený zvýšenou produkcí hlenu, sípání a dýchavičnost. (Kalina, 2003) Bronchitida a pharyngitida jsou dalšími možnými následky spojenými s kouřením konopí. Dále kouření konopí způsobuje větší poškození na horních a dolních cestách dýchacích, než je tomu u tabáku. (Drogy: otázky a odpovědi, 2007) Některé výzkumy upozornily na zvýšené riziko plicní změny, které může vést přispět ke vzniku rakoviny. Ale i přes možné zvýšené riziko plicní změny nejsou žádné konečné souvislosti mezi rakovinou a užíváním konopí dosud ve výzkumech prokázány. (Weiss, 2008; Benhaim, 2001)

V současné době existuje možnost, jak zabránit škodlivým látkám, aby se dostávaly do plic a to za pomoci vaporizéru. (Rizika dlouhodobého užívání marihuany, 2013)

Konopné látky mají dále vliv na kardiovaskulární systém. Během intoxikace konopím dochází ke zvýšení tepové frekvence až na 160/min a rozšíření cév. Projevuje se to například nápadným zarudnutím spojivek, někdy se objevují závratě a mdloby. (Rizika dlouhodobého užívání marihuany, 2013)

Užívání konopí zvyšuje až o padesát procent srdeční činnost a může být tedy pro lidi se srdečními potížemi nebezpečné, zvláště pak pro jedince trpícími poruchami kardiovaskulárního systému jako je nepravidelný tep, pro osoby se zvýšeným rizikem k infarktu, pro jedince s vysokým krevním tlakem nebo pro onemocnění koronárních tepen. (Miovský, 2008) Po užití marihuany byly popsány srdeční příhody i u mladých lidí. Mezi vysvětlení, proč postihují srdeční příhody i mladé lidi, patří aktivace sympatiku a krevní tlak při středních dávkách. (Mittleman a kol., 2001) Při požití větších dávek se aktivuje i parasympatikus, a to vede ke zpomalení tepu a hypotenzi. Situaci navíc komplikuje karboxyhemoglobin v krvi. Snižuje to vazebnou kapacitu krve pro kyslík při vyšších požadavcích na srdce. Hladiny karboxyhemoglobinu jsou vyšší, než v případě kouření cigaret. Konopí spolu s tabákem spadají mezi rizikové činitele při vzniku tromboangiitis obliterans. (Blondel a kol., 2011) Uvádí se, že hodinu po vykouření marihuanové cigarety bývá riziko náhlé srdeční příhody zvýšené téměř pětkrát. (The health effects of marijuana, 2014)

Někteří autoři však vyzdvihují působení cannabinoidů. Domnívají se, že užívání konopných látek by mohlo dopomáhat k léčbě srdeční arytmie a jiných kardiovaskulárních nemocí. Proběhly již takové pokusy na zvířatech, proto chtějí autoři této myšlenky přejít k testování jejich účinků na lidech. (Durst a Lotan, 2011)

Dále může být napaden trávicí trakt. THC ovlivňuje pohyblivost tenkého střeva a žaludku a snižuje produkci trávicích kyselin. Vliv na jiné orgány, jako jsou například játra, nebyl dosud prokázán.

Po užití THC má člověk zvýšenou chuť k jídlu a dochází ke zvýšení příjmu potravy. Toho se využívá například u pacientů s rakovinou nebo AIDS, aby pacient přibral na hmotnosti. (Miovský, 2008) Užití konopí může zapříčinit zvracení i průjem. Při chronickém užívání může způsobit, že je zažívací trakt více citlivý na infekce. (Rizika dlouhodobého užívání marihuany, 2013)

Co se reprodukčního systému u mužů týče, užíváním cannabinoidů se snižuje počet testosteronu. (Presl, 1994) Silné užívání konopí může dokonce způsobit snížení počtu spermií a jejich mobility, která hraje důležitou roli při oplodnění vajíčka. Také však může zvýšit abnormalitu ve spermiích, a to má vliv na deformitu nebo abnormalitu

plodu. Důkazy však pochází jen z pokusů na zvířata. U reprodukčního systému žen jsou chemikálie konopí absorbovány do ženských rozmnožovacích orgánů. Změny v mozkových signálech mohou mít za následek pokles plodnosti. Chemikálie mohou být toxické pro vyvíjející se embryo, to může způsobit potrat, zapříčinit různé deformace narozeného dítěte, ale i smrt dítěte v předporodním období. Tzv. „*fetal marijuana syndrome*“, který je charakteristický pro nízkou porodní váhu dítěte a vývojovými abnormalitami, je zaznamenán pětkrát více než tzv. „*fetal alcohol syndrome*“. Chemikálie se dostanou do organismu kojence přes mateřské mléko a kromě narušení zdravého fyzického a mentálního vývoje dítěte mohou způsobit návykovost. (Tyler, 2000; Rizika dlouhodobého užívání marihuany, 2013) THC snižuje hladinu ženských hormonů u některých laboratorních zvířat. Vědci toto zjistili, když těhotné krysy, myši a opice vystavili takové dávce THC, která je rovnocenná dávce ekvivalentního uživatele. U jejich potomků pak byla nalezena mláďata s nízkou porodní hmotností nebo mrtvá. Avšak pokusy na zvířatech nejsou zcela věrohodné. Zvířata jsou odlišná od lidí, tedy reagují na drogy jiným způsobem. (Tyler, 2000)

U dlouhodobého uživatele konopí je ovlivněn i imunitní systém. Konzumenti konopí jsou náchylnější k virovým onemocněním a alergiím. Je to způsobené tím, že kanabinoidní látky mohou potlačovat obranné funkce lidského organismu. (Rizika dlouhodobého užívání marihuany, 2013)

1.7 Sociální okolnosti, které mohou ovlivnit užívání cannabinoidních látek

S konzumováním konopných drog mají důležitou souvislost určité rodinné, demografické a sociální faktory. Zkušenosti s užíváním konopí se méně vyskytují u dospívajících vyrůstajících v úplné rodině a v rodině s vyšším vzděláním rodičů. Výrazně více zkušeností s konopím mají studenti učňovských škol, ve srovnání se studenty gymnázií a odborných škol. (Žiláková a Pešek, 2013)

V naší společnosti jsou silní uživatelé drog často znuďení, vzpurní a cyničtí. Tyto duševní stavy mohou být vyvolané buď drogou, nebo duševním rozpoložením jedince,

výsledkem jeho osobnostních rysů, které jsou příčinou zneužívání drogy. Abúzus drogy může být také omluva za jedincovo selhání, nebo určitý způsob samoléčení. (Grinspoon a Bakalar, 1996)

1.7.1 Sociální prostředí

Uživatel je ovlivněn společenským prostředím, ve kterém se nachází. Prostředí, v němž jedinec vyrůstá, se ve výzkumech objevuje jako veliký predátor budoucího ne/užívání drogy. Byla objevena souvislost mezi prostředím, v němž osoba vyrůstá, jejím psychickým stavem a inklinací k droze. Je velice důležitá bezpečnost prostředí, ve kterém jedinec žije. (Nalls a kol., 2008)

Člověk je přirozenou součástí společnosti. Obvykle nežije sám, izolovaně. Je člen různých primárních skupin a sekundárních společenství, pomocí nichž vstupuje do ekonomického, politického a sociálně kulturního života společnosti, která ho formuje. Tyto společenské souvislosti ovlivňují jeho vývoj v podstatě od narození a vymezují kritéria jeho chování. (Němec a Bodláková, 1996)

Zvyšujícím rizikem pro užívání drog je například snadná dostupnost k alkoholu a tabáku. Snižujícím rizikem je omezená dostupnost k alkoholu, tabáku a drog. Chudoba, nedostatečné sociální zabezpečení, nedostatečná zdravotní a sociální péče, náhlé sociální politické změny, nestabilita v zemi jsou dalšími možnými zvyšujícími riziky pro užívání drog. Naopak snižujícím rizikem užívání drog je omezená dostupnost alkoholu, tabáku a jiných drog, kvalitní zdravotní a sociální péče, dobré školy a poradenství, přijatelné ekonomické a sociální poměry, společnost vnímaná jako přátelská a podporující, stabilizovaná společnost, předvídatelné sociální poměry. (Nešpor a Csémy, 1997)

1.7.2 Rodinné prostředí

Jedinec je dále ovlivněn rodinným prostředím, ve kterém se nachází. Rodina je prvním a velmi silným činitelem při formování osobnosti dítěte. Dítě sleduje a napodobuje chování rodičů. Často se ve spojitosti se závislostmi a jejich příčinami hovoří o dysfunkčním rodinném prostředí. Ve vztahu k droze hraje roli souhrnná situace v rodině nebo absence rodiny. Mezi zvýšená rizika pro to, aby jedinec drogu užíval, patří například chudoba v rodině, časté stěhování rodiny, pokud není u osoby vytvořen prostor pro kvalitní zájmy, uživatel byl týrán nebo zneužit, byl vychováván pouze jedním rodičem nebo trpí duševními poruchami. Pokud má naopak jedinec bezpečí v rodině, pochází z úplné rodiny, ze stabilního prostředí a má dobré vztahy s rodinou, rizika pro užívání drog se snižují. (Nešpor a Csémy, 1997) Zvláště otcové mohou mít vliv na představy dospívajících osob konopí, které by následně mohly ovlivnit jejich záměr s ní experimentovat a nakonec třeba i zamezit jejímu užívání. (Lac, 2008)

1.7.3 Vrstevnická skupina

Mezi další velmi významný faktor, sociálních okolností, které ovlivňují jedincovo užívání drogy, spadá vrstevnická skupina. Je v jedincově zájmu, aby vrstevníci rozvíjeli dobré stránky jeho osobnosti. (Nešpor, 2000) S hodnotami a normami vrstevníků se často jedinec ztotožňuje a přeje si být členem skupiny. Vliv na jedince bývá zvláště významný. Pokud vrstevníci pijí alkohol, berou drogy, mají problém s autoritami, chovají se protispolečensky, mají sklon snižovat jedinci sebevědomí, zesměšňovat nebo šikanovat ho, je ohrožen jedinec zvýšeným rizikem, že začne užívat drogy. Pokud však kamarádi odmítají alkohol a drogy, respektují vhodné autority, odrazují ho od pití alkoholických nápojů, kouření tabáku či drog, jsou schopni dobrých hodnot, je zde snížené riziko toho, že by vrstevníci jedince ovlivnili v užívání drog. (Nešpor, 2000)

Vliv názorů podobně starých jedinců, zvláště pak dospívajících, stejně tak jako snaha, vyrovnat se jim, překonat je, nebo upoutat jejich pozornost, jsou nepochybně jednou

z příčin, které způsobují to, že jedinec začne drogu užívat. V době dospívání je vliv vrstevníků na dítě obrovský. Někdy se dospívající snaží vrstevníky napodobovat, jindy se snaží od nich lišit, nebo je předstihnout. Pro dítě není vůbec snadné odolat tlaku vrstevníků. Především pak to dítě, které si není jisté samo sebou, hledá přirozeně jakékoliv cesty, jak dosáhnout dobrého postavení mezi svými vrstevníky. (Nešpor, 2000)

1.7.4 Rizikové předpoklady pro užívání konopných látek

Mezi hlavní rizikový předpoklad pro užívání konopných látek patří nízký věk. Čím nižší je věk uživatele, který užívá konopí, tím je vyšší riziko, že konzument později užije tvrdou drogu. (Žiláková a Pešek, 2013) Nejrozšířenější výskyt abúzu konopných drog se vyskytuje u adolescentů mezi 15. – 20. rokem života. (Miovský, 2008)

Mladiství poznávají sami sebe, svoji osobnost, někdy jim mohou chybět správné osobní vzory a vhodné návyky k využívání volného času. Poznávají svět, chtějí se ztotožnit s vrstevníky. V této době se rozdělují mladiství na ty, kteří drogu odmítají, s drogou experimentují, nebo ji opakovaně využívají. (Hampl, 2000)

Často se užívání marihuany objevuje spolu s užíváním jiných návykových látek. U dospívajících je to většinou alkohol a kouření. U českých dospívajících se často vyskytuje kouření marihuany a pití nadměrných dávek alkoholu. Tato okolnost je velmi nepříznivá, vzhledem k zesílení účinků těchto látek při současném užívání. (Žiláková a Pešek, 2013) Dalším rizikem je i intenzivní až každodenní kouření konopí. Nebezpečné je užívání konopí, pokud se u uživatele vyskytuje skryté psychické onemocnění. Jedná se hlavně o tzv. dvojí diagnózy, které zvyšují pravděpodobnost, že člověk začne užívat a nadužívat konopné drogy. Toto se týká především deprese, úzkostných poruch jako je například sociální fobie, generalizovaná úzkostná porucha a psychotické poruchy. Další hrozbou bývá rodinná patologie, kdy například otec či matka byli nebo jsou alkoholici. Mezi rizikové uživatele konopí patří především dospívající lidé s dlouhodobě špatnými školními výsledky, kteří zároveň začínají s užíváním konopí již před patnáctým rokem

života. Je zde zvýšené riziko, že budou užívat i jiné nezákonné drogy a že si vytvoří na konopí závislost. Závislost užívání na konopných drogách během dospívání může mít dopad na emocionální vývoj a vytváření vlastní identity, a to jsou v tomto věku zásadní životní momenty. (Žiláková a Pešek, 2013)

1.7.5 Typologie uživatelů konopných drog

Konzumenti konopných drog reprezentují velkou část společnosti, není jednoduché je jakkoliv charakterizovat. Dá se říci, že se jedná o nehomogenní skupinu, která má rozptýl charakteristik podobný například alkoholikům. To znamená, že na jedné straně může být uživatel se specifickým až rizikovým chováním a na straně druhé se může jednat o uživatele, který nevykazuje žádné větší odchylky od společenského průměru. (Miovský, 2008)

Vývoj drogové závislosti lze rozdělit do pěti etap. První fází je fáze příležitostně experimentálního užívání. Jedinec v tomto stupni užije drogu sporadicky, ne více než pětkrát za život. Většinou drogu užije jako experiment, pouze za určitých mimořádných podmínek, kdy droga přináší příjemné nepoznané prožitky, negativní účinky drogy nejsou patrné. Další fází je rekreační užívání. Uživatel nekupuje drogy přímo, ale zároveň neodmítá ani jejich nabídku. Drogu užívá většinou při společenských nebo oddechových činnostech. Následuje stupeň příležitostného užívání. Jedinec užívá drogu častěji, sám si obstarává drogy, které užívá za určitých okolností a při určité příležitosti. Drogu využívá například k povzbuzení apod. Intenzivní užívání nastává, když má uživatel již menší kontrolu nad drogou. Od postupného užívání ji začíná užívat každý den. Při nuceném užívání je již uživatel závislý na droze. Jedinec užívá drogu každý den, obvykle i vícekrát za den. Není schopen být bez užití drogy, která mu pokrývá převážnou část jeho potřeb. Je schopný udělat téměř cokoli, aby si mohl drogu obstarat. Bez pomoci zvenku není jedinec schopný danou situaci zvládnout. (Hampl, 2000; Miovský a Urbánek, 2002)

Uživatelé konopných drog se dají dále dělit podle dvou kritérií. Jedním z nich je frekvence užívání, která rozděluje uživatele na lehké, ti drogu užívají 1 – 2 krát týdně, středně těžké, kdy uživatelé konzumují drogu 2 – 4 krát týdně a těžké, kde uživatel užije drogu 5 krát týdně a více. Druhým kritériem je pak celková doba užívání, která se dělí na krátkodobou, která činí 0 – 4 měsíce, střednědobou, ta trvá 4 měsíce až 2 roky a dlouhodobou, která je delší než dva roky. (Miovský, 2008)

1.8 Teorie kontrolovaného užívání drog

Výzkumy orientované na užívání drog se často věnují především problematickému a rizikovému užívání. Teorie kontrolovaného užívání vychází z myšlenky, že kromě patologických uživatelů drog existují i takoví uživatelé, kteří užívají ilegální drogy odpovědně, svým vhodným chováním výrazně eliminují možné riziko a brání látek měnících vědomí jim nebrání vést plnohodnotný a společensky aktivní život (Morávek, 2007) Koncept kontrolovaného užívání drog začal v druhé polovině 20. století hrát významnou roli. Na rozdíl od dříve obecně přijímaného modelu jen osob závislých na drogách se do popředí dostala myšlenka kontrolovaného užívání drog, nejdříve pak heroínu. (Apsler, 1982)

Výzkum kontrolovaného užívání drog podhaluje normy a vzorce lidských chování, které regulují užívání drog s ohledem na snižování negativních důsledků. Zodpovědný přístup, který má za následek snižování škod, by se měl o poznatky uživatelů drog zajímat. Neexistuje jednotná definice kontrolovaného užívání drog. Kontrolované užívání je například definováno jako užívání, kde není třeba vyhledat léčení a užívání není spojené s opakovaným několikanásobným užíváním. (Zinberg, 1984) Jiní autoři definují kontrolované užívání jako opakované užívání, které není spojené s abúzem a se závislostí a není zde ovlivněna schopnost fungovat ve společnosti. (Waldorf a kol., 1991) Obvyklý je přístup, který za kontrolované užívání považuje to, které nevede k negativním právním a zdravotním důsledkům. (Dalgarno a Shewan, 2005)

Obecně se dá říci, že kontrolované užívání nevede k závislosti. Pojem kontrolované užívání odkazuje na přítomnost kontrolních mechanismů. Jedná se tedy o veliký důraz na aktivní regulaci konzumace drogy. Není důležité, zda užívání reguluje sám uživatel nebo jeho okolí. (Harding, 1988)

Výsledky výzkumů, které byly zaměřeny na kontrolované brání látek měnících vědomí, dokazují, že kontrolovaným způsobem lze užívat v podstatě všechny nelegální drogy. Různé drogy mají však odlišný potenciál vzniku závislosti, je zde různorodá míra rizika z hlediska možného zdravotního poškození. Dá se tedy předpokládat, že se odchylné látky budou kontrolovat různě obtížně, tedy pro dosažení kontroly nad jednotlivými látkami bude zapotřebí vynaložit různou míru úsilí. (Zinberg, 1984)

Rozsah kontroly konzumace drog je ovlivněno vzájemným vztahem mezi „drug“ (farmakologickými účinky drogy), „set“ (postojem uživatele k droze a osobností uživatele) a „setting“ (sociální prostředí uživatele). (Morávek, 2007; Decorte, 2001) Je důležité pochopit, proč a kdy lidé drogu užívají, jak ji užívají a hlavně je nutné vědět, zda ji dokážou konzumovat kontrolovaně. (Zinberg, 1984)

1.8.1 Teoretické modely kontrolovaného užívání

Za jeden z prvních teoretických modelů kontrolovaného užívání drog je považován koncept setu a settingu, který byl navržen Learym a jeho spolupracovníky v 60. letech 20. století. Samotná droga nezapříčiňuje výsledný účinek, tzv. transcendentní zkušenost, ale funguje pouze jako chemický klíč, který otevírá mysl. Výsledek účinku záleží výlučně na setu, tedy na osobě uživatele a na settingu, na prostředí. Na straně setu ovlivňuje roli například uživatelova osobnost, emoční rozpoložení v době konzumace, očekávání apod. Na straně settingu hrají roli fyzické faktory, mezi které patří atmosféra místnosti, atmosféra místnosti, kde uživatel drogu užívá, dále sociální faktory, kam spadají spoluúčastníci drogy a kulturní faktory. (Morávek, 2007)

Někteří autoři uvádějí, že pokud je správně nastavený set a setting, je pak otázka drogy v podstatě irelevantní. (Dalgarno a Shewan, 2005) Blackwell považuje osobnost

uživatele za nejdůležitější faktor kontrolovaného užívání. Kontrola pochází podle něj pouze od uživatele, záleží na síle jeho osobnosti a na jeho vnitřní motivaci. Konzument drogy dosahuje kontroly zvláště z toho důvodu, že má strach sám o sebe, o své psychické a fyzické zdraví. Motivy sociální hrají až druhotnou roli. (Harding, 1988)

Zinberg rozšířil koncept o třetí složku, tedy o drogu – drug. Prožitek po užití drogy je výsledkem vzájemné interakce drogy samotné, osoby uživatele a prostředí. Nástrojem k dosažení kontroly jsou rituály a sankce. Rituály znázorňují určité předepsané vzorce chování, jde tedy o popis vzorců užívání. (Harding, 1988) Někteří uživatelé si vůbec nemusí být vědomi toho, že nějaké rituály mají. Svoji konzumaci regulují v podstatě přirozeně. Chovají se podle řady pravidel, ale někdy je nejsou schopni reflektovat a následně pak verbalizovat. (Uitemark a Cohen, 2006; Decorte, 2001) Podle Zinberga je rituál předem dané chování, které může obsahovat shánění a přípravu drogy, výběr fyzického a sociálního prostředí, aktivity po užití drogy a prevenci nechtěných efektů. Došel k závěru, že užívání konopí není příliš ritualizováno. Sankce ohlašují pravidla chování určující, zda a jakým způsobem má být určitá droga užitá. (Morávek, 2007)

Tato látka je konzumována v mnohých situacích, prostředích a za různých okolností. Primární účel shledávání se kontrolovaných uživatelů je zpravidla samotné setkání, a pokud je při něm kouřeno konopí, jedná se pouze o doplněk. (Zinberg, 1984)

V devadesátých letech navázal na Zinberga Jean – Paul Grund. Podle něj je Zinbergův třífázový model jednostranný a neúplný. Rozšířil tedy Zinbergův třífázový model o dva další faktory, o dostupnost drog a o životní strukturu. Kontrolované užívání je multifaktoriálně podmíněné, zásadní je interakce mezi sociální kontrolou, dostupností a životní strukturou. Dostupnost drogy je ovlivněna cenou, fyzickou dostupností a finančními možnostmi uživatele. (Harding, 1988) Grund charakterizuje rituál jako stereotypizované sekvence lidského jednání se symbolickým významem, které však nemusí být vždy jasně či vědomě dané. Upozorňuje na to, že Zinbergova definice je velice jednostranná a striktní následování jeho přístupu může vést při analýze k opomíjení některých faktů. Sám tedy vychází z definice, která za rituální událost

pokládá tu činnost, kdy je předem dána sekvence psychomotorických činností a této sekvenci musí být jedincem přikládán význam. (Grund, 1993)

Podle dalších autorů je kontrolované užívání drog podmíněno předchozí zkušeností uživatele, pravidly užívání – na základě vlastní zkušenosti i na základě sociální kontroly, životní strukturou – hodnotí se brigáda, zaměstnání, plnění povinností, vztahy s ostatními lidmi, hierarchie hodnot, drogou – její dostupností, účinky s ní spojenými, frekvencí užívání a množstvím užívání, prostředím – kde je droga užitá a s kým, uživatelem samotným – závisí na jeho osobnosti, postoji k droze a vnější zpětnou vazbou – jak je užívání drogy vnímáno a hodnoceno přáteli, rodinou, kulturou a společností. Jde o komplexní teorii, která považuje kontrolované užívání drog za multifaktoriálně podmíněné. U každého uživatele tak nastane jedinečná konfigurace výše zmíněných faktorů a na každého jedince mají dané faktory různou váhu. (Warburton, 2005)

1.8.2 Teorie kontrolovaného užívání konopných drog

Většina uživatelů konopných drog považuje tyto drogy za téměř bezrizikové, co se týče závislosti na nich. Vysvětluje se to tak, že je konopí ve společnosti hojně rozšířena, a z toho důvodu jsou vzorce bezpečného užívání značně rozneseny. Užívání této látky také ztratilo negativní konotaci, oproti ostatním drogám. Některá nepsaná pravidla například rozprávějí o tom, že by člověk neměl konzumovat marihuanu ve škole nebo v práci a neměl by jí užívat o samotě nebo v nepříznivém duševním stavu. Někdy bývá konzumace marihuany spojená s určitým místem, či situací, takže má formu jistého ritualizovaného chování. (Morávek, 2007)

V roce 2006 byla provedena studie, která měla pomocí narativních rozhovorů zjistit, jaká rizika vnímají konzumenti konopí a jaké obranné mechanismy používají, aby tato rizika minimalizovali. Zjistilo se, že participanti vnímají rozdílná rizika svého užívání a uplatňují individuální strategie. Uživatelé konopí se v kontextu rizik a adaptačních mechanismů dělí na dvě skupiny. Jedna z těchto skupin si tyto mechanismy

osvojí, a z tohoto důvodu užívají konopí bez větších subjektivních problémů v běžném životě. Uživatelé té druhé skupiny tyto mechanismy nenachází. Stávají se z nich buď patologičtí uživatelé, nebo konopí přestanou užívat. (Nechutný a Morávek, 2010)

Většina uživatelů konopných drog jsou příležitostnými konzumenty, pouze malá část jedinců užívá téměř denně, každý den nebo několikrát za den. (Kalina, 2003)

2 CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

2.1 Cíl Práce

Cílem diplomové práce je zjistit, jak vnímají kontrolovaní uživatelé cannabinoidů svůj vztah k návykové látce. Práce se zabývá zkoumáním způsobu užívání jednotlivých komunikačních partnerů, od dostupnosti konopných drog, finančního zatížení, frekvence užívání, přes vhodné a nevhodné momenty k užití dané látky až po obecné stanovisko ke konopí.

2.2 Výzkumné otázky

Na základě cíle práce byly stanoveny následující výzkumné otázky:

- 1) Kdy je pro kontrolované uživatele považováno užívání cannabinoidů za nevhodné?
- 2) Změnilo se něco v životě uživatelů po užívání cannabinoidních látek?

3 METODIKA

3.1 Použité metody a techniky sběru dat

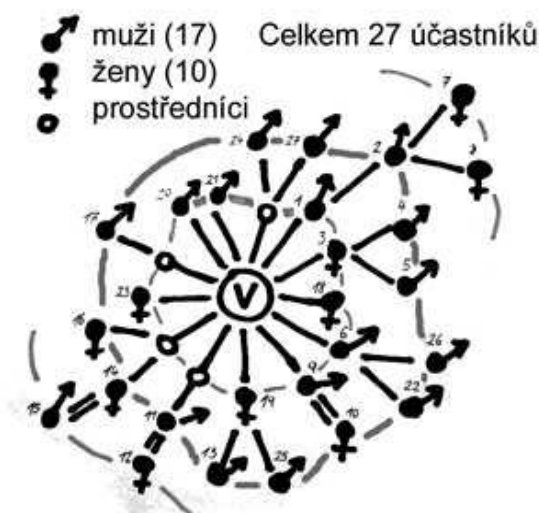
Do výzkumné části diplomové práce byla zvolena kvalitativní strategie výzkumu. Ta umožňuje získat více dat od komunikačních partnerů. Kvalitativní výzkum je „nenumerické šetření a interpretace sociální reality“. Pod pojmem kvalitativní výzkum rozumíme jakýkoliv výzkum, kdy se výsledků nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace. Cílem je odkrýt význam, který je podložen sdělovanými informacemi. Důležitými jsou pro kvalitativní výzkum jedinečnost, neopakovatelnost, kontextuálnost, procesuálnost a dynamika. Výzkumník může zkoumat fenomén v přirozeném prostředí komunikačních partnerů, ale výsledky mohou být ovlivněny tazatelem a jeho preferencemi. (Miovský, 2006) Výzkum má nízkou reliabilitu, ale může mít vysokou validitu. (Disman, 2011)

Základní cílový soubor byl zvolen metodou snowball – sněhové koule. Zásadním východiskem pro uplatnění sněhové koule je získání kontaktu s první vlnou nebo „generací“ účastníků výzkumu. Může se tak dít prostřednictvím využití výběru přes instituce nebo díky předchozímu osobnímu kontaktu samotného výzkumníka. Jedná se o tzv. nultou fázi. Díky prvnímu kontaktu získáváme skupinu prvních kandidátů pro fázi první. Pokud je nám udělen souhlas s účastí ve výzkumu ze strany kandidátů, kteří byli nominováni v první vlně, začíná fáze druhá. Při ní znovu kromě dat dostaneme nominaci kandidátů pro druhou fázi. Celý proces se pak opakuje až do dosažení saturace. (Miovský, 2003)

Charvát představuje příklad použití výběru účastníků výzkumu metodou sněhové koule na projektu, který je zaměřen na uživatele konopných drog. Na obrázku 3 je naznačeno, jak při svém výběru postupoval. Počátek každé koule začíná u výzkumníka, poté jsou na řadě jeho známí, následně známí těchto známých atd. Nevýhoda je spatřována v tom, že pomocí sněhové koule je málokdy zachycený jedinec, který je izolovaný, samotářský nebo svou pravidelnou konzumaci utajuje před

většinou z jeho blízkého sociálního okolí. To může zkruslovat výsledný soubor ve prospěch jedinců komunikativních a otevřených. (Charvát, 2004)

Obrázek 3: Ukázka struktury sněhové koule užití při výzkumu s uživateli konopných drog

Zdroj: (Charvát, 2004)

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Cílový soubor tvořilo celkem 12 kontrolovaných uživatelů konopných látek z města Plzně. Pro vhodný výběr komunikačních partnerů jsem použila následující kritéria, která museli všichni účastníci výzkumu splnit. Pro výzkum byli vybráni jen komunikační partneři starší 18 let. Dalším požadavkem bylo užívání konopných látek alespoň po dobu dvou let a minimálně deset zkušeností s užitím zkoumané drogy. Požadované dva roky vychází z předpokladu, že kratší doba odpovídá spíše experimentálnímu braní, respektive počáteční fázi kontrolovaného užívání, kdy se uživatel teprve učí, jak s danou látkou zacházet. Ze stejného důvodu jsem stanovila také požadavky na minimální počet užití. Dále nesměli být zkoumaní uživatelé nikdy léčeni

s drogovou závislostí a v důsledku užívání konopných drog neměli žádné závažné zdravotní poškození. Komunikační partneři nesměli být nikdy odsouzeni v souvislosti s užívanou drogou. Kromě toho byli vybráni ti, kteří byli ochotni ke spolupráci. Nejstaršímu dotazovanému bylo 35 let, nejmladšímu dotazovanému pak 21 let. V níže uvedené tabulce 1 jsou uvedeny obecné informace a identifikační údaje o komunikačních partnerech.

K získání informací od jednotlivých komunikačních partnerů jsem zvolila techniku narativního rozhovoru. Narativní rozhovor je metoda, při které je respondent povzbuzován k volnému vyprávění. Tazatel je minimálně aktivní, kvůli tomu, aby byl vytvořen prostor pro spontánní strukturaci zkušeností komunikačního partnera. Rozhovor je postaven na předpokladu, že tázaný odhalí své subjektivní zkušenosti, které by mohly zůstat při přímém dotazování skryté. Výzkumník má specifickou úlohu a to stimulovat dotazovaného k vyprávění. Nejdříve představí svůj výzkum, na co jsou data potřebná, pak je na řadě vypravěč, který by neměl být přerušován. Cílem je získat co nejvíce autentický materiál, který nám detailně vypovídá o vypravěči a jeho zkušenostech. (Hendl, 2005)

3.3 Vlastní realizace výzkumu

Výzkum byl realizován v období od ledna 2015 do dubna 2015. Všechny rozhovory byly nahrány na diktafon a následně byly ručně přepsány do textové formy na počítači v programu MS Word. Data byla zpracována v programu pro kvalitativní analýzu ATLAS.ti, který mi byl nápomocný k zorientování se v textu.

Pro analýzu dat jsem použila zakotvenou teorii, kterou považuji za nejvhodnější vzhledem k podstatě zkoumaného problému. Východiskem pro výzkum není testování existující teorie a předem připravených hypotéz, nýbrž existence sociálního problému, který čeká na své popsání a analýzu. Důležitým prvkem v zakotvené teorii je kódování. Mezi základní analytické fáze zakotvené teorie patří otevřené, axiální a selektivní kódování. Při otevřeném kódování jsou data konceptualizována, jsou přidělena pojmová

označení údajům, které znázorňují určitý jev. Pojmy jsou vzájemně srovnány a jejich seskupováním na základě podobnosti se vytvářejí kategorie. Kategorie jsou třídy jevů, které jsou pojmenovány jako pojmy, ale jejich označení by mělo být abstraktnější. Údaje jsou po otevřeném kódování opět uspořádány novým způsobem. Axiální kódování je proces, kdy se subkategorie uvádí do vztahu k nějaké kategorii. Rozvíjí se každá kategorie (jev) ve smyslu jejích příčinných podmínek, které ji způsobují a konkrétní dimenzionální umístění tohoto jevu ve smyslu jeho vlastností, kontextu, strategií jednání nebo interakce užitými ke zvládnutí, ovládnutí nebo reakci na tento jev v kontextu a následků jednání nebo interakce. Axiální kódování je základ pro další etapu analýzy. Poslední částí je selektivní kódování, což je proces spojování ve vyšší celek. Je identifikována ústřední kategorie a konceptualizovány vzájemné vztahy. (Strauss a Corbin, 1999) Poslední fázi kódování, tedy selektivní kódování, jsem nevyužila, jelikož nebyla odhalena ústřední kategorie, která by vše prolínala.

3.4 Etika výzkumu

Všichni účastníci rozhovorů byli seznámeni s tématem výzkumu. Dále byli ubezpečeni, že získaná sdělení budou použita výhradně pro účely tohoto výzkumu. Komunikačním partnerům jsem vysvětlila, že získaná data budou v souladu s etickým kodexem sociálních pracovníků přísně anonymizována. Anonymita je zaručena tím, že nikde není uvedeno jméno uživatelů. Komunikační partneři si sami vybrali, pod jakým jménem chtějí být uváděni. Výzkum proběhl v souladu se zákonem 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů. Rozhovory proběhly na principu dobrovolnosti, individuálně, bez přítomnosti dalších osob.

4 VÝSLEDKY

Základní informace o komunikačních partnerech:

Tabulka 1 znázorňuje základní identifikační údaje dotazovaných komunikačních partnerů. Jejich označení, věk, záliby, s kým sdílejí domácnost a jejich povolání či zaměření studia. Věk komunikačních partnerů se pohyboval v rozmezí od 21 do 35 let. Jednalo se o sedm mužů a pět žen. Z celkem 12 komunikačních partnerů pět z nich studuje VŠ různého zaměření. Zbývajících sedm účastníků výzkumu chodí do práce, nikdo tedy nebyl nezaměstnaný. Celkem čtyři komunikační partneři bydleli doma sami. Tři bydleli doma s rodiči, přitom jeden další komunikační partner bydlel jen s matkou. S přítelkyní bydleli dva účastníci výzkumu. Jeden účastník výzkumu uvedl bydlení se sestrou. Dotazovaní měli rozmanité záliby, kterým se věnují ve svém volném čase. Mezi časté záliby patřil například sport, hudba, filmy, televize, cestování, příroda, pečení. Jeden z komunikačních partnerů uvedl mezi svými oblíbenými zálibami přítelkyni. Jiný dotazovaný považuje za svoji zálibu joint.

Tabulka 1: Obecné informace účastníků výzkumu

Komunikační partner	pohlaví	věk	zaměstnání/ studium	bydlení	Záliby
Richard	Muž	25	VŠ - psychologie	s rodiči	čtení, pes
Adam	Muž	30	zástupce vedoucího obchodu	s maminkou	počítačové hry, lyže, pes
Roman	Muž	26	barman	s rodiči	nohejbal, kytara, hudba
Štefan	Muž	27	právník	sám	futsal, kalba, snowboarding
Radek	Muž	33	kuchař	sám	rybařina, TV, joint
Boris	Muž	26	VŠ - ekonomická	s příteknyní	příteknyně, stolní hry
Kryštof	Muž	35	stavař	sám	malování, čtení, pes
Marie	Žena	21	VŠ - mezinárodní vztahy	sama	cestování, filmy
Petra	Žena	23	VŠ - ekonomická	s rodiči	hospoda, kino
Martina	Žena	24	VŠ - pedagogická	se sestrou	pečení dortů, malování
Zuzana	Žena	27	prodavačka	s přítelem	pes, sport
Jaroslava	Žena	28	hosteska	s přítelem	Příroda

Zdroj: vlastní výzkum

4.1 Výsledky otevřeného kódování:

Na základě získaných narativních rozhovorů jsem stanovila následující témata, která obsahují určité podkategorie:

- Kariéra užívání konopných drog
- Současné užívání drog
- Pravidla uživatelů konopných drog
- Účinky konopí
- Postoj kontrolovaných uživatelů ke cannabinoidům
- Role rodiny, partnerství

4.1.1 Kariéra užívání konopných drog

Prvním tématem, které jsem z rozhovorů identifikovala, je kariéra užívání kontrolovaných uživatelů cannabinoidů. Je zde popsána historie užívání konopí komunikačních partnerů, věk prvního užití a důvod prvního užití konopné drogy, viz tabulka 2. Kariéra užívání konopných drog začíná prvním užitím drogy, jde tedy o první zkušenost. Jedinec tak zahájí svoji kariéru s konopnými drogami. Typicky komunikační partneři začali poprvé experimentovat s těmito látkami v rozmezí 14-15 let. Kryštof užil drogu v rozmezí 15–16 let. Radek užil prvně drogu v 18 letech. Jedinci vysvětlují, že užili konopí z důvodu experimentace, zkoušení nových věcí. Dále byla jako důvod uvedena zábava nebo radost. První užití konopných látek proběhlo u všech komunikačních partnerů vždy ve společnosti kamarádů.

Tabulka 2: Užívání konopných drog respondentů

komunikační partner	věk prvního užití	Důvod
Richard	14	ze zajímavosti
Adam	15	kamarádi drogu nabídli
Roman	15	pro zábavu
Štefan	na gymnáziu	experimentace
Radek	18	experimentace
Boris	na ZŠ v posledním ročníku	kamarádi drogu nabídli
Kryštof	15/16	kamarádi drogu nabídli
Marie	15	zalíbit se chlapci
Petra	14	experimentace
Simona	14/15	z frajeřiny
Zuzana	14	z nudy, experimentace
Jaroslava	14	pro pobavení, experimentace

Zdroj:vlastní výzkum

Jaroslava užila poprvé drogu kvůli zábavě: „*No tak nevím, zapálila jsem si první brko asi když mi bylo čtrnáct. Bylo to v Dominu na zahrádce s kamarádama na pobavení. Tak zkoušíš nové věci, ne.*“ Jako další úvod uvádí experimentaci s drogou. (Jaroslava)

Marie užila drogu, aby se zalíbila chlapci a udělala na něj tak dojem. Uvádí však, že doufala, že na ní droga nebude mít žádný účinek:

„*Takže marihuanu jsem začala užívat v patnácti letech, ještě na základní škole, v devátý třídě. Začala jsem s tím proto, že se mi líbil jeden kluk a on byl v takový tý špatný partě. A jak jsem s nima chodila ven, že jo, protože jsem na něj chtěla udělat*

dojem, tak oni neustále hulili, tak jsem začala hulit taky. Říkala jsem si, že třeba mi to nic neudělá, tak jsem prostě začala hulit taky.“ (Marie)

Simona jako důvod prvního užití považuje frajeřinu. Není si jistá věkem prvního užití: *„Takže první užití, to bylo asi ve čtrnácti, nebo v patnácti, to nevím přesně, a bylo to s partou kamarádů, evidentně kvůli frajeřině, nebo jen z frajeřiny. Začala jsem to docela hodně užívat. To bylo třeba pět, šest brk za den. Takže to bylo docela silný. Účinky to na mě moc nemělo, jenom jsem byla veselá, smála jsem se, taková trošku euforie.*“ (Simona)

Štefan a Boris si nejsou jisti věkem svého prvního užití. Štefan říká, že užil konopí poprvé někdy na gymnáziu. Blíže situaci nespecifikuje. Upozorňuje na fakt, že v té době neuměl ještě šlukovat cigarety: *„Tak já jsem začal hulit někdy v době, když jsem začal chodit na gymnázium, bylo to v době, když jsem ještě neuměl ani šlukovat cigára, takže to bylo fakt v době, kdy jsem byl hodně mladičkej.* (Štefan)

Boris uvádí jako dobu svého začátku s užíváním poslední ročník základní školy, kdy se ke droze dostal díky své partě. Uvádí, že drogu užil ze zvědavosti: *„Takže marihuanu jsem začal používat již na základní škole v posledním ročníku, kdy mě k tomu vlastně dostala partička, ke který jsem se dostal, která užívala marihuanu již dlouhodobě a nabídla mi to. Já jsem byl zvědavý a tak jsem to vyzkoušel.* (Boris)

4.1.2 Současné užívání drog

V následující kapitole je uvedena frekvence, finanční výdaje a dostupnost konopných drog u komunikačních partnerů. V tabulce 3, jsou shrnuty odpovědi jednotlivých účastníků výzkumu.

Tabulka 3: Užívání konopných drog komunikačních partnerů:

Komunikační partner	Frekvence užívání	Finanční výdaje
Richard	1 x měsíc	Nespecifikuje
Adam	1 x den	Nespecifikuje
Roman	1 x den	500 Kč / měsíc
Štefan	„občas“	Nespecifikuje
Radek	1 x den	6000 Kč/ měsíc
Boris	nespecifikuje	1200 Kč/ měsíc
Kryštof	obden	1000 Kč/ měsíc
Marie	1x měsíc– 2 měsíce	0 Kč
Petra	nespecifikuje	4000 Kč / měsíc
Simona	„občas“	0 Kč
Zuzana	1 x den	1000 Kč/ měsíc
Jaroslava	1 x den	1000 – 1500 Kč

Zdroj: vlastní výzkum

Frekvence užívání konopných drog

Frekvence užívání se u jednotlivých komunikačních partnerů lišila. Například Adam s Jaroslavou konzumují konopné drogy každý den:

„Co se týče denního užívání, tak si většinou jednoho jointa dám.“ (Adam)

„Hulím teda každé den, ale většinou večer po práci doma. Jinak když je víkend, tak to je jiný, no. Občas si dám o víkendu už ráno a hulím už pak až do večera.“ (Jaroslava)

Ve výběrovém souboru kontrolovaných uživatelů cannabinoidů se lze setkat uživateli, kteří konzumují drogu pouze jednou za měsíc, či delší dobu: „*Takže jsem zase začla hulit, ale prostě ne denně, ale třeba jednou za měsíc, za dva, no postupně se z toho vyklubalo, že si marihuanu vykouřím tak jednou za dva tři měsíce.*“ (Marie)

„...*užívám trávu přibližně jednou za měsíc, je to teda dost nevyvážené, kdy jednou si dám dvakrát za týden a potom třeba dva měsíce nic.*“ (Richard)

Simona neuvádí, jak často drogu užívá. Tvrdí, že drogu užívá „občas“. Drogu konzumuje převážně na nějaké akci, uvádí, že ze zvyku: „*Ted' už hulím jen občas, většinou na nějaké oslavě, na párty, zkrátka se skupinkou lidí, když si chceme ten večer nějak zpestřit. Spíš tak ze zvyku.*“

Podobný postoj k frekvenci užívání má i Štefan. Který rovněž tvrdí, že drogu užívá občas, podle něj ne moc frekventovaně. (Simona)

„*Noo a hulím tak nějak občas momentálně. Hulím občas, ne moc často.*“ (Štefan)

Kryštof uvádí, že drogu užívá každý druhý den, především u filmu, večer, a nebo když má u sebe doma nějakou návštěvu: „*Poslední dobou hulím tak obden, večer před spaním, u nějakého filmu, nebo jen tak, když je někdo třeba u mě na návštěvě.*“ (Kryštof)

Finanční výdaje

Finanční zatíženost se velmi lišila u komunikačních partnerů, shrnutí finančního zatížení komunikačních partnerů je znázorněno v tabulce 3, viz výše. Objevovaly se částky od 0 Kč za útratu za konopné látky až po částku 6 000 Kč za měsíc.

Simona uvádí, že za drogu nikdy neplatí, vždy se nechá na jointa pozvat: „*Nic za to nikdy neplatím, vždycky hulím jen to, co někdo donese. Většinou chlapi mě zvou na brko.*“ (Simona)

Ani Marii konopné drogy nijak v současné době finančně nezatěžují. Dříve tomu tak u Marie nebylo: „*Už dlouho jsem si marihuanu sama ze svých peněz nekoupila, i když už k tomu přístup mám. Zním člověka, co to prodává, že jo.*“ (Marie)

Komunikační partnerka uvádí, že dříve dokonce kradla své babičce peníze, aby na konopné drogy měla dostatek peněz: „*Vždycky jsem jim jen dala peníze a oni tu marihuanu přinesli. Brala jsem kvůli tomu i peníze babičce, abych na to prostě měla. Utratila jsem její peníze, abych financovala tu partu, protože babičce nebyl problém vzít peníze.*“ (Marie)

Adam tvrdí, že na konopných drogách finančně netratí. Srovnává výdaje s konopím s výdaji za benzín: „*Když to tak vezmu, finančně na tom už ani nák netratím. Snažím se to co kupovat co nejúspornějš. Ted' jsou prostředky, že se to dá koupit ve větším množství. Já nevím na měsíc vám to vydrží a vyjde vám to na tolik, kolik narvete do auta na měsíc za tu samou cenu.*“ (Adam)

Štefan s Kryštofem se rovněž domnívají, že pokud jedinec drogu užívá příležitostně, nestojí ho to moc peněz: „*Hulení šlo cenou poslední dobou dolů, takže když si někdo občas zahulí, tak by ho to jako určitě finančně ke dnu nepošle.*“ (Štefan)

„*Myslím si, že když to někdo fakt nepřehání, tak ho to finančně nezatíží. Myslím si, že tak tisícovka za měsíc max.*“ (Kryštof)

Romana konopí také finančně nezatěžuje. Uvádí, že již užívá pouze levnější venek, oproti dřívějšímu, kdy užíval skunk:

„Finančně mě to nijak nezatěžuje. Dřív jsem si kupoval skunk, to ještě stál dvě stě padesát korun gram, to jsem vyhulil tak tři géčka tejdně. Ted' si kupuji venek levnej, zhruba za pětikilo za měsíc.“ (Roman)

Podobně jako Roman to má i Zuzana, která se zmiňuje, že od té doby, co konzumuje venky, nemá vysokou finanční útratu, jako tomu bylo dřív. Zuzana dále uvádí, že občas si konopí pěstuje doma: *„Do peněz mi to dřív určitě lezlo, ale od tý doby, co kouřím hlavně venky, který bud' od někoho dostanu, nebo si je vypěstujem doma, tak mi to do peněz moc neleze.“ (Zuzana)*

Podle Borise je lepší si koupit drogu ve větším množství, jelikož pak nakoupí drogu laciněji: *„V dnešní době to mám tak, že si nakoupím větší množství, jelikož to mám pak lacinější. Dám za to tak 1200 korun za měsíc.“ (Boris)*

Radek s Petrou však uvádějí, že se jim jeví kouření konopných látek finančně náročné: *„Je to docela drahý to kouření, jako kouřit marihuanu, kór když to kouříš každej den. To máš kolem šesti tisíc měsíčně.“ (Radek)*

„Finančně je hulení pro mě dost náročný. Vyjde mi to tak zhruba na čtyřku měsíčně.“ (Petra)

Dostupnost konopných drog

Dostupnost patří mezi důležitý faktor, podle něhož si jedinci užívající konopné dogy osvojují své vzorce konzumace drogy. Jaroslava i Zuzana uvádějí jako hlavní zdroj opatrování konopných drog kamarády. Jaroslava se zmiňuje, že na základní škole pro ni nebylo lehké drogu sehnat: *„Nikdy nebylo pro mě těžký to sehnat. Vždycky jsem byla mezi lidma, co se v tom nějak pohybovali, takže jsem to měla docela i za dobrý ceny, si myslím. Měla jsem vždycky nějaký kamarády dealery, asi tak. Tak samozřejmě na*

základce se to vždycky shánělo hůř. Skládali jsme se vždycky na jedničky, ty vole. Z kapesnýho ty vole na svačiny, to bylo dost, no.“ (Jaroslava)

Zuzana se zmiňuje, že je velmi snadné dostat se k droze: *„Pro mě je snadný se k tomu dostat, vždycky jsem měla nějaký kamarády, co to měli, nebo někoho, kdo mi to dal a těch lidí je spousta, že jo. A hlavně v dnešní době, kdy už většina lidí ví, že ta marihuana není zas takový to zlo, spousta lidí si jí i sama pěstuje, takže si myslím, že ta dostupnost je opravdu velmi snadná i pro toho, kdo moc netuší, kam si pro to jít.*

Podle ní se dalo konopí dříve obstarat i v hospodě, kde to však nyní již není v dnešní době tolik možné: *Dřív sis mohl jít pro hulení někam do hospody, že jo, do nějakýho pajzlu, že jo. Ale to se v dnešní době už tolik neděje, protože samozřejmě se ty majitelé těch hospod bojí, že jo. Já se jim nedivím, no. Je už opravdu hodně málo hospod, kde si můžeš koupit trávu na baru.*

Simona, Kryštof, Radek i Richard se zmiňují o velmi snadné dostupnosti konopí. *„Dostat se k tomu už dneska není vůbec těžký, dostaneš se k tomu fakt na každém rohu.*“ (Simona)

„Dostupnost drogy si myslím, že je, když to vezmu za těch dvacet let zpátky, tak to seženeš kdykoliv, kdekoliv, protože to má u sebe pomalu každéj druhej na ulici.“ (Kryštof)

„Tak jsme to pak museli hledat a zjistili jsme , že to je dostupný na každým kroku.“ (Radek)

„K droze mám neustále přístup, v podstatě kdy chci, ale nevyužívám to.“ (Richard)

Podle Petry má člověk, co není „totální feťák“ a má normální práci, problémy se sháněním konopí: *„Dostupnost je teoreticky snadná, když zná člověk ty správný lidi, ale ty jo jestli člověk fakt není totální feťák, co má normální práci, tak tolik lidí zas nezná a nemá takovou možnost se k tomu dostat, pokud teda nechodí na nějaký párty a tak dále.“* (Petra)

Marie s Borisem se souhlasně shodují, že pro ně bylo dříve shánění konopí obtížné, nevěděli kde drogu sehnat: *„Vlastně první marihuanu, co jsem si tehdy sama koupila, jsem si koupila vlastně taky od nich. Já jsem se tenkrát k tomu nedokázala pořádně dostat, já jsem to měla vždycky od těch kluků.“* (Marie)

„Dostupnost drogy ze začátku nebyla nikterak jednoduchá, jelikož jsem se ještě nepohyboval v oblasti těchto lidí. Neměl jsem na to známé, neměl jsem na to finance.“ (Boris)

4.1.3 Pravidla uživatelů kontrolovaných uživatelů cannabinoidů

Každý kontrolovaný uživatel kontrolovaných látek má svá pravidla užívání. Jsou určité vhodné situace, kdy drogu rád užije a naopak jsou situace, kdy je pro něj užívání drogy nevhodné nebo dokonce nepřipustné. Některý jedinec se snaží na určitý čas o abstinenci ve své konopné kariéře. Téma „Pravidla uživatelů kontrolovaných uživatelů cannabinoidů“ tedy zahrnuje kategorii, kdy kontrolovaný jedinec obvykle rád drogu užije, kdy je naopak pro něj nepřipustné drogu užít a případné období abstinence ve své kariéře užívání konopných drog.

Vhodné situace

Vhodné situace ke konzumaci konopných drog se dají rozlišit podle oblíbených činností, které uživatelé vykonávají při užití konopné drogy, podle místa, kde drogu rádi užijí a podle toho, zda byla droga užita o samotě nebo ve skupině lidí. Kryštof užívá rád konopné drogy například u filmů. Tvrdí, že pokud při filmu drogu užije, má pak jiný náhled na film, některé situace jinak chápe a více určitý druh filmu pochopí: „*U filmu to mám rád, protože mi to zlepšuje ten prožitek u toho filmu a třeba jsem zjistil, že u některých filmů je to takový, že když na ten film budeš koukat v nějakým normálním střízlivým stavu, tak hromady věcí si u toho filmu ani nevšimneš, víc se do toho filmu jako ponoříš po tom brku a některý věci si tam dáš jakoby do úplně jiných souvislostí, než když jsi střízlivá a v tom filmu občas objevíš úplně jiný smysl, než když jsi střízlivá. Myslím, že jsou třeba některý filmy, na který se ani koukat nedá, když jsi nezbulenej. Třeba takovej Matrix, na to se ani nedokážu koukat, když bych byl střízlivej. To je prostě jenom hovadina. Ale když na to koukáš zhulenej, tak si tam najdeš prostě nějaký děj, najdeš si tam v tom hromadu věcí. Je to zajímavější, o dost. O 150 %.*“ (Kryštof)

I Roman rád kouká na filmy po užití cannabinoidů. Raději užívá drogu o samotě, kde pro něj užití znamená inspiraci ke skládání textů písní: „*Jinak hulím spíš sám a dělám potom různý činnosti. Třeba poslouchám muziku, nebo koukám na nějaký ty filmy a tak. Je to pro mě inspirací. Protože vymýšlím muziku a všechny písničky, co jsem kdy napsal a složil, jsem napsal, když jsem byl zkouřenej v podstatě.*“ (Roman)

Marie uvádí, že si dá raději „brko“ sama, jelikož má doma větší pohodlí: „*Většinou si dávám brko sama, z devadesáti procent sama. Spíš vyhledávám místa, kde si to můžu dát sama, než s někým. Člověk další je prostě jen rušivej element. Taky když si to dávám s někým, tak je větší pravděpodobnost, že nejsem doma a tam ten komfort, když jsem mimo domov, je sníženej.*“ (Marie)

Jaroslava užívala dříve drogu sama, ale jelikož její partner raději konzumuje drogu sám, navykla si i ona na užívání drogy o samotě: „*A většinou sama hulím, no. Byla jsem zvyklá dřív hulit normálně ve dvou, ale přítel byl zvyklej hulit sám, takže jsem si na to taky už zvykla. Takže si hulíme každéj svý brko.*“ (Jaroslava)

Oproti tomu například Simona raději užívá drogu ve skupině lidí a sama doma ji neužije: „*Takže hulím hlavně v partě, sama nehulím. Hulím jen občas, většinou na nějaké oslavě, na párty, zkrátka se skupinkou lidí, když si chceme ten večer nějak zpestřit.*“ (Simona)

Štefan užívá konopné drogy pro radost, jako relaxační drogu: „*Ale třeba před nějakou koupelí nebo návštěvou aquaparku, ale při nějakých relaxačních příležitostech je to fakt dobrá relaxační droga.*“ (Štefan)

Adam konzumuje drogu rád pro zábavu při sportu: „*Dám si to rád, když mám jet někam na kole, dám si pak cestou pivko někde na terásce a jedu zase dál.*“ (Adam)

Boris si rád dopřeje konopnou drogu především u počítače. Vyhledává ty činnosti, u které není zapotřebí více přemýšlet, nebo kreativně vytvářet: „*...aktuálně tedy užívám drogu spíše doma, většinou sám u počítače, rád si dám marihuanu a ponořím se do nějaké například počítačové hry, nebo nějaké činnosti, u které není třeba nějak více jakoby přemýšlet, nebo něco jako kreativně vymýšlet.*“ (Boris)

Uvádí, že většinou drogu užívá sám, ačkoliv dál se zmiňuje, že drogu dále užívá se svojí přítelkyní nebo kamarádem: „*Marihuanu užívám většinou sám, občas s přítelkyní nebo s kamarádem. Ale z 99% je to vždy doma po dodělání veškerých povinností.*“ (Boris)

Nevhodné situace

Aby mohli kontrolovaní uživatelé konopných drog plnit řádně své každodenní povinnosti, mají určité zvyky, rituály a pravidla, která jejich užívání regulují.

V tabulce 4 jsou popsány výpovědi jednotlivých komunikačních partnerů.

Tabulka 4: Situace, kdy kontrolovaní jedinci cannabinoidů drogu neužijí

Komunikační partner	Nevhodné situace k užití konopné drogy
Richard	sraz s někým, kdo neužívá konopné drogy, škola, brigáda
Adam	jednání se šéfem, soud, úřady, práce
Roman	práce, řízení automobilu, první rande
Štefan	ráno, sport
Radek	práce, řešení s policií, cokoliv důležitého
Boris	škola, práce, ráno, řízení automobilu
Kryštof	ráno, práce, řízení automobilu, jednání, kolečkové brusle
Marie	řízení automobilu, zkouška ve škole
Petra	rodinné události, příjezd sestry, zkouška ve škole
Simona	smutná situace, práce, během den, škola
Zuzana	pohovor, před zkouškou
Jaroslava	rodinná oslava, práce

Zdroj: vlastní výzkum

Řízení automobilu patří mezi nevhodné chování kontrolovaných uživatelů po užití konopí. Boris například dává veliký důraz na to, že by drogu nikdy neužil před jízdou v automobilu: „*No prostě neexistuje abych, neexistuje abych, abych to, abych si dával drogu někdy před prací nebo někdy ráno nebo snad před řízením automobilu. To bych si opravdu nikdy nedovolil.*“ (Boris)

Zuzana však uvádí, že jí nevádí jezdit po městě, ve kterém žije, po užití konopných drog. Ovšem pokud se jedná o větší vzdálenost, za volant automobilu by si nesedla: *„Určitě si ale nezahlím před pohovorem, při řízení jo. Ale ne, že bych se zhulila nějak do sraček, to zas ne, to jen trochu a jen když jedu po Plzni. Kdybych jela nějakou dálku, tak to bych nehulila. Ale jinak ve městě mi to nevádí.“* (Zuzana)

Zkoumaní jedinci zpravidla neužijí drogu ráno, během dne, ale až večer. Odůvodňují to tím, že chtějí přes den fungovat a být aktivní. Jsou však jisté příležitosti, kdy drogu užijí i během dne. A to je například víkend, nebo dovolená: *„Trávu hulím jako jediné večer, to je jasný, ale třeba na dovolený si to umím představit, že si zahlím už ráno, dopoledne někde se vykydnout na pláži a čumět, to jo...Ale jako ve ve všedním životě určitě hulit až večer, protože je lepší nějak fungovat přes ten den a být aktivní, to u hulení ani úplně nejde. Já si to nedokážu ani představit. Prostě mám rád realitu, nemusím mít zkouřenej mozek už nějak od rána.“* (Roman)

I Jaroslava by neužívala drogu po ránu, ale pouze večer. Jedině o víkend je schopná drogu užít už od rána: *„Určitě už nejsem v tom věku, kdy bych si dala brko po ránu, že jo, protože brko po ránu je to nejhorší. To zkracuje celej den prostě. To nemá smysl. V nějakým věku si člověk uvědomí, že nemůže hulit po ránu. To dělám občas akorát o víkendu, když vím, že mám volno a že si můžu zase jít lehnout, ale jinak ne.“* (Jaroslava)

Štefan a Kryštof poukazují na to, že drogu neužívají při sportu. Štefan však tvrdí, že při určitých sportech by byl schopný konopnou drogu užít. Při sportech, kde je zapotřebí se snažit, by však nikdy drogu neužil: *„Někdy jakoby co se týče třeba sportu, tak to možná třeba ze srandy ping pong nebo tenis, ale když jsem se chtěl fakt snažit tak spíše jakoby na sport určitě čistou hlavu.“* (Štefan)

„Chodím teď se psem se projet na kolečkových bruslích a na to bych se taky nikdy nevydal zhulenej.“ (Kryštof)

Dotazovaní dále vyloučili užívání konopí při práci, škole, zvláště pak zkoušek a testů ve škole. Radek by nikdy neužil drogu před prací, ačkoliv se domnívá, že se na konopných drogách dá dělat téměř cokoli: *„Takže určitě bych si ji nedal třeba do práce, nebo někam kde bych měl nějaký vysvětlování před policajtem nebo cokoli pro mě důležitýho, tak to bych si to určitě nezapálil. I když si myslím, že se na tý trávě dá dělat absolutně všechno, i kdyby byly problémy. Ale pro lepší psychiku bych si to určitě nedal.“* (Radek)

Boris uvádí, že dříve drogu užíval i ve škole, ale více vědomostí ze školy si odnese, pokud neužije konopnou drogu: *„Najel jsem i na novou strategii, že v případě, že už v tý škole jsem, tak drogu neužívám, dávám pozor, abych si z tý školy něco odnes a drogu jsem začal užívat jen po škole výhradně.“* (Boris)

Zuzana pokládá smutnou náladu jako nevhodnou k užití konopných drog. Domnívá se, že by se její nálada naopak ještě více zhoršila: *„Určitě bych nehulila při nějaké smutné příležitosti. To by se ten stav pak ještě zhoršil. Hulím jen, když mám fakt dobrou náladu, na špatnou vůbec nehulím.“* (Zuzana)

Richard s Romanem by konopí neužili v zátěžových situacích. Richard by byl pak nespokojený se svým výkonem a sociální komunikací. Romanovi by se zhoršila nálada při užití drogy v náročné situaci, droga by tedy neměla uklidňující efekt: *„V zátěžových situacích to neužívám nikdy a nikdy bych to neužíval již. Dříve se právě stalo, že jsem to právě užil v zátěžové situaci, ale nebyl jsem potom spokojený s mým výkonem, ať už v intelektuální oblasti, nebo co se týká sociální komunikace.“* (Richard)

„V zátěžových situacích se snažím spíš nehulit, protože když jsem zhulenej, tak mi to prostě všechno šrotuje v hlavě a když mám nějaký problém, tak když jsem zhulenej, tak mi to přijde ještě horší, než je to v reálu. Asi to na každýho působí nějak jinak. Na mě to působí tak, jakože jsem ještě víc vyschízovanej potom. Takže když řeším nějaký patný

situace, třeba i psychický, tak se snažím spíš nehulit. Protože ne, že by mě to uklidnilo, ale spíš naopak.“ (Roman)

Abstinence

Někdy jedince kontrolovaných uživatelů cannabinoidů provází abstinenční období. Například Adam se zmiňuje o tom, že je někdy dobré na nějaké časové období dát si pauzu od drogy a zmiňuje se o tom, že pokud několik dní neužívá konopnou drogu, je pak více aktivní: *„Když jsem měl teď třeba dovolenou, tak jsem si nezapálil několik dní jointa a vypucoval jsem si auto, uklidil pokoj a garáž. Je to jen o tom si to naplánovat a udělat to. Ale když si chci dát relax, tak se zhulím. Jsem pak takovej línější. Občas je dobrý dát si od toho prostě na nějaký čas pauzu.*“ (Adam)

Podobné smýšlení má i Boris, který se domnívá, že je vhodné jednou za čas abstinovat, kvůli pročištění mysli: *„Myslím si, že jednou za čas by kontrolovanému uživateli neuškodilo cílené vysazení této drogy na nějaké časové období. Já sám jednou za čas si dám pauzu od hulení a vyčistím si tak hlavu.*“ (Boris)

Marie popisuje, že důvod k abstinenci byla v jejím případě změna lidí, se kterými se stýkala a změna školy: *„Marihuany jsem se jako né zbavila, ale jakmile jsem se přestala s těma klukama vídat, skončila devátá třída, skončila škola, tak jsem se už ani nedostala do styku s tou marihuanou, protože jsem ani neznala lidi, od kterých bych to mohla sehnat. Takže vlastně nějakou dobu po tom jsem vůbec nehulila tu marihuanu.*“ (Marie)

Jaroslava si dává od užívání konopných drog pauzu na dovolené. Popisuje, že při návratu zpět je však opět mezi stejnými známými, tedy zpět u drogy. Po krátkodobé abstinenci popisuje komunikační partnerka změny v prožívání drogy. Přirovnává účinek drogy k požití drogy poprvé:

„Třeba je super, že když jedu na čtrnáct dní do Chorvatska, nebo někam na dovolenou, tak nepotřebuji hulit vůbec. Jak jsi z toho stresu jakoby pryč a jak jsi v takovej tej poklidnej atmosféře, tak si nepotřebuješ dát brko. Prostě máš tam klid. Ale hned jak se zase vrátíš zpátky, dáš si první brko, druhý, potkáš známý, jsi v tom zase hned zpátky. A hlavně je to úplně jiný zas po těch čtrnácti dnech třeba. Jako kdyby sis to dala prvně skoro. No to zas né, ale prostě to člověka našlápne jinak úplně.“ (Jaroslava)

4.1.4 Účinky konopí

Na každého komunikačního partnera má konopí jiné účinky, ačkoliv některé prožitky se shodují. Komunikační partneři nejvíce uváděli pocit uvolnění, relaxace, navození lepší nálady, pocity hladu po užití konopné drogy a zahloubání se nad různými myšlenkami.

Uklidňující, relaxační účinky

Po užití konopí bývá člověk více unavený, línější. Radek uvádí, že pak není agresivní, nevyvolává hádky ani konflikty: *„Ale když si chci dát relax, tak se zhuším. Jsem pak takovej línější.“ (Adam)*

„Myslím si, že jsem na tom klidnější. (...) Určitě si myslím, že mě ta tráva uklidní, zklidní, když to kouřím, že nejsem agresivní. Nevyvolávám nikde žádný hádky a konflikty.“ (Radek)

Zuzana se domnívá, že člověku stačí pouze vědomí toho, že má drogu u sebe, tedy ji může kdykoliv užít, k tomu, aby měl pocit klidu:

„No ale určitě si myslím, že je s tím člověk klidnější. Myslím, že spoustu lidem stačí, ten pocit, že tu trávu u sebe mají a že si to můžou kdykoliv ubalit. Že nemusí hulit furt, ale jenom jim stačí, aby to u sebe měli.“ (Zuzana)

Jaroslava je po užití drogy také více unavená a klidnější. Tvrdí, že je po užití zpomalená ve vykonávání různých činností, ale domnívá se, že to na ní okolí nepozná: *„Asi jsem pak i víc unavená, klidnější jsem taky určitě. No unavená ne jako, že bych šla úplně spát třeba, ale že se mi nechce nic dělat, no. A nebo zas naopak, když se do něčeho zapeču, tak to dělám dlouho prostě. Taková pomalejší asi v něčem, no. Ale jinak si myslím, že s tím umím normálně fungovat. Že i když se zhulím třeba přes den, tak můžu mluvit s lidma. Možná jsem třeba někdy pomalejší, ale myslím, že už to na mně ani není většinou poznat, už jsem na to zvyklá prostě.“ (Jaroslava)*

Petru užívání konopných drog také uklidňuje. Petra upozorňuje na lepší spánek po užití drogy, větší soustředěnost při učení, vhodnou drogu k relaxaci: *„Hulení mi dělá dobře, uklidní to, člověk se potom případně může vyspat, pomáhá mi to při soustředěnosti, když se učím, při relaxaci a tak dále.“ (Petra)*

Adam popisuje, že byl rozčilený při nezdaru u počítačové hry. Po konzumaci drogy byl klidnější a došlo, že o nic vážného nejde, kvůli čemu by se měl rozčilovat: *„Hrozně mě to ale taky uklidňuje. Třeba teď jsem hrál Fifu a byl jsem hrozně vytočený, že jsem dostal góla. Pak jsem si šel zahulit a uklidnil jsem se, že je to jen hra, že o nic nejde. A to je to teď důležitý finále!“ (Adam)*

Na Borise má konopí antidepresivní, uklidňující účinek: *„No že v případě nějakých problémů nebo takhle se neuchyluji k depresím nebo alkoholismu, ale opravdu si dám malýho jointa doma a je mi líp.“ (Boris)*

Na Romana nemá užití konopných drog uspávací účinek. Nedokáže pochopit, jak po tom může někdo usnout:

„Nechápu lidi, co si daj brko a hned po tom usnou, já to takhle nedokážu.“ (Roman)

Zuzana vnímá konopí jako přírodní antidepresivum: *„(...) myslím si, že je to přírodní antidepresivum, a že je lepší daleko, aby lidi kouřili trávu, než brali antidepresiva, že jo.“ (Zuzana)*

Pocity euforie

Boris vypráví, že mívá po užití konopí pocity euforie. Dříve se smál po užití drogy s kamarády, ani nevěděl čemu: *„Po vykouření jsem měl pocit euforie, s celou bandičkou jsme se tam smáli, nevěděli jsme ani, čemu jsme se smáli, tenhle průběh trval přibližně dvě až tři hodiny, kdy po vykouření potom přišel útlum a pocit únavy.“ (Boris)*

„Co pociťuji po užívání je například stav euforie a tak.“ (Boris)

Simona s Marií mívají lepší náladu po užití konopné drogy: *„Jen jsem víc veselejší potom. Depresi jsem nikdy po brku neměla, to bych se k tomu nikdy už pak ani nevrátila. (...) Ani v dnešní době, když si zapálím, tak to na mě nemá nějaký účinky, že bych něco pociťovala, jen mám dobrou náladu, že jsme s těma lidma, co chci být a to je asi všechno.“ (Simona)*

„(...) spíš se po tom směju, prostě jsem v pohodě.“ (Marie)

Rozjímavé pocity

Podle Zuzany potlačují konopné drogy emoce. Domnívá se, že pokud je člověk rozčilený, vyřeší po užití drogy situaci lépe, než by zvládl bez užití drogy:

„(...) jak bych to řekla, jakože potlačuje trochu emoce, že je hodí do takovýho nultýho stavu jakoby, bych řekla já, no. Že v ten moment je ti to jedno, díky tomu. Jakoby že je člověk třeba naštvanej, pak si dá brko no a tu situaci vyřeší daleko líp, protože tu situaci neřeší s horkou hlavou a má víc času si to rozmyslet.“ (Zuzana)

Štefan s Kryštofem vnímají jako negativní účinek drogy to, že po užití drogy pak moc přemýšlí o různých věcech: *„Protože ty účinky, co to má, ne vždycky jsou prostě úplně žádoucí, pro mě osobně. Občas prostě přemýšlím úplně zbytečně moc. Jinak je to ale do pohody vlastně, když to tak shrnu, je to taková relaxační droga.“ (Štefan)*

Kryštof dodává, že měl po užití drogy dříve nežádoucí myšlenky, na které musel stále myslet, a nedalo se jich zbavit. Nyní již tyto myšlenky nemá a konopí má na něj účinky velmi dobré: *„Třeba pět let v kuse jsem si vůbec nedal jointa, úplně jsem to vyřadil. Měl jsem z toho nějaký úplně zbytečný myšlenky, prostě furt se mi honily hlavou nějaký věci a nemohl jsem se jich zbavit. Už jsem v pohodě, už jsem zas úplně někde jinde a teďka to má účinky výborný.“ (Kryštof)*

Richard dříve užíval drogu, když se učil, nebo se chtěl zamyslet nad filozofií, náboženstvím apod. Líp se mu přemýšlelo nad filozofickými myšlenkami. Uvádí, že i okolí, zejména učitelé hodnotili jeho práce, které byly napsány po užití konopí velmi pozitivně. *„Hodně jsem to v tu dobu používal paradoxně na učení, nebo na nějaký právě zamyšlení. Jak jsem říkal, že člověk se víc stáhne k sobě a k těm svým myšlenkám, tak třeba filozofie, náboženství, nebo takovéhle otázky, tak se mi nad nimi daleko líp přemýšlelo právě v takovémhle stavu, kdy jsem se na ten problém měl více soustředit, nebo na mé osobní problémy a většinou ty poznatky, ke kterým jsem došel právě byly hodnoceny jako originální a i ze strany těch učitelů nebo těch hodnotících jako velmi pozitivně, měl jsem teda i tu zpětnou vazbu od toho okolí, že to funguje dobře na řešení těchto věcí.“*

Droga byla Richardovi dále nápomocnou při řešení svých osobních komplexů, pochopení svých strachů a naučit se obraně proti nim. Tvrdí, že díky užívání konopí se smířil se svými komplexy, které začal akceptovat: „*Přicházel jsem s různými originálními návrhy, umožňovalo mi to prostě podívat se na věci z různých úhlů, které by mě za střízlivého stavu nenapadly, stejně tak jsem si třeba uvědomoval nějaké svoje komplexy a své strachy, popřípadě obrany, lépe se nad nimi zamyslet, protože jsem byl pod vlivem těch cannabinoidů vždycky mnohem více senzitivnější vůči těmto věcem, vůči komunikaci v tom kolektivu, takže jsem si lépe uvědomoval tyto své negativní aspekty a zároveň jsem hned byl schopen přemýšlet odkud se berou, což si myslím, že za střízlivého stavu bych se na to tolik nezaměřil, nebo nesoustředil, takže i v tomhle si myslím, že mi to docela pomohlo, minimálně, že jsem jakoby objevil tyto nějaké své komplexy a problémy a pomohlo mi to myslím víceméně zdárně k jejich odstranění, či alespoň jejich akceptování a vyrovnání se s nimi. Takže určitě i nějaké hlavní sebezpoznání.*“ (Richard)

Petra si více uvědomuje negativní chování vůči její osobě, po užití konopné drogy. Uvádí, že má po droze zvýšenou citlivost na okolní vjemy: „*Po brku mám zvýšenou citlivost na okolní vjemy. Hlazení pak vnímám taky třeba úplně jinak. Když je na mě třeba někdo ale zlej, tak si to víc uvědomuju. Přemejšlím, proč je na mě ten člověk takovej, je mi to líto, prostě zvýšená citlivost.*“ (Petra)

Účinky na zdraví

Petra uvádí, že dříve jí vždy zmodraly rty a bylo jí zle po užití drogy: „*Dřív jsem po tom vždycky zbledla a bylo mi hrozně blbě. Opravdu, měla jsem modrý rty a tak.*“ (Petra)

Jaroslava při užití konopí v nemoci omdlívala: „*(...)se mi stalo, že jsem byla nemocná, byla jsem nějaká oslabená a dala jsem si brko a měla jsem jako kómaty, že jsem měla*

černo před očima prostě, omdlela jsem prostě, to si myslím, že bylo z toho určitě.“ (Jaroslava)

Richard popisoval jako negativní účinky na zdraví po užití konopí větší bušení srdce a občasnou nevolnost: *„(...) fyzické problémy, kdy mi více buší srdce, popřípadě ve spojení s alkoholem se mi dělá po marihuaně špatně, někdy, někdy taky ne, takže jsem měl určitě i negativní zážitky.*“ (Richard)

I Marie měla po užití konopí větší bušení srdce a zrychlený tep: *„Čtvrtá cigareta, tak ta mě doslova praštila, měla jsem zrychlenej tep, strašně mi bušilo srdce, smála jsem se jak o život, jo, byla jsem taková opravdu vomámená, klížily se mi oči, byla jsem prostě totálně zhulená, doslova a do písmene.*“ (Marie)

Hlad po užití konopí

Typicky uživatelé konopných drog zažívají pocity hladu po užití drogy:

„(...) nebo jsme jedli, protože jak je známo, tak je potom vždycky hroznej hlad, což já mám vždycky taky určitě.“ (Richard)

Petra mívá vždy po konzumaci konopí hlad. Při abstinenci s drogou dokonce zhubne několik kilo: *„Mám po tom vždycky hlad a všimla jsem si, že když nehulím, tak jsem schopná třeba nevím zhubnout během pár dnů opravdu zhubnout třeba tři kila, během tejdne, co nehulím. Takže vím, že se potom opravdu hodně jí a tloustne.*“ (Petra)

Boris uvádí, že při intoxikaci konopím musí neustále nahlížet do lednice a hledá, co by mohl sníst. Marie musí vždy „vyjít lednici“ po užití cannabinoidů. Občas však jde hlad zaspat. Adam má chuť každou hodinu po užití drogy jíst: *„(...) ale i hlad, kdy po užití marihuany chodím po dvaceti minutách do ledničky a vyhledávám, vyhledávám, co se dá jíst.*“ (Boris)

„Nějaký účinky typu mám strašný hlad, joo občas jsem hlad měla, ale vždycky jsem pak šla vyjíst ledničku, ale někdy jsem to prostě zaspala, že jsem hlad pak neměla.“ (Marie)

Adam: „Podporuje to určitě chuť k jídlu. To se pak můžu chodit každou hodinu nác pávat.“ (Adam)

Zuzana popisuje jako negativní účinek drogy to, že má po užití vždy větší hlad, které slangově nazývá tzv. „zeleným hladem: „Je teda na pytel, že člověk po trávě víc jí, ale zase to samý máš i po tom alkoholu. No ba nee, člověk jí víc po trávě. No a samozřejmě jsou to ty klasický chutě, kdy jednou máš chuť na sladký, pak na slaný, a jelikož máš roztáhlej žaludek z toho, takzvanéj zelenej hlad, tak prostě jíš, dokad' se nepřezereš a pak když se vystřízlivíš z toho stavu, kdy už nejsi zhulená, tak najednou zjistíš, že jsi úplně přezraná, že je ti blbě.“ (Zuzana)

Mimo výše uvedené účinky je podle Kryštofa větší chuť na cigaretu a na sex: „(...) ale myslím si, že je člověk takovej utlumenější potom, hodnější, takovej víc v klidu. Mám pak větší chuť na cigáro a na sex, na ten to má naprosto geniální účinky. Když si to začneš užívat, tak je to dobrý.“ (Kryštof)

4.1.5 Postoj kontrolovaných uživatelů ke cannabinoidům

V této podkapitole je shrnut postoj komunikačních partnerů obecně ke cannabinoidním látkám, dále porovnání alkoholu oproti konopí a postoj komunikačních partnerů k legalizaci drog.

Obecné stanovisko komunikačních partnerů

Richard vidí pozitivní účinky na konopných drogách v sebepoznání, ve zvýšení sociálního statusu adolescentů a k inspiraci: *„Obecně si o marihuaně myslím, že může být prospěšná právě z těch důvodů, jak jsem říkal, z nějakého sebepoznání. Popřípadě může zvýšit ten sociální status v rámci skupiny v řadě spíše adolescentů nebo takhle. Popřípadě na nějaké to uvolnění, uměleckou inspiraci určitě.“* (Richard)

Podle Jaroslavy a Zuzany konopné drogy stmelují kolektiv. Popisují, že se změní atmosféra rozhovoru po užití konopí: *„Taky to hrozně stmeluje kolektiv. Vždycky je s tím sranda, no. A když zjistíš, že se bavíš třeba s nějakým neznámým člověkem a narazíte na to, že hulíte, tak je najednou úplně jiná atmosféra. Pohodička, vid'. To samý třeba s cigárem. Už se prostě rozmluvíš, když jdete kouřit. A s tím brkem to je ještě víc, že jo.“* (Jaroslava)

„No a jako určitě si myslím, že marihuana lidi taky spojuje. Je to fajn, vyjít si takhle někam na procházku a dát si brko. Hlavně jsou pak ty zážitky jiný, samozřejmě s užitím konopí.“ (Zuzana)

Podle Marie může konopí člověku pomoci při různých nemocích, oproti tvrdým drogám: *„Přitom naopak ta marihuana třeba pomáhá při zmírňování potíží při rakovině, prostě je to spíš taková léčebná droga. Není to klasická droga, jako taková, jako podle mě třeba kokain, nebo cokoliv jinýho. Může to pomoci. Narozdíl od těch tvrdých drog, který prostě nepomáhají, že jo.“* (Marie)

Radek se zastává názoru, že konopí není počáteční droga k tomu, aby člověk začal s užíváním tvrdých drog: *„Určitě si nemyslím, že to je náběh na nějaký větší drogy, myslím, že se vždycky musí stát něco v životě, aby člověk okusil těžší drogu.“* (Radek)

Alkohol versus konopí

Všichni komunikační partneři považují konopí a méně škodlivé oproti alkoholu. Ačkoliv je v České republice alkohol legální a konopí nikoliv: „*Mám k tomu postoj takovej, že je to úplně normální věc, myslím, že daleko horší je alkohol a vůbec nemám jako nic proti tomu, myslím, že kdo říká, že by se to mělo nějak zakázat nebo potlačovat, je blázen.*“ (Kryštof)

Adam považuje za škodlivější látku i cigaretu: „*Cigára i alkohol jsou horší než tráva, si myslím. Ta tráva pomáhá ve spoustě věcech. Má pozitivnější dopady než chlast.*“ (Adam)

Štefan tvrdí, že i když je alkohol škodlivější, než konopí, domnívá se, že i po konopí může mít uživatel zdravotní problémy, „*vyhulí si mozek*“: „*Obecně si myslím, že alkohol je ještě nebezpečnější droga. Tráva je taková víceméně neškodná. Ale jako asi jde vyhulit si mozek, nevím do jaký míry, když to fakt hodně přeháníš, to může mít vliv na ten mozek...*“ (Štefan)

Marie považuje konzumaci alkoholu za škodlivější, jelikož se na ní dá vyvolat závislost, oproti konopí: „*Myslím si, že alkohol je horší, protože je... no takhle, ono se říká, že na každé droze se dá vypěstovat závislost, ale já si myslím, že třeba na tej marihuaně to nejde. Jako sice jo, já jsem jí hulila denně, ale já jsem jí nepotřebovala.*“ (Marie)

Zuzana s Jaroslavou upozorňují na fakt, že po alkoholu mohou být lidé agresivní, zatímco uživatelé konopí bývají naopak více „*v pohodě*“. Uživatelé konopí však bývají podle Jaroslavy pomalejší ve svých činnostech: „*Myslím si teda, že je určitě na tom hůř alkoholik, než závislej na trávě, asi tak. Jako alkoholikovi se to asi projevuje v horších znacích, než... nebo nevím, no... asi záleží z nějakýho dlouhodobýho hlediska, no. Ale kdo je zhulenej, není agresivní, když to po chlastu ty lidi občas bejvaj agresivní. Ale tak spíš z alkoholiků se pak prostě stanou trosky, no. Kdyžto z huličů. Ty jsou takový*

v pohodě. Sice třeba nic moc neřeší, nebo tak. Jsou sice takový pomalejší, ale nejdou prostě tolik do sraček, jako alkoholici.“ (Jaroslava)

Zuzana občas mívá depresivní stavy po alkoholu. Po užití konopí deprese nemívá: *„Jinak jako depresivní stavy po marihuaně vůbec nemám, na rozdíl od alkoholu. Po alkoholu mi bylo xkrát blbě, tak po konopí mi nikdy blbě nebylo. A hlavně po trávě nejsou lidi agresivní, jako po alkoholu.*“ (Zuzana)

Legalizace konopí

Komunikační partneři měli rozporuplné názory, co se legalizace konopí týče. Někteří byli zásadně proti legalizaci, jiní zas legalizaci prosazovali.

Podle Simony a Adama by se mělo konopí zlegalizovat pro léčebné účely. Simona se pozastavuje se nad faktem, že lidé, co drogu ze zdravotních důvodů potřebují, k ní mají špatnou dostupnost: *„Myslím si, že by se měla marihuana legalizovat. Myslím, že je to v lékařství hodně důležité, škoda, že se k ní lidi, co to potřebují, nedostanou a zase se k tomu dostane ten, kdo by neměl. Nevím, proč by za to měli být lidé odsuzováni.*“ (Simona)

Adam se spíše naklání k legalizaci konopí, avšak za podmíněk, že by látku predikoval lékař každému jedinci, pokud by mu to nijak neubližovalo na zdraví: *„Asi bych to zlegalizoval, ale zákon by to musel hrozně ošetřit. Asi by to musel nějak lékař predikovat. Měl by ti dát nějaký razítko, měl bys to zanesený v občance prostě. Že jsi v pohodě, že ti to nijak neubližuje.*“ (Adam)

Zuzana se také naklání pro legalizaci konopí. Nevidí žádný důvod v tom, proč by se konopí nemělo legalizovat: *„Takže nechápu, proč by se neměla legalizovat. Myslím, že je to jen určitá póza společnosti, bych řekla. Záleží asi, jak na to každé nahlíží, jak si udělá vlastní obrázek na to. Záleží jakou s tím má každé osobní zkušenost.*“ (Zuzana)

Kryštof si myslí, že by se legalizací konopí zamezilo spoustě zbytečným problémům: *„Určitě bych to zlegalizoval. 100%. Minimálně by s tím zmizelo hrozně problémů, který jsou úplně zbytečný.“* (Kryštof)

Jaroslava, Richard i Roman jsou proti legalizaci konopí. Podle Jaroslavy je už i tak konopí snadno dostupné, tedy nevidí důvod k legalizaci: *„Asi bych to ale nelegalizovala, myslím si, že je to takhle v pohodě. Myslím, že je to prostě už tak dost dostupný, že ten, kdo chce a žije normálně v Čechách, tak se k tomu v pohodě dostane, když má normální kontakty a kamarády prostě. Tak si myslím, že to není určitě problém. Jedině třeba pro ty starý lidi, ale ty si to zase pěstují...“* (Jaroslava)

Roman si myslí, že by se droga po legalizaci zdražila. Také si myslí, že se dá konopí snadno sehnat a konzumovat téměř všude: *„Nezlegalizoval bych to, protože by se to asi dost zdražilo a já si myslím, že u nás už je to i tak dost uvolněný, že si to stejně můžeš sehnat a odpálit skoro kdekoliv. Že už jsou i ty policajti tady na to zvyklí, že tady ty lidi hulí téměř kdekoliv. Já si myslím, že kdyby se to zlegalizovalo, tak na to napaří nějaký daně, a jak by to bylo regulovaný, určitě by se zvedly ceny.“* (Roman)

Richard by drogu nelegalizoval, jelikož si myslí, má droga i negativní účinky, například pokles intelektuálních schopností u lidí: *„Ale marihuanu bych nelegalizoval, nemyslím si, že má jen tyhle pozitivní účinky, myslím, že je to droga, na které může vzniknout závislost, jak jsem viděl na mnohých lidech a i když si myslím, že mé intelektuální schopnosti to nijak výrazně nelimitovalo, i když mám pocit, že taky částečně ano, tak u mnoha jiných lidí mám pocit, že jejich intelekt klesl po dlouhodobém užívání této látky.“* (Richard)

4.1.6 Role rodiny, partnerství

Partner/ka

Míra vlivu partnera či partnerky na užívání konopných drog je vysoká, není však vždy rozhodující. Komunikační partneři zpravidla uvádějí, že nechtějí, aby jejich přítelkyně nebo přítel drogu užívali, a pokud ano, tak v omezeném množství, kontrolovaným způsobem. Roman je v momentální době nezadaný, ale u své přítelkyně užívání cannabinoidů nevyhledává. Sám je nerad ve společnosti dívek, pokud je intoxikovaný konopím: *„Žádnou přítelkyni teď nemám, ale byl bych radši, kdyby nehulila. Žádná z mých dosavadních přítelkyň nehulila. Nelíbí se mi to moc na holkách, když jsou zkouřené. A já když jsem zkouřený, tak jsem nerad ve společnosti holek. Připadám si takovej zhulenej, takže u přítelkyně bych to jako nevyhledával. Kdyby si dala jednou za čas brko někde na kalbě, tak by mi to nevadilo, ale aby to byla taková ta každodenní zkuřka, tak to by se mi asi nelíbilo.“* (Roman)

Adam se domnívá, že kvůli tomu, že občas konzumuje konopné drogy, má problémy s navazováním vztahů s dívkami. Ne všem dívkám se zamlouvá užívání cannabinoidů podle něj: *„Asi mám kvůli tomu problém s hledáním vztahů. Protože ne všechny holky jsou hotový z toho, že by měly mít kluka, co hulí, že jo. Protože některý lidi tu trávu vůbec neberou. Furt jsou proti tomu otočený.“* (Adam)

Kryštofovi nevadí, pokud by jeho přítelkyně měla drogu užívat, ale musí ji užívat v rozumné míře: *„U přítelkyně je mi to úplně jedno jestli hulí, nebo ne. Kdyby vykouřela deset brk denně, tak to už bych si s ní asi nemohl ani moc povídat. V nákej rozumnej míře. Jako by se mi v osm ráno přítelkyně zhulila jak blázen a pak do večera byla mimo, tak to je asi blbost.“* (Kryštof)

Štefanovi by nevadilo, pokud by jeho přítelkyně konopné drogy občas užívala: „*U holky by mě určitě nevadilo, kdyby si občas dala brko. Občas bychom si ho mohli dát i spolu, takže by to bylo úplně v pohodě.*“ (Štefan)

I Marie by svému potenciálnímu partnerovi užívání cannabinoidů nezakazovala. Netolerovala by však nadměrné užívání látky, bojí se, že by pak začala také nadměrně drogu užívat, tedy „by toho spadla: „*Partnerovi bych to určitě nezakázala, aby hulil, je to jeho svobodná vůle, já nejsem žádnéj jeho otrokář, abych mu říkala, co smí a co nesmí. Ale vím, že třeba u bejvalýho mi to vadilo. (...) Samozřejmě pokud by to byl nějakej hulič ve stylu, že by hulil jedno brko za druhým, nebo by si jich prostě dal víc za den, tak bych s tím asi měla velkej problém, protože vím, že by mě do toho shodil taky a to já nechci se vrátit do té fáze, že prostě si dám několik cigaret za den. Jsem sice veliký kuřák, ale jen obyčejnej nikotin, takže bych asi měla problém, aby můj partner hulil několikrát denně, protože bych do toho spadla taky.*“ (Marie)

Petra i Richard si přejí, aby jejich přítel/kyně užívali drogu méně než oni sami. Richard se obává, že by jeho partnerka užívala konopí každý den: „*...jsem rád, že moje partnerka neužívá cannabinoidy, nebo užívá zhruba v o něco menší míře než já. Jsem rád, že je neužívá proto, že je tam vždycky nějaké riziko, že to bude užívat každý den a to by se mně teda nelíbilo.*“

„*U přítele by mi to nevadilo, ale chtěla bych, aby konzumoval v menší míře, než já.*“
(Petra)

Rodiče

Postoj rodiny, zvláště rodičů se u jednotlivých komunikačních partnerů velmi lišil. V některých rodinách je konopí schvalováno, v jiných zas přísně tabuizováno.

Například Radkovo rodina ví, že Radek drogu užívá a má k tomu lhostejný postoj: *„Rodina to ví, že kouřím marihuanu, a je jí to úplně jedno. Jsou raději, že nepiju alkohol nebo neberu tvrdší drogy.“* (Radek)

Rovněž Kryštofovi by nevadilo drogu užít před rodinou: *„Před rodinou klidně jo, tam nic neřeším, vid'. Ale neví o tom. Já je moc nevidám, tak ani nemám příležitost jim to nějak oznámit.“* (Kryštof)

Petry rodiče konopné drogy neschvalují. Nemůže s nimi tedy o tom mluvit. Doma je řeč o konopí tabu: *„Rodiče o tom neví, že hulím, ale prakticky se můžou kdykoliv podívat do mého pokoje. Takže nějaký podezření, že hulím, tam asi bude. Ale rodiče to neuznávají, myslí si, že slušný lidi tohle nedělaj. Takže se o tom doma nebavíme a předpokládá se, že to u nás nikdo doma nedělá.“* (Petra)

Jaroslavina rodina ví o tom, že Jaroslava drogu užívá, má k tomu však negativní postoj. Uvádí, že i rodina jejího přítele má ke konopným drogám negativní postoj, přesto však její přítel před rodinou drogu užije: *„Rodina to tak ňák jako ví, ale maj k tomu spíš jako negativní postoj, no. A určitě k tomu má negativní postoj i přítelova rodina. Ale ten před nima normálně hulí, no. I před babi, před všema, tomu je to jedno prostě. Neřeší to.“* (Jaroslava)

Simonini rodiče také drogu neschvalují. Byli by prý velmi rozzlobení, kdyby se to dozvěděli: *„Doma to nikdo neví, že hulím, to by mě naši asi zabili, ale když jsem třeba říkala mamce, že jen jednou jsem si zapálila, tak se na mě jen podívala a nijak to neřešila.“* (Simona)

Richardovi rodiče nevědí, že jejich syn konopné drogy užívá. Myslí si, že ho droga nijak neomezuje, a proto nevidí důvod, proč by o tom měli vědět. Richardovi rodiče konopné drogy neschvalují: *„Rodiče o tom neví, neměl jsem nějak potřebu to s nimi probírat nebo to ventilovat. Nemyslím si, že by mě to nějak limitovalo v životě,*

ohrožovalo to plnění mých povinností, a to ani v době, kdy jsem ji užíval takřka denně, tak jsem byl schopen normálně fungovat. Organizoval jsem si čas tak, jak jsem potřeboval. Nikdy nebylo zapotřebí tedy s nimi mluvit a rozebírat to, zvláště když vím, že oni sami tuto zkušenost s marihuanou neměli a mají k ní spíše negativní postoj, tak si myslím, že by mohli počítat s nějakými předsudky. A vzhledem k jejich neznalosti k této droze jsem se s nimi o tyto své zkušenosti nechtěl podělit. Zároveň předpokládám, že oni by to nikdy nechtěli vyzkoušet, takže jim to nějak doporučovat, ať to taky zkusí, mi nepřišlo žádoucí.“ (Richard)

Richard dále uvedl, že jemu by nevadilo, pokud by jeho děti jednou konopné drogy vyzkoušely: *„Ale mé děti by mi nevadilo, kdyby to vyzkoušely, ale kdyby to nějak pravidelněji užívaly, to by se mi asi nelíbilo.“ (Richard)*

4.2 Axiální kódování

Během axiálního kódování byly kategorie a subkategorie uváděny do vzájemných vztahů. Mezi jednotlivými kategoriemi a subkategoriemi pak byla hledána příčinná souvislost ve smyslu paradigmatického modelu. Příčinné podmínky znázorňovaly situace, které vedly k výskytu jevu. Intervenující proměnné ovlivňovaly jednání. Kontext představoval souhrn vlastností, které úkazu náleží, soubor okolností, za nichž jsou uskutečňovány strategie jednání, a následek, jenž mohl být součástí podmínek dalšího jednání. Pro přehlednost je za popisem axiálního kódování připojeno jeho schéma, v diagramu 1.

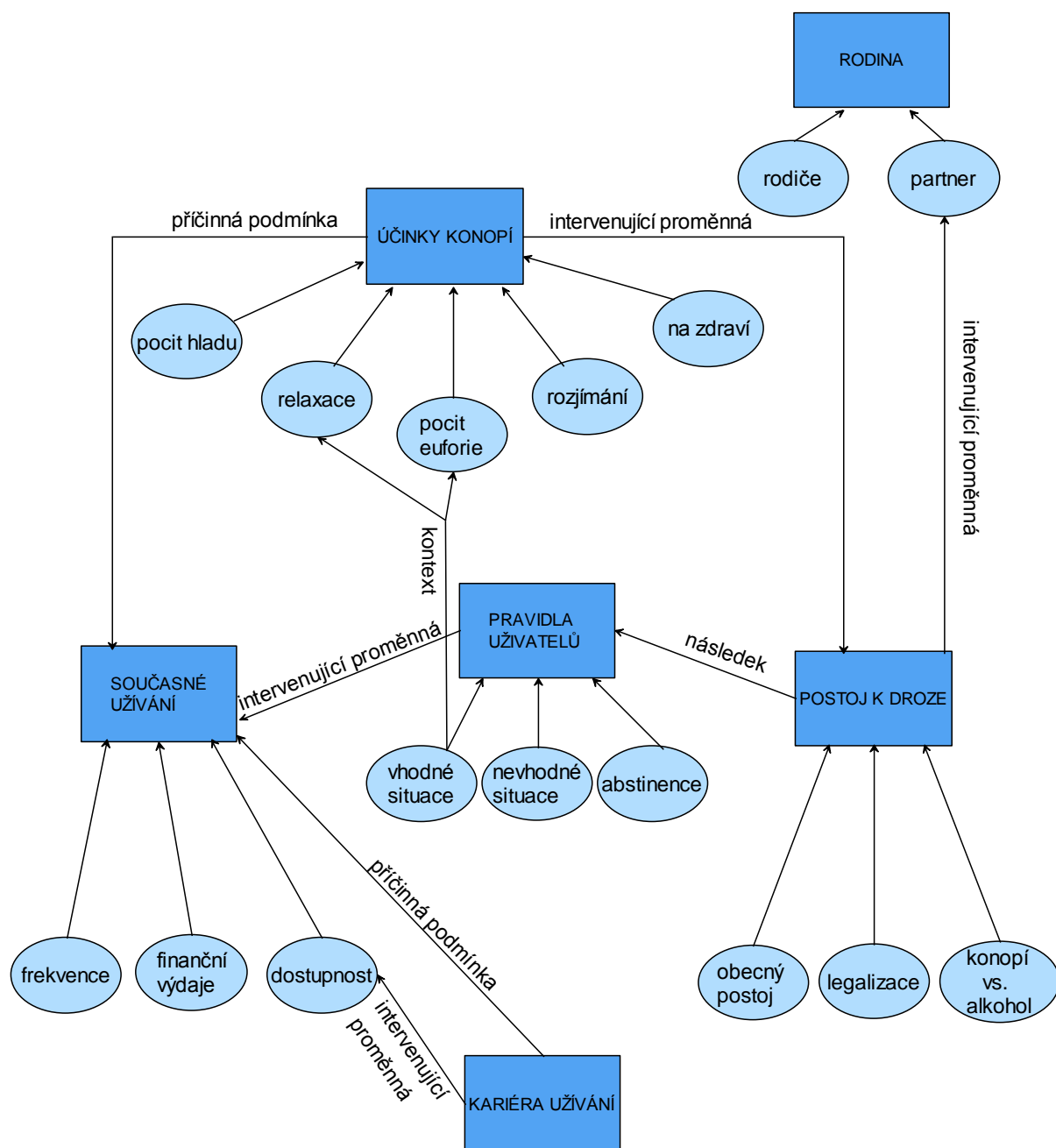
První kategorií byla kariéra užívání komunikačních partnerů. Historie užívání vedla k současnému užívání komunikačních partnerů, je zde tedy příčinná podmínka. Kariéra užívání ovlivňovala dostupnost konopí. Dříve nebylo pro uživatele snadné se k droze dostat. Například Boris tvrdí: „*Dostupnost drogy ze začátku nebyla nikterak jednoduchá, jelikož jsem se ještě nepohyboval v oblasti těchto lidí. Neměl jsem na to známé, neměl jsem na to finance.*“

Největší vliv na tom, že komunikační partneři konopí užívají, měly jeho účinky, které byly příčinnou podmínkou k současnému užívání. Účinky konopí dále ovlivnily postoj komunikačních partnerů k droze. Postoj k droze byl intervenující podmínkou pro to, jaké požadavky mají komunikační partneři na své partnery vzhledem k užívání konopí. Richard uvádí: „*...jsem rád, že moje partnerka neužívá cannabinoidy, nebo užívá zhruba v o něco menší míře než já. Jsem rád, že je neužívá proto, že je tam vždycky nějaké riziko, že to bude užívat každý den a to by se mně teda nelíbilo.*“

Rodiče komunikačních partnerů neměli žádný vliv na to, zda jejich dítě konopí užívá či nikoliv. Pravidla uživatelů jsou ovlivněna následkem postoje komunikačních partnerů k droze. Podle svého postoje k droze pak jedinci volí vhodné a nevhodné užívání či období abstinence ve svých pravidlech k užívání konopí. Pravidla uživatelů pak ovlivňují strategie jednání komunikačních partnerů.

Vhodné situace k užití jsou kontextem pro pocit relaxace a pro pocit euforie. Tedy jsou to podmínky, kvůli kterým komunikační partneři především drogu užívají.

Diagram 1: Schéma axiálního kódování

Zdroj: vlastní výzkum

5 DISKUZE

Podle zastánců protidrogové prevence je hlavním rizikem konopí to, že patří mezi vstupní drogy do světa tvrdých drog, jako je pervitin, braun nebo kokain, jelikož jsou po určité době zážitky spojené s užíváním nedostatečné a jedince to tedy nutí k tomu, aby „sáhl po něčem tvrdém“. Tvrzení jsou pak naivně demonstrována tím, že prakticky všichni pacienti, kteří se léčili pro svou drogovou závislost, uvedli jako první drogu konopí, zejména marihuanu. (Presl, 1995) Hathaway se zastává názoru, že uživatelé konopí bývají často i současnými uživateli některých ostatních návykových látek. (Hathaway, 2004) Nejsou zde však zahrnuti všichni ti, kteří s konopím experimentují, pravidelně ho užívají, ale přitom k tvrdým drogám nikdy nesáhli. Tito jedinci nepotřebují vyhledávat pomoc odborníků, tedy se o nich neví. Radek se neztotožňuje s tím, že by mělo být konopí iniciační droga pro tvrdé drogy: „*Určitě si nemyslím, že to je náběh na nějaký větší drogy, myslím, že se vždycky musí stát něco v životě, aby člověk okusil těžší drogu.*“ (Radek)

Podle Osbornea a Fogela je poměrně málo výzkumů, které by se zabývaly kontrolovaným užíváním konopí. (Osborne a Fogel, 2008) Stephens a Rofman si stěžují na nedostatek literatury, která by definovala mírné užívání konopí. Dá se říci, že kontrolované užívání konopí představuje poměrně málo studovanou i využívanou oblast adiktologie. (Morávek, 2007) Dá se předpokládat, že potřeba léčby drogové závislosti vzniká častěji u méně obezřetných uživatelů, a že vedle ní existuje určitá subpopulace pravidelných uživatelů, kteří s drogou zacházejí zodpovědným způsobem, s ohledem na to, aby předešli nepříznivým následkům. (Morávek, 2007) Na tuto skupinu obezřetných lidí byla zaměřena tato práce, zabývající se kontrolovaným užíváním. Práce nemá sloužit jako obhajoba kontrolujících uživatelů konopí, má pouze přiblížit pohnutky, které vedou k užívání této drogy. Pokud však pochopíme, proč jedinci drogu užívají a jak s ní dokážou fungovat v běžném životě, mohlo by dojít k oslabení předsudků, kterou k ní jistá část společnosti chová. Ztotožňuji se s Hallovým názorem, že je nezbytné se tematikou konopných drog zabývat, jelikož konopí patří mezi nejběžnější typy drogové závislosti, hned po tabáku a alkoholu. (Hall, 2009)

Kontrolovaní uživatelé konopí užívají látku tak, aby u nich nenastávaly zdravotní ani sociální dopady. Určují si tedy takové vhodné a nevhodné okamžiky k užití konopí, které je motivují k tomu, aby snížili tato rizika na minimum. Jsou si vědomi toho, že užívání konopí by je mohlo ovlivnit při různých činnostech, především při práci, ve škole, nebo při řízení automobilového vozidla. Podle Normla zodpovědný uživatel konopí pečlivě zvažuje set a setting drog a v důsledku toho kontroluje své užívání. (Norml, 2007) Komunikační partneři užívali zpravidla konopí jen po dodělení veškerých svých povinností. Boris uvádí, že by drogu nikdy neužil ráno, před prací, nebo snad při řízení automobilu. „*No prostě neexistuje abych, neexistuje abych, abych to, abych si dával drogu někdy před prací nebo někdy ráno nebo snad před řízením automobilu. To bych si opravdu nikdy nedovolil.*“ (Boris)

Doležal konstatuje, že by se před řízením automobilového vozidla nemělo minimálně 12 hodin kouřit. Tvrdí, že jedinec má po užití konopí za vozidlem špatný odhad času i prostoru. Jedinci mívají myšlenkové ulpění na nějaký podnět, i v situaci kdy je nutno řešit při řízení podněty nové, zatímco po užití alkoholu mají lidé sklon spíše k riskantní jízdě. (Doležal, 2010) Radek již měl zkušenost s tím, že by jel v automobilu po užití konopí, nemá tyto situace však rád. Jízdy po užití konopí jsou i podle něj pomalejší, jelikož si více uvědomuje, jaké všechny hrozby ho mohou na silnici ohrozit: „*Určitě nemám rád řídit auto, když jsem zkouřenej. Stalo se mi, že jsem jel zkouřenej, je to hrozný když jedeš zkouřenej, jakoby auto řídíš normálně, že jo, ale psychika ti říká, ty vole, tamhle budou stát policajti, támhle ti můžou vzít řidičák. A spíš tohleto se ti děje v hlavě. Není to jako u alkoholu, u alkoholu je mi to jedno, jestli tam budou stát policajti, nebo ne. Když jsem opilej, tak ba naopak si myslím, že to auto umím řídit ještě líp a jedu ještě rychlejš. Kdežto na trávě jedu radši pomalejš, protože si uvědomuju, že mě můžou chytnout policajti, že se může stát tohlencto, tohlencto...*“ (Radek)

Uživatelé si ani nemusí být vědomi toho, že některá pravidla mají. (Decorte, 2000) Svě chování tedy regulují v podstatě automaticky, přirozeně, nepřemýšlejí o tom, je to pro ně v podstatě samozřejmost. Chovají se tedy podle určitých pravidel, ale stává se, že je nejsou schopni reflektovat a následně pak verbalizovat. Uitemark a Cohen

rozlišují seberegulaci na implicitní a explicitní. Implicitní seberegulace znamená nevědomá, explicitní je seberegulace vědomá, tedy verbalizovatelná. (Uitemark a Cohen, 2006) Komunikační partneři například uváděli, že by si drogu nevzali během pracovní činnosti, ale neuváděli, že se jedná o pravidlo užívání.

Kontrola komunikačních partnerů záleží i na tom, jaká je v jejich okolí dostupnost konopí. Dostatečná dostupnost, kterou zmiňovali všichni komunikační partneři, usnadňovala jejich užívání, nepravidelná nabídka znemožňuje stabilitu. Jako příklad uvádím výpověď Simony a Kryštofa, pro které je sehnání konopí velice snadnou záležitostí: *„Dostat se k tomu už dneska není vůbec těžký, dostaneš se k tomu fakt na každém rohu.“* (Simona)

„Dostupnost drogy si myslím, že je když to vezmu za těch dvacet let zpátky, tak to seženeš kdykoliv, kdekoliv, protože to má u sebe pomalu každéj druhej na ulici.“ (Kryštof)

Myslím, že pokud je v zemi snadná dostupnost drogy, je pak veliké riziko toho, že jedinec bude drogu užívat. Většina komunikačních partnerů hovořila ve smyslu užívání konopí především o konzumaci marihuany. Zato tvrdili, že je těžké sehnat v České republice hašiš, tudíž neměli možnost ho užívat tolik co marihuanu. Například Jaroslava uvádí, že hašiš je těžké sehnat, ale ani ho moc nevyhledává: *„Jinak hašiš jsem mockrát neměla, k tomu se tu zas tolik nedostaneš a ani ho nějak nevyhledávám.“* (Jaroslava)

Roman již měl také zkušenosti s hašišem, ovšem i on upozorňuje na fakt, že hašiš je těžké dostat, a proto ho skoro vůbec neužívá: *„Jinak haš jsem měl párkrát, je to zas o něčem jiným ten stav. Ale většinou to nikdo moc u sebe nemá, takže si ten jako moc nedávám, no.“* (Adam)

Pokud by byla horší dostupnost konopí, celkově drog obecně, je zřejmé, že by se snížil i dosavadní zájem pravidelných uživatelů konopí o tuto látku. Konopí si komunikační partneři opatřovali především skrze dealery. Vliv dostupnosti konopí na užívání hraje tedy podle mě velkou roli. Ačkoliv Boris o sobě říká, že i přesto, že je tak snadná dostupnost ke konopí, užívá ho jen při určitých příležitostech: *„Domnívám se, že jsem kontrolovaný uživatel, jelikož si uvědomuju to, že drogu nemůžu užívat kdykoliv, i přesto, že k ní mám kdykoliv přístup.“* (Boris)

Dalším faktorem, který ovlivňuje pravidelnost užívání je finanční zatížení jedinců. Pokud by se jednalo o drogu vysoce nákladnou, snížila by se, podle mě,

poptávka u lidí, záleží samozřejmě na možnostech každého jedince. Pokud by však lidé neměli na drogu peníze, omezili by její užívání. Komunikační partneři uváděli, že si nakupují drogu ve větším množství dopředu, jelikož pak dostanou od prodejce slevu. Někteří komunikační partneři, v tomto výzkumu pouze ženy, uvedli, že jsou jejich finanční výdaje zcela nulové či minimální, že se vždy nechají na „brko“ raději pozvat. Tedy jejich dopad na finanční zatížení je zcela zanedbatelný. Radek však uvádí, že utratí přibližně 6 000 Kč za konopí měsíčně. U tohoto jedince se dá předpokládat zvýšená konzumace konopí, ale nedá se ani vyloučit to, že nakupuje drogu nevýhodně, jelikož ostatní uživatelé zmiňovali podstatně nižší finanční útraty za konopí, přibližně okolo 1 000 Kč.

Důležitou roli hrají i lidé, se kterými přicházejí komunikační partneři do kontaktu a přitom drogu neužívají. Richard například uvádí, že konopí nikdy neužije, když má sraz s člověkem, co jej neužívá, popisuje, že by se spíše stáhl do sebe, než aby se věnoval tomu člověku: *„Rozhodně si nedám, pokud bych měl mít nějaký sraz s nějakým člověkem, o kterém vím, že ty cannabinoidy neužívá, nebo když bych chtěl udělat na někoho dobrý dojem, protože pokud si je dám, tak se spíše stáhnou do sebe, než abych se bavil s těmi kamarády (...).“* Vzorec užívání však nijak neovlivňoval postoj rodičů. U některých komunikačních partnerů byl povolný, volnější přístup ke konzumování konopí ze strany rodičů, jinde konopí rodiče netolerovali, ale na jedince postoj rodičů k užívání vliv neměl. Ve vztahu k partnerům měli komunikační partneři většinou ne příliš tolerantní postoj, formulovalo to tedy jejich set – postoj a osobnost uživatele, které se vymezovalo ne úplnou akceptací konopí. Ačkoliv je Roman sám pravidelným, kontrolujícím se uživatelem konopí, u své partnerky užívání konopí netoleruje, sám se snaží konopí neužívat ve společnosti dívek: *„Žádnou přítelkyni teď nemám, ale byl bych radši, kdyby nehulila. Žádná z mých dosavadních přítelkyň nehulila. Nelíbí se mi to moc na holkách, když jsou zkouřené. A já když jsem zkouřený, tak jsem nerad ve společnosti holek. Připadám si takovej zhulenej, takže u přítelkyně bych to jako nevyhledával.“* (Roman) I Petra má vyšší nároky než na sebe na užívání svého partnera: *„U přítele by mi to nevadilo, ale chtěla bych, aby konzumoval v menší míře, než já.“* (Petra) Přesto, že jedinci sami konopí užívají a mají benevolentní postoj

k této droze (což znázorňují například následující výroky komunikačních partnerů), u svých partnerů nepreferují, aby drogu užívali. Pokud ji partner měl užívat, tak pouze v omezeném množství. Nevnímají tedy na užívání konopí jen pozitivní stránky věci, ale mají strach, aby droga neměla na jejich partnery negativní dopady.

Komunikační partneři uváděli, že by chtěli s příchodem rodiny přestat drogu užívat. Adam si myslí, že drogu konzumuje jen proto, že je v současné době nezadaný. Nepotřeboval by již tolik relaxace, měl by i po práci s kým trávit čas a možnost společného programu, tedy nebyla by taková touha po užití konopí: *„Já jsem teď dva roky sólo, tak proto asi i hulím. Měl bych co dělat s tou holkou, no. Asi bych neměl důvod relaxovat. Bylo prostě co dělat spolu. Abych se šel zhulit a sedět u X-Boxu a holku nechat sedět někde v koutě, tak to by asi bylo divný.“* (Adam)

Ve srovnání s alkoholem považovali všichni komunikační partneři za škodlivější alkohol, než konopí. Komunikační partnerka Zuzana například uvádí, že jí bývá po alkoholu zle, zatímco po konopí jí špatně nebývá. Dále upozorňuje na fakt, že po alkoholu bývají lidé agresivní: *„Jinak jako depresivní stavy po marihuaně vůbec nemám, na rozdíl od alkoholu. Po alkoholu mi bylo xkrát blbě, tak po konopí mi nikdy blbě nebylo. A hlavně po trávě nejsou lidi agresivní, jako po alkoholu.“* (Zuzana) Adam tvrdí, že i cigarety, tedy tabák, mu připadají škodlivější, než konopí: *„Cigára i alkohol jsou horší než tráva, si myslím. Ta tráva pomáhá ve spoustě věcech. Má pozitivnější dopady než chlast.“* (Adam) Konopí je podle Normla podstatně méně nebezpečné než alkohol nebo tabák. Přibližně 50.000 lidí umírá každý rok na otravu alkoholem. Stejně tak více než 400.000 úmrtí ročně je přisuzováno kouření tabáku. Zato konopí je netoxické a nezpůsobuje smrt předávkováním. (Norml, 2007)

Ve stavu intoxikace dochází k mnoha změnám. Z fyziologických změn se jedná například o zvýšenou chuť k jídlu, sucho v dutině ústní, špatné vyjadřovací schopnosti, zarudlé spojivky, či zvýšený krevní tlak. (Mioviský, 2008) Typicky se komunikační partneři zmiňují, že mívají po užití konopí větší chuť na jídlo: *„(...) ale i hlad, kdy po užití marihuany chodím po dvaceti minutách do ledničky a vyhledávám, vyhledávám, co se dá jíst.“* (Boris) Petra dokonce uvádí, že když nějakou dobu abstínuje od užívání konopných drog, je schopná zhubnout i několik kilogramů. Mívá tedy po konzumaci

konopí velmi zvýšenou chuť k jídlu: „*Mám po tom vždycky hlad a všimla jsem si, že když nehulím, tak jsem schopná třeba, nevím, zhubnout během pár dnů opravdu třeba tři kila, během tejdne, co nehulím. Takže vím, že se potom opravdu hodně jí a tloustne.*“ (Petra) Marie popisuje, že ji po užití konopí více bušilo srdce: Marie: „*(...)čtvrtá cigareta, tak ta mě doslova praštila, měla jsem zrychlenej tep, strašně mi bušilo srdce (...)*“ (Marie)

Na každého komunikačního partnera má konopí jiné účinky. Někdo bývá po užití zaměřený spíše na okolí, je poté komunikativnější, veselejší, zkrátka pozitivně naladěný. (Miovský, 2008) Mezi hlavní důvody proč kontrolovaní uživatelé drogu konzumovali, patřila především relaxace, uklidňující účinek či pro pobavení, zvednutí nálady. U některých jedinců však převládá vnitřní aktivita, kdy je intoxikovaný uživatel zahloubaný do sebe, více poté přemýšlí. (Miovský, 2008) Kryštof popisuje, že na něj má konopí tlumící účinky. Dále uvádí, že má po konopí větší chuť na sex, účinky po konzumaci bývají lepší: „*(...) ale myslím si, že je člověk takovej utlumenější potom, hodnější, takovej víc v klidu. Mám pak větší chuť na cigáro a na sex, na ten to má naprosto geniální účinky. Když si to začneš užívat, tak je to dobrý.*“ (Kryštof) Osborne a Fogel uvádějí, že během intoxikace konopím bývají při sexu více intenzivní pocity, než je tomu za „čistého vědomí“. Zmiňují se o zvýšené sexuální rozkoši i uspokojení, dále větší citlivosti vůči dotykům, dále déle trvajících sexuálního prožitku či snížení zábran. (Osborne a Fogel, 2008) Komunikační partnerka s tímto názorem souhlasí. Mívá po užití konopí také zvýšenou citlivost na okolní vjemy. Více si v intoxikaci i uvědomuje, když je na ní někdo zlý: „*Po brku mám zvýšenou citlivost na okolní vjemy. Hlazení pak vnímám taky třeba úplně jinak. Když je na mě třeba někdo ale zlej, tak si to víc uvědomuju. Přemejšlím, proč je na mě ten člověk takovej, je mi to líto, prostě zvýšená citlivost.* (Petra)

Někteří uživatelé se vyhýbají užívání konopí před činnostmi, které považují za nudné. Konopí by jim pak ještě zesílilo nepříjemné pocity s vykonáváním určitých nezábavných aktivit. (Osborne a Fogel, 2008) S tímto se ztotožňuje například Roman, který se snaží v zátěžových situacích drogu neužívat, jelikož má pak spíše horší náladu: „*V zátěžových situacích se snažím spíš nehulit, protože když jsem zhulenej, tak mi to*

prostě všechno šrotuje v hlavě a když mám nákej problém, tak když jsem zhulenej, tak mi to přijde ještě horší, než je to v reálu.“ (Roman)

Hathaway zjistil, že nejčastějším důvodem k užití konopí je rekreační užívání, které bývá zaměřené na relaxační a volnočasové aktivity jako jsou například poslech hudby a pozorování filmů. (Hathaway, 2003) Roman uvádí, že užívá konopí především pro inspiraci, kdy při intoxikaci konopím skládá texty, jelikož se ve volném čase zabývá skládáním písní: *„Jinak hulím spíš sám a dělám potom různé činnosti. Třeba poslouchám muziku, nebo koukám na nějaký ty filmy a tak. Je to pro mě inspirací. Protože vymyslím muziku a všechny písničky, co jsem kdy napsal a složil, jsem napsal, když jsem byl zkouřenej v podstatě.*“ (Roman)

Kontrolovaní uživatelé se občas dostanou do situace, kdy je pro ně vhodné na nějakou dobu abstinovat od konopí. Cohen a Kaal popisují, že je častým jevem, že uživatelé přestanou konopí na nějaký čas užívat. (Cohen, Kaal, 2001) Boris využívá abstinčního období užívání konopí především k tomu, aby si „vyčistil hlavu“: *„Myslím si, že jednou za čas by kontrolovanému uživateli neuškodilo cílené vysazení této drogy na nějaké časové období. Já sám jednou za čas si dám pauzu od hulení a vyčistím si tak hlavu.*“ (Boris)

Podle Mravčíka vyzkoušelo 7,5 % jedinců konopí ve věku do 13 let. (Mravčík, 2014) Převážně komunikační partneři experimentovali poprvé s konopím v rozmezí 14 – 15 let. Žádný z dotazovaných neuvedl věk prvního experimentace s konopím pod 14 let. Cohen a Kaal tvrdí, že pravidelné užívání konopných drog přichází obvykle mnohem později než první pokus ji užít. (Cohen, Kaal, 2001)

6 ZÁVĚR

Cílem práce bylo zjistit, „*jak vnímají kontrolovaní uživatelé cannabinoidů svůj vztah k návykové látce*“. Na základě stanoveného cíle byly zvoleny dvě výzkumné otázky. První výzkumná otázka zněla: Kdy je pro kontrolované uživatele považováno užívání cannabinoidů za nevhodné? Druhá výzkumná otázka byla zaměřená na to, zda se změnilo něco v životě uživatelů po užívání cannabinoidních látek?

K realizaci výzkumu diplomové práce byli osloveni jedinci, kteří užívají kontrolovaným způsobem konopné látky. Jednalo se o sedm mužů a pět žen žijících v Plzni ve věkovém rozmezí od 21 do 35 let. Byli vybráni pouze ti, kteří mají minimálně dva roky zkušeností s danou látkou a minimálně deset zkušeností s drogou. Komunikační partneři byli do výzkumu vybráni pomocí sněhové koule.

Ke zpracování výzkumné části diplomové práce byla použita kvalitativní výzkumná strategie. Data od komunikačních partnerů byla získána pomocí narativních rozhovorů, následně byla zpracována zakotvenou teorií. Byly využity dva stupně kódování – kódování otevřené a kódování axiální. Selektivní kódování využito nebylo, jelikož u kategorií, které byly v práci identifikovány, nebyla nalezena ústřední kategorie.

Z výzkumného šetření bylo zjištěno, že dříve užívali komunikační partneři drogu nekontrolovaným způsobem. Na jedince to mělo negativní dopady ve formě paranoidních stavů, zdravotních problémů, například prudké bušení srdce, vysoké finanční výdaje, moc přemýšleli nad tím, co je špatně apod. Došlo jim, že pokud si nestanoví určitá pravidla při konzumování konopí, jejich práce bude neefektivní, kontraproduktivní, méně toho člověk za den udělá.

Začali tedy drogu užívat kontrolovaným způsobem. Komunikační partneři zásadně nekonzumují konopí ráno, před prací, nebo snad během práce. Výjimkou bývají pouze víkendy, kdy nemají jedinci nic důležitého na práci a někdy tedy drogu užijí i v dřívějších hodinách. Toto pravidlo mohou porušit i na dovolené. Dále by jedinci neužili konopí před jízdou v automobilu kvůli špatnému odhadu času i prostoru. Komunikační partneři konzumují konopí pouze tehdy, kdy mají takový stav myslí, že je užití látky nijak nerozhodí, po dokončení všech svých povinností. Užívají konopí

kontrolovaným způsobem i přes lehkou dostupnost drogy. Nedají si tedy drogu ve smutné náladě, jelikož by je v tomto stavu spíše podpořila. Místo skunku preferují „venek“, který je levnější a méně účinný. Již více přemýšlejí o své finanční stránce než dříve, více také o zdravotních důsledcích konopí. Komunikační partneři mívají zpravidla období abstinence od užívání, kdy si „pročistí mysl“. Konopí užívali partneři především kvůli relaxaci a uvolnění. Komunikační partneři uváděli, že by chtěli přestat s užíváním konopí s příchodem rodiny. Nyní nevidí důvod, proč by měli přestávat, když je v jejich běžném životě nijak zvlášť neomezuje.

Práce může sloužit jako sekundární prevence pro pravidelné uživatele konopných drog. Také se dá využít jako nástroj léčby pro uživatele závislé na konopných látkách pro stanovení si přesných pravidel, kdy drogu užijí, a kdy je to nepřijatelné a při formulaci léčebných cílů. Mohla by být také vhodná pro sociální pracovníky, kteří pracují například v nízkoprahových zařízeních nebo organizacích, které provádí preventivní programy o návykových látkách. Dále může sloužit pro širokou veřejnost pro pochopení problematiky konopných drog, zvláště pak kontrolovaného užívání, pozitivních i negativních dopadů, které konopí přináší.

7 SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

1. ALBERTS, Andreas a Peter MULLEN. *Psychoaktivní rostliny, houby a živočichové: Od lilkovitých po mochromůrkové: určování, sběr, účinky*. Praha: Svojtka & Co., 2002. 267 s. ISBN 80-7237-448-6.
2. APSLER, Robert. Measuring how people control the amounts of substances they use. *Journal of Drug Issues* [online]. 1982, roč. 9, č 2, 145-159. [cit. 2015-04-06]. ISSN 0022-0426. Dostupné z: <http://www.drugtext.org/pdf/Self-regulation-controlled-use/measuring-how-people-control-the-amounts-of-substances-they-use.pdf>.
3. BARRETT, Mike. Shocking: Positive Effects Of Marijuana On Lungs. *Natural Society* [online]. 2012. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://naturalsociety.com/marijuana-use-may-positively-impact-lungs/>
4. BENHAIM, Paul. *Konopí: zdraví na dosah: holistická kuchařka*. Vyd. 2. Překlad Kateřina Orlová. Frýdek-Místek: Alpress, 2007, 408 s. Knižní hity. ISBN 978-80-7362-407-1.
5. COHEN, P. D. A. and H. L. KAAL. *The Irrelevance of Drug Policy: Patterns and Careers of Experienced Cannabis Use in the Populations of Amsterdam, San Francisco and Bremen*. Amsterdam: CEDRO Centre for Drug Research. University of Amsterdam. 2001.
6. CONRAD, Chris. *Konopí pro zdraví: fakta o léčivých účincích marihuany*. Praha: Pragma, 2001. 210 s. ISBN 80-7205-834-7.

7. DALGARNO, Phil a David SHEWAN. Reducing the risks of drug use: The case for set and setting. *Addiction Research & Theory* [online]. 2005, vol. 13, issue 3, 259-265. [cit. 2015-04-06]. ISSN 1476-7392. Dostupné z: <http://informahealthcare.com/doi/abs/10.1080/16066350500053562?src=recsys&>
8. DEBNÁR, Viktor A. *Konopí a marihuana: Spojené státy americké a cannabis v první třetině 20. století*. Praha: Volvox Globator, 2005, 144 s. ISBN 80-7207-584-5.
9. DECORTE, Tom. Drug users' perceptions of 'controlled' and 'uncontrolled' use. *International Journal of Drug Policy*. [online]. 2001, vol. 12, issue 4, 297-320. [cit. 2015-04-06]. ISSN: 0955-3959. Dostupné z: [http://www.ijdp.org/article/S0955-3959\(01\)00095-0/fulltext](http://www.ijdp.org/article/S0955-3959(01)00095-0/fulltext).
10. DECORTE, Tom. *The taming of cocaine: cocaine use in European and American cities*. Brussels, Belgium: VUB University Press, 2000, 499 s. ISBN 978-90-5487-284-9.
11. DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4. vyd. Praha: Karolinum, 2011. 372 s. ISBN 978-80-246-1966-8.
12. DOLEŽAL, Jiří X. *Marihuana: užitečné rady*. Praha: Levné knihy, 2010. 78 s. ISBN 978-80-7309-894-0.
13. *Drogy: otázky a odpovědi: [příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese]*. Praha: Portál, 2007. 198 s. Rádci pro zdraví. ISBN 978-80-7367-223-2.
14. DUPAL, Libor. *Knih o marihuaně*. 2. vyd. Praha: Mat' a, 2004. 135 s. ISBN 80-7287-082-3.

15. DURST, Ronen a Chaim LOTAN. The Potential for Clinical Use of Cannabinoids in Treatment of Cardiovascular Diseases. *Cardiovascular Therapeutics*, 2011, vol. 29, issue 1. 17-22. ISSN 1755-5922.
16. ENGELANDER, Marnie. *Efektivní regulace užívání marihuany: jak pracovat s lidmi, aby omezili nebo přestali užívat konopí*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2010, 92 s. Metodika (Úřad vlády České republiky). ISBN 978-80-7440-041-4.
17. GILMAN, Sander L. *Příběh kouře: člověk a kouření od úsvitu dějin až po současnost*. Praha: Dybbuk, 2006. 457 s. ISBN 80-86862-23-2.
18. GOODYER, Paula. *Drogy + teenager*. Praha: Slovanský dům, 2001. 162 s. ISBN 80-86421-44-9.
19. GOTTLIEB, Adam. *Vaříme s konopím*. Olomouc: Votobia, 1995. 115 s. ISBN 80-858-8570-0.
20. GRINSPOON, Lester, James B BAKALAR a Albert ROHAN. *Marihuana: zakázaná medicína*. Bratislava: CAD Press, 1996. 176 s. ISBN 80-853-4957-4.
21. GROTENHERMEN, Franjo, Stanislav RÁDL a Jaroslav PALEČEK. *Konopí jako lék: praktický rádce k využívání konopí a dronabinolu v medicíně*. Olomouc: Fontána, 2009. 231 s. ISBN 978-80-7336-552-3.
22. GRUND, Jean- Paul C. *Drug use as a social ritual: Functionality, symbolism and determinants of self-regulation*. [online]. 1993, Rotterdam: Instituut voor Verslavingsonderzoek, [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.drugtext.org/Table/Drug-Use-as-a-Social-Ritual/>
23. HAJNÝ, Martin. *O rodičích, dětech a drogách: drogy a jejich účinky, rizika zvyšující užívání drog, léčba, problémové situace*. Praha: Grada, 2001, 133 s. Edice pro rodiče. ISBN 80-247-0135-9.

24. HALL W a L. DEGENHARD Adverse health effects of non-medical cannabis use. *The Lancet*, 2009, Volume 374, No. 9698, p 1383–1391. ISSN 0140-6736.
25. HAMPL, K. Vliv věku na užívání návykových látek. Alkoholizmus a drogové závislosti *Protialkoholický obzor*, 2000. číslo 35, s. 33 – 40. ISSN 0862-0350.
26. HARDING, G. Patterns of Heroin Use: What do we know? *British Journal of Addiction*. 1988, vol. 83, issue 11, s. 1247-1254. ISSN: 1360-0443.
27. HATHAWAY, Andrew D., Cannabis careers reconsidered: transitions and trajectories of committed long-term users. *Contemporary Drug Problems* [online]. 2004 [cit. 2015-05-16]. Vol. 31, No. 3, 401-423. ISSN 0091-4509.
28. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005. 408 s. 2.vyd. ISBN 978-80-7367-485-4.
29. HERER, Jack. The Emperor Wears No Clothes. *Jack Herer.com*, [online]. 2015. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.jackherer.com/thebook/>
30. HONEJ, Pablo. *Encyklopedie psychotropních rostlin* [online]. 2000-2009 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.biotox.cz/enpsyro/pj3rcan.html>
31. CHARVÁT, Miroslav. *Problematika výběru účastníků kvalitativního výzkumu z řad uživatelů nelegálních drog* [online]. Olomouc, 2004 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.adiktologie.cz/cz/articles/download/925/Charvat-Problematika-vyberu-ucastniku-kvalitativniho-vyzkumu-z-rad-uzivatelu-nelegalnich-drog-pdf>.
32. ILLES, Tom. *Děti a drogy: fakta, informace, prevence*. Praha: ISV, 1999, 47 s. Drogy. ISBN 80-858-6650-1.
33. KALINA, Kamil et al. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup I*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. 319 s. ISBN 80-86734-05-6.

34. KING, Jason. *Cannabible*. Praha: Levné knihy, 2008. ISBN 978-80-7309-606-9.
35. KUBÁNEK, Vladimír. *Konopí a mák: (pěstování, výroby, legislativa)*. V Tribunu EU. 2 vyd. Brno: Tribun EU, 2009, 143 s. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-895-0.
36. KUMAR, R. N., W. A. CHAMBERS and R. G. PERTWEE. Pharmacological actions and therapeutic uses of cannabis and cannabinoids. *Anaesthesia: Official journal of the Association of Anaesthetists of Great Britain and Ireland*, 2001, vol 56, issue 11, 1059-1068. ISSN 1365-2044.
37. LAC, Andrew, Eusebio M. ALVARO, William D. CRANO and Jason T. SIEGEL. Pathways from Parental Knowledge and Warmth to Adolescent Marijuana Use: An Extension to the Theory of Planned Behavior. *Prevention Science*, 2008, vol. 10, issue 1, 22-32. ISSN: 1573-6695.
38. MARMORSTEIN, N. R. and IACONO, W. G. Explaining associations between cannabis use disorders in adolescence and later major depression: A test of the psychosocial silure model. *Addictive Behaviors*, 2012, 36 (7), 773 - 776. ISSN 0306-4603.
39. MARTIN-BLONDEL, Guillaume, Fabien KOSKAS, Patrice CACOUB a Damien SÈNE. Is Thromboangiitis Obliterans Presentation Influenced by Cannabis Addiction? *Annals of Vascular Surgery*. 2011, vol. 25, issue 4, 469-473. ISSN: 0890-5096
40. MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. 287 s. ISBN 80-717-8549-0.
41. MIOVSKÝ, Michal a Tomáš URBÁNEK. Tabák, alkohol a nelegální drogy mezi středoškoláky (Tobacco, alcohol, and illegal drugs at secondary school students). *Československá psychologie*, Praha: Academia, 2002, vol. 46, No 2, p. 165-177. ISSN 0009-062X.

42. MIOVSKÝ, Michal. *Konopí a konopné drogy: adiktologické kompendium*. Praha: Grada, 2008, 533 s. ISBN 978-802-4708-652.
43. MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
44. MIOVSKÝ, Michal. *Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule (snowball sampling)*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003, 108 s. Metodika, no. 1. ISBN 80-867-3408-0.
45. MITTLEMAN, M. A., R. A. LEWIS, M. MACLURE, J. B. SHERWOOD and J. E. MULLER. Triggering Myocardial Infarction by Marijuana. *Circulation* [online]. 2001, vol. 103, issue 23, 2805-2809 [cit. 2015-05-12]. ISSN 1524-4539.
46. MORÁVEK, Jan. Kontrolované užívání drog: co nám přináší výzkum uživatelů, kteří s drogami umějí zacházet. *Adiktologie*. 2007, roč. 7, č. 4, s. 445-455. ISSN 1213-3841.
47. MRAVČÍK, V a kol. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice 2012*. Úřad vlády České republiky. Praha. 2013. ISBN 978-80-7440-077-3.
48. MRAVČÍK Viktor, Pavla CHOMYNOVÁ, Kateřina GROHMANNOVÁ, Vlastimil NEČAS, Lucie GROLMUSOVÁ, Lucia KIŠŠOVÁ, Blanka NECHANSKÁ, Bruno SOPKO, Hana FIDESOVÁ, Jiří VOPRAVIL a Lucie JURYSTOVÁ. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2013* [Annual Report on Drug Situation 2013 – Czech Republic] MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. 2014. ISBN ISBN 978-80-7440-109-1.
49. MRAVČÍK, V. a kol. Užívání drog v populaci. In: *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2009*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2010, 23 – 32 s. ISBN 978-80-7440-034-6.

50. NALLS, A. M. et al. American Indian youths' perceptions of their environment and their reports of depressive symptoms and alcohol/marijuana use. *Journal of Adolescence*, 2008, 44 (176), 965 - 978. ISSN 0140-1971.
51. NECHUTNÝ, T., a J. MORÁVEK. Konec konopné kariéry očima někdejších náruživých uživatelů. *Adiktologie*, 2010, 10(4), 227 – 235. ISSN 1213-3841.
52. NĚMEC, Jiří a Ivana BODLÁKOVÁ. *Prevence zneužívání návykových látek*. Praha: Poly, 1996. 87 s.
53. NEŠPOR, K. a L. CSÉMY. *Alkohol, drogy a vaše dítě. Jak problémům předcházet, jak je v čas rozpoznat, jak je zvládat*. Praha: Sportpropag. 1995.
54. NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. Praha: Portál, 2000. 150 p. ISBN 80-717-8432-X.
55. NORML. *Principles of Responsible Cannabis Use* [online]. Washington, DC: National Organization for the Reform of Marijuana Laws. 2007. Dostupný z: http://www.norml.org/index.cfm?Group_ID=3417
56. OSBORNE, Geraint B. a Curtis FOGEL. Understanding the Motivations for Recreational Marijuana Use Among Adult Canadians 1. *Substance Use* [online]. 2008, 43(3-4): 539-572 [cit. 2015-05-15]. ISSN 1532-2491.
57. PEŠEK, Roman, Andrea VESELÁ VONDRÁŠKOVÁ a Ondřej VESELÝ. *Drogová závislost, aneb, Rychlý běh po krátké trati: poradenská příručka pro děti, dospívající a jejich rodiče*. Písek: Arkáda - sociálně psychologické centrum, 2007, 80 s. ISBN 978-80-239-9405-6.
58. PRESL, Jiří. *Drogová závislost: může být ohroženo i Vaše dítě?*. Praha: Maxdorf, 1994, 83 s. Medica, sv. 9. ISBN 80-858-0018-7.
59. PROKEŠ, Jaroslav. *Základy toxikologie: obecná toxikologie a ekotoxikologie*. Praha: Galén, 2005, 248 s. ISBN 80-7262-301-X.

60. RÄTSCH, Christian. *Konopí jako lék: etnomedicína*. Překlad Vladimír Čadský. Praha: Volvox Globator, 2000. 216 s. Belladonna, sv. 6. ISBN 80-720-7391-5.
61. *Rizika dlouhodobého užívání marihuany* [online]. 2013-11-18 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <https://www.semena-marihuany.cz/cs/blog/270-rizika-dlouhodobeho-uzivani-marihuany>
62. ROBINSON, Rowan. *Velká kniha o konopí*. Praha: Volvox Globator, 2004. 267 s. 3. vyd. ISBN 80-7207-532-2.
63. RUMAN, Michal a Linda KLVAŇOVÁ. *Konopí: staronový přítel člověka*. Chvaleč: Konopa, 2008. 31 s. ISBN 978-80-254-1825-3.
64. SHAPIRO, Harry. *Drogy: obrazový průvodce*. Praha: Svojtka & Co., 2005. 360 s. ISBN 80-7352-295-0.
65. SMOLÍK, Petr. *Duševní a behaviorální poruchy. Průvodce klasifikací, nástin nosologie diagnostika*. Praha: Maxdorf, 2002. 506 s. ISBN 80-8591-218-X.
66. STRAUSS, Anselm L a Juliet M. CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999. 196 s. SCAN. ISBN 80-85834-60-x.
67. ŠTÍPEK, Stanislav. *Stručná toxikologie: mechanismy, diagnostika a léčení akutních otrav a látkové závislosti*. Praha: Medprint, 1997. 87 s. ISBN 80-902036-4-7.
68. The Health Effects of Marijuana: Negative Health Effects Are Numerous. *About Health* [online]. 2015 [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://alcoholism.about.com/od/pot/a/effects.-Lya.htm>
69. UITERMARK, Justus and Peter COHEN. Amphetamine users in Amsterdam: Patterns of use and modes of self-regulation. *Addiction Research & Theory*, 2006, Vol. 14, No. 2, pp. 159-188. ISSN 1476-7392.

70. VALÍČEK, Pavel. *Rostlinné omamné drogy*. Benešov: Start, 2002. 191 s. ISBN 80-86231-09-7
71. *Vaporizace - nejnovější studie* [online]. 2010 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.free-grower.cz/viewtopic.php?f=25&t=245>
72. WALDORF, Dan, Craig REINARMAN a Sheigla MURPHY. *Cocaine changes: the experience of using and quitting*. Philadelphia: Temple University Press, 1991. 326 p. ISBN 08-772-2863-9.
73. WARBURTON, Hamish, Paul J. TURNBULL and Mike HOUGH. *Occasional and controlled heroin use: not a problem?*. York: Joseph Rowntree Foundation, 2005, xii, 73 p. ISBN 18-593-5424-6.
74. WEISS, Patricia A. Does Smoking Marijuana Contribute to the Risk of Developing Lung Cancer? *Clinical Journal of Oncology Nursing*. 2008, Vol 12, issue 3. ISSN: 1092-1095.
75. WOLF, Augustin, Stanislav HRUBÝ a Miloš HÁJEK. *Elixíry života: povzbuzující a posilující látky*. Praha: Pragma, 1997. 306 s. ISBN 80-7205-432-5.
76. TYLER, Andrew. *Drogy v ulicích: mýty, fakta, rady*. Praha: Ivo Železný, 2000. 426 s. ISBN 80-237-3606-X.8
77. ZINBERG, Norman E. *Drug, set, and setting: the basis for controlled intoxicant use*. New Haven: Yale University Press, 1984, xv, 277 p. ISBN 03-000-3110-6.
78. ZUARDI, Antonio Waldo. History of cannabis as a medicine: A review. In: *Rev Bras Psiquiatr* [online]. 2006, 28(2) [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.scielo.br/pdf/rbp/v28n2/29785.pdf>

79. ŽILÁKOVÁ, Kateřina a Roman PEŠEK. *Co byste měli vědět o marihuaně* [online]. Písek: Arkáda, 2013 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: http://www.arkadacentrum.cz/downloads/publikace/marihuana_2013.pdf

8 PŘÍLOHY

Příloha 1: Narativní rozhovor s Richardem

Příloha 2: Narativní rozhovor s Adamem

Příloha 3: Narativní rozhovor s Romanem

Příloha 4: Narativní rozhovor se Štefanem

Příloha 5: Narativní rozhovor s Radkem

Příloha 6: Narativní rozhovor s Borisem

Příloha 7: Narativní rozhovor s Kryštofem

Příloha 8: Narativní rozhovor s Marií

Příloha 9: Narativní rozhovor s Petrou

Příloha 10: Narativní rozhovor se Simonou

Příloha 11: Narativní rozhovor se Zuzanou

Příloha 12: Narativní rozhovor s Jaroslavou

8.1 Narativní rozhovor s Richardem

Poprvý jsem si dal marihuanu ve čtrnácti letech, viděl jsem právě jakoby, že lidi od nás ze základky ze třídy si to dávali. Takový ty lidi, co byli docela oblíbený v tom kolektivu nebo takoví, patřili mezi vůdce řekněme. Tak jednak to mi zaujalo nebo jsem to viděl z různých zábavných seriálů nebo filmů, že si to tam dávali a hrozně se potom smáli a přišlo jim to takový veselý a hrozně dobrý, už jsem měl v tu dobu zkušenosti s alkoholem, tak to jsem byl jakoby nadšenej, že je to něčím vlastně fajn, být takovej omámenej a veselej, tak jsem si řek, že zkusím i tohle, že uvidím schválně, jaký to bude. Tak jsem si právě koupil... no jeden spolužák ze třídy mi nabízel, jestli to od něj nechci koupit, tak jsme se domluvili. Potom zas jinej kamarád mi to pomoh připravit. Já jsem vlastně nevěděl, jak to ubalit, tak mi ukázal, jak se to dělá, jak se to balí, ta cigareta, protože jsem neměl předtím zkušenosti. Tu jsem vykouřil a byl jsem z toho takovej trošku zhulenej, ale v rámci mezí, jakoby snad dobré, i když jsem si připadal hodně zvláštně, ale jiný lidi to na mně asi nepoznali, i když já jsem si připadal že jo, že to musí poznat a přišlo mi to zase takový kvalitativněji jiný, než na alkoholu, potom, vzápětí na to jsem se hrozně opil, takže jsem měl tuhle zkušenost s tím poněkud, teď takhle zpětně, negativně citově zabarvenou a od té doby jsem moc nehulil, nebo jednou nebo dvakrát. Potom asi v šestnácti letech, tak jsem se začal vídat s jedním novým kamarádem, ten mi taky nabízel marihuanu, říkal, že je to právě dobré, že to užívá celkem často, že to nic není, já jsem si říkal, že zase proč to nezkusit, viděl jsem, že mnoho lidí v mém okolí to běžně hulí, nic špatnýho se jim neděje, tak jsem si řekl, že ano. Neměl jsem s tím žádnou negativní zkušenost, ba naopak pozitivní, smál jsem se potom, měl jsem dobrou náladu, takže mi to bylo příjemné a od té doby jsme zhruba stále v kratších intervalech právě spolu chodili na tu marihuanu, na ten joint.

Tempo se stále zintenzovňalo, postupem času i další lidé z mého okolí začali užívat tuto marihuanu, takže jsem k ní měl vždy přístup, kdy jsem chtěl, i když jsem jí sám aktivně nevyhledával, ale vždy mi byla nabídnuta a já jsem spíše akceptoval nabídku.

Postupně se jednalo i o čím dál kvalitnější marihuanu, s vyšším obsahem THC, časem se z toho stal takový rituál, kdy jsem jí užíval v podstatě denně, dokonce až několikrát denně asi v době toho nejvyššího užívání, ale měnil se mi potom ten stav, který jsem potom prožíval. Dřív to bylo hlavně s partou, nebo vždycky to bylo s partou a potom jakoby jsem si řekl, že to zkusím i sám, jaký to bude. Ale už jsem se tolik nesmál, nebo jsem koukal s kamarádem na film, a nebavili jsme se potom, jak jsem byl zvyklý, nebo jsme jedli, protože jak je známo, tak je potom vždycky hrozný hlad, což já mám vždycky taky určitě. Začal jsem mít i negativní nálady potom. Když jsem měl třeba špatnou náladu, tak mě to více uvrhovalo do té špatné nálady, ale důvod, proč jsem s tím nepřestal, bylo to, že mi to zase pomáhalo se s těmi problémy lépe vyrovnat a viděl jsem ty situace různě z jiných úhlů. A povedlo se mi to, je to takový rituál, protože marihuanu většinou vždy jsem buď užíval s kamarády, nebo někde v přírodě, kde jsem měl čas se zamyslet celkově, vypnout a zamyslet se jenom na sebe. Ta marihuana tenhle pocit ještě zintenzivňuje, kdy jste centrem toho dění a zároveň se kontrolujete, jestli to není na vás nějak poznat a abyste se nedočkal nějakých negativních sankcí od okolí třeba, ale potom jsem začal mít i fyzické problémy, kdy mi více buší srdce, popřípadě ve spojení s alkoholem se mi dělá po marihuaně špatně, někdy, někdy taky ne, takže jsem měl určitě i negativní zážitky, nebo třeba při děláni, různě, když se destilují, nevím jestli destilují, prostě když se vaří ty listy, tak se z toho dá různě udělat mlíko, nebo těsto, koláčky, sušenky, to zas působí jiné stavy, takové ještě enormnější, protože tu trávu nemáte tolik pod kontrolou jako u toho jointu, kdy víte kolikrát to máte tak ňák inhalovat a jste zhruba schopný predikovat ten váš budoucí stav, zatímco u tohohle je to víceméně obtížnější. Postupně přibývalo více těch negativních zkušeností s marihuanou, ale už to byl takový zaběhnutý rituál, že s kamarády jsme si to takhle dávali, tak jsem to zas nechtěl nějak omezovat, bylo mi to hloupé...I když jsem si to třeba někdy nechtěl dát, tak jsem byl vystavený sociálnímu tlaku, jako co dělám, ať si ještě dám a ať nejsem suchej a blablbla.

Tak mě to samozřejmě donutilo, že jsem si dal, i když tím, že jsem k tomu byl jakoby donucen a nebylo to zcela z mojí svobodné vůle, tak o to jsem měl potom i negativnější ten stav. Hodně jsem to v tu dobu používal paradoxně na učení, nebo na

nějaký právě zamyšlení. Jak jsem říkal, že člověk se víc stáhne k sobě a k těm svým myšlenkám, tak třeba filozofie, náboženství, nebo takovéhle otázky, tak se mi nad nimi daleko líp přemýšlelo právě v takovémhle stavu, kdy jsem se na ten problém mohl více soustředit, nebo na mé osobní problémy a většinou ty poznatky, ke kterým jsem došel právě byly hodnoceny originálně a i ze strany těch učitelů nebo těch hodnotících jako velmi pozitivně, měl jsem teda i tu zpětnou vazbu od toho okolí, že to funguje dobře na řešení těchto věcí. Přicházel jsem s různými originálními návrhy, umožňovalo mi to prostě podívat se na věci z různých úhlů, které by mě za střízlivého stavu nenapadly, stejně tak jsem si třeba uvědomoval nějaké svoje komplexy a své strachy, popřípadě obrany, lépe se nad nimi zamyslet, protože jsem byl pod vlivem těch cannabinoidů vždycky mnohem více senzitivnější vůči těmto věcem, vůči komunikaci v tom kolektivu, takže jsem si lépe uvědomoval tyto své negativní aspekty a zároveň jsem hned byl schopen přemýšlet odkud se berou, což si myslím, že za střízlivého stavu bych se na to tolik nezaměřil, nebo nesoustředil, takže i v tomhle si myslím, že mi to docela pomohlo, minimálně, že jsem jakoby objevil tyto nějaké své komplexy a problémy a pomohlo mi to, myslím, víceméně zdárně k jejich odstranění, či alespoň jejich akceptování a vyrovnání se s nimi. Takže určitě i nějaké hlavní sebepoznání. Ale potom jakoby, no jednak mi to stálo hodně peněz pochopitelně, jak jsem užíval cannabinoidy každý den, což mi teda taky dost vadilo a neměl jsem tu potřebu se několikrát za den se stáhnout k sobě, už mi to přišlo kontraproduktivní. Další den, to jsem teda do dneška, ale už předtím jsem byl vždy další den takový omámený, chtělo se mi spát a hlavně se najíst a na druhou stranu, i když hlava byla funkční a velmi efektivně pracovala, tak se mi nechtělo dělat nějakou jinou než jakoby mentální práci a potom se mi chtělo spíš třeba spát a když mi byl ten stav spíš nepříjemný, tak jsem se chtěl podívat třeba na nějaký film a nemyslet právě na ten stav a snažit se z něj dostat a najíst se, tím, podle mého názoru, jakoby urychlit ten odklon od toho stavu.

Ale hlavně kvůli tomu sociálnímu tlaku a kvůli těm známým, kteří to vždycky chtěli užívat, tak jsem to užíval déle, než bych asi chtěl, ale postupně se mi to začalo dařit omezovat až zhruba do té dnešní úrovně, kdy užívám trávu přibližně jednou za

měsíc, je to teda dost nevyvážené, kdy jednou si dám dvakrát za týden a potom třeba dva měsíce nic.

Většinou dnes si to dám, pokud s tím přijde někdo známý, třeba v polovině případů a v druhé polovině případů se stále vídám s některými lidmi, se kterými jsem je užíval, tak ty k tomu mají stále přístup, takže se s nimi domluví, zda-li by mi mohli prodat nějaký cannabinoidy a pokud mám potřebu, třeba nevím si rady s nějakým problémem, nebo potřebuju vymyslet nějaké originální téma na práci do školy a potřebuju se podívat na věc z jiných úhlů, popřemýšlet si, zbavit se stresu, tak si právě dám toho jointa, je to spojené s tou meditací, s nějakou procházkou v přírodě. Je to úplně jiný kvalitativní stav, než kdybych to absolvoval bez té marihuany a jenom vyšel takhle do té přírody a snažil se soustředit na sebe, tak mi to dodává právě úplně jiný náhled, už nemám tu potřebu jako dříve, takže dnes mě to ani nějak neomezuje v těch financích, takže jsem s tím víceméně spokojený.

Do budoucna jsem zatím spokojený s tou úrovní, takže nepředpokládám nějakou změnu, ale jsem rád, že moje partnerka neužívá cannabinoidy, nebo užívá zhruba v o něco menší míře než já. Jsem rád, že je neužívá proto, že je tam vždycky nějaké riziko, že to bude užívat každý den, a to by se mně teda nelíbilo.

Takže ideálně si to představuji tak, jak je to teď, ideálně jednou za ten měsíc, nebo prostě podle té osobní potřeby. Ale předpokládám, že až třeba budu mít rodinu a děti, tak si nebudu moct vyhradit takhle ten den, respektive dva dny, protože stále mi trvá, že když si dám ten joint, tak další den jsem velmi unavený, ospalý, mám větší potřebu spánku, takže spím třeba deset nebo dvanáct hodin po tom užívání, než si na to tělo zase zvykne. Měl jsem třeba i návaly prudkého bušení srdce, což bylo velice nepříjemné, veliký pocit žízně i hladu, což tedy taky někdy teď mám, když si to dám a vím, že to neprospívá mému tělu, právě i to je jeden z hlavních důvodů, proč jsem se rozhodl to takhle omezit.

Rozhodně si nedám, pokud bych měl mít nějaký sraz s nějakým člověkem, o kterým vím, že ty cannabinoidy neužívá, nebo když bych chtěl udělat na někoho dobrý dojem, protože pokud si je dám, tak se spíše stáhnou do sebe, než abych se bavil s těmi kamarády a jsem spíše zaměřen na ten svůj vnitřní svět, takže si to určitě nedám před

školou, nebo když vím, že už nemám dost času napsat nějakou práci třeba, nebo když mám jít na brigádu. Ani bych si to brko neužil, byl bych z toho ve stresu a myslím, že by to nebylo úplně optimální, nebo byl bych třeba ospalý.

Takže si to dám, když vím, že nic nemusím dělat a mám vyhrazený ten den, kdy si to dám, jen pro sebe a nejlépe i ten následující den, kdy vím, že nemám nějaké povinnosti, protože by to nebylo dobré a nebyl bych v optimální kondici. Vždy po té marihuanové cigaretě si dávám ještě normální cigaretu, i když paradoxně jsem dříve užíval marihuanové cigarety, než jsem měl tu normální cigaretu. Až pak jsem začal kouřit normální cigarety. Netroufám si říci, že jestli, kdybych neznal ty marihuanové cigarety, zda bych kouřil.

Obecně si o marihuaně myslím, že může být prospěšná právě z těch důvodů, jak jsem říkal, z nějakého sebepoznání. Popřípadě může zvýšit ten sociální status v rámci skupiny v řadě spíše adolescentů nebo takhle. Popřípadě na nějaké to uvolnění, uměleckou inspiraci určitě.

Ale marihuanu bych nelegalizoval, nemyslím si, že má jen tyhle pozitivní účinky, myslím, že je to droga, na které může vzniknout závislost, jak jsem viděl na mnohých lidech a i když si myslím, že mé intelektuální schopnosti to nijak výrazně nelimitovalo, i když mám pocit, že taky částečně ano, tak u mnoha jiných lidí mám pocit, že jejich intelekt klesl po dlouhodobém užívání této látky.

Myslím si, že obecně, no, nevím, jestli negativa přímo převažují nad těmi pozitivy, to si každý musí srovnat sám, protože každému to přináší něco jiného, někdo třeba nemá tu potřebu se na sebe více zaměřit, nebo to zvládne jiným způsobem, bez toho aniž by si musel zahulit, ale možná, že kdybych se to naučil řešit nějakou jinou strategií, tak bych neměl tuto potřebu.

Ale mé děti, by mi nevadilo, kdyby to vyzkoušely, ale kdyby to nějak pravidelněji užívaly, to by se mi asi nelíbilo. Rodiče o tom neví, neměl jsem nějak potřebu to s nimi probírat nebo to ventilovat. Nemyslím si, že by mě to nějak limitovalo v životě, ohrožovalo to plnění mých povinností a to ani v době, kdy jsem ji užíval takřka denně, tak jsem byl schopen normálně fungovat. Organizoval jsem si čas tak, jak jsem potřeboval. Nikdy nebylo zapotřebí tedy s nimi mluvit a rozebírat to, zvlášť když

vím, že oni sami tuto zkušenost s marihuanou neměli a mají k ní spíše negativní postoj, tak si myslím, že by mohli počítat s nějakými předsudky. A vzhledem k jejich neznalosti k této droze jsem se s nimi o tyto své zkušenosti nechtěl podělit. Zároveň předpokládám, že oni by to nikdy nechtěli vyzkoušet, takže jim to nějak doporučovat, ať to taky zkusí, mi nepřišlo žádoucí.

V zátěžových situacích to neužívám nikdy a nikdy bych to neužíval již. Dříve se právě stalo, že jsem to právě užil v zátěžové situaci, ale nebyl jsem potom spokojený s mým výkonem, ať už v intelektuální oblasti, nebo co se týká sociální komunikace.

K droze mám neustále přístup, v podstatě kdy chci, ale nevyužívám to. Myslím si, že v rámci marihuany se to dá chápat, že je to něčím startovní droga, nebo jak se o ní mluví, že skutečně, pokud člověk vidí s tím alkoholem, který je obecně tolerován v rámci celé společnosti, jako kouření, mezi mladými, tak si myslím, že na stejné úrovni je marihuana a když člověk vidí, že tyto drogy jsou v podstatě v pořádku, už jenom proto, že jsou všechny označovány jako drogy, tak může potom vyzkoušet i takzvané tvrdé drogy, jako je pervitin nebo kokain, a že by to třeba neudělali, nebýt jakoby té marihuany. Na druhou stranu je tu spousta lidí, kteří mají odpor k těmto tvrdším drogám a užívají jenom tu marihuanu, takže na to nemám úplně ucelený názor.

8.2 Narativní rozhovor s Adamem

Tak cannabis no, nevím, no, začal jsem, bylo mi patnáct let, samozřejmě v partě. Bylo to takový, jak bych to řekl - společenský, všichni jsme se zhulili. Hulilo nás pět, šest, postupně nás bylo deset, dvanáct, jezdili jsme na diskotéky. Postupně se parta rozpadala, všichni jsme si našli to své místo, kde jsme bydleli, bylo to takový, že já jsem šel konkrétně do Plzně, poznal jsem jiný kamarády, ty taky hulili, ve škole o přestávkách. Zkoušeli jsme, co vydržíme, kolik dáme špeků za přestávku, hulili jsme před školou, po škole, bylo to takový hodně brutální. Byla to taková ta doba školy. Byl na to čas, nebylo to asi nějak schovávaný, bylo to snadný sehnat někoho. Když jste někoho znali, tak to šlo. Já jsem znal spoustu lidí. Postupem času se ta komunita zase rozpustila, šli jsme dál. Když to tak vezmu, tak spousta kamarádů hulí do teďka, hulí si

v těch svých rituálech. Můžou si zapálit ráno a můžou fungovat úplně normálně. Jsou produktivní, jsou na to zvyklí už, nejsou už zhulený jako nějaký nováček, kterej si prvně zahulí, jako já v patnácti, když jsem si prvně zahulil.

Co se týče denního užívání, tak si většinou jednoho jointa dám. Když mám volno, je to supr, tyjo. Krásný počasí, je to relax, odpočineš si. Když to tak vezmu, finančně na tom už ani nák netratím. Snažím se to co kupovat co nejúspornějš. Teď jsou prostředky, že se to dá koupit ve větším množství. Já nevím na měsíc vám to vydrží a vyjde vám to na tolik, kolik narvete do auta na měsíc za tu samou cenu.

Máma o tom ví, že hulím, ta je v pohodě. Akorát si před ní teda nezapálím, to ne, před mámou ne, ale ví to. Že bych si potom musel dát cígo, to ne. Spíš si zapálím cígo jen v hospodě u piva. Spíš si dám jen toho jointa a mohu na tom fungovat celý den. Dám si to rád, když mám jet někam na kole, dám si pak cestou pivko někde na terásce a jedu zase dál.

Nedám si, když mám něco fakt důležitýho, třeba nějaký jednání se šéfem, když bych měl jít k soudu, po běhání na úřadech. Ale zahulím si pak, abych se uklidnil. V práci taky nehulím. To by si říkali, že jsem nákej divnej, ale v pohodě. S partou, když jdeme kalit, tak to spíš jen kalíme a nehulíme. Asi mám kvůli tomu problém s hledáním vztahů. Protože ne všechny holky jsou hotový z toho, že by měly mít kluka, co hulí, že jo. Protože některý lidi tu trávu vůbec neberou. Furt jsou proti tomu otočený. Cigára i alkohol jsou horší než tráva, si myslím. Ta tráva pomáhá ve spoustě věcech. Má pozitivnější dopady než chlast.

Chtěl bych s tím skončit, každým rokem, každým dnem, co jsem starší, tak mám takový tendence, že bych chtěl jednou skončit, abych zkusil nějakou novou fázi života, protože bez toho hulení je to taky o něčem jiným. Věřím tomu, že za den se stihne víc věcí. Ten člověk je takovej čínorodější. Může dělat víc věcí. Nezhulí se, najde si pohodu, najde si něco čínorodýho. Když jsem měl teď třeba dovolenou, tak jsem si nezapálil několik dní jointa a vypucoval jsem si auto, uklidil pokoj a garáž. Je to jen o tom si to naplánovat a udělat to. Ale když si chci dát relax, tak se zhulím. Jsem pak takovej línější. Občas je dobrý dát si od toho prostě na nějaký čas pauzu. Ale je to spojený i s prací. Když přijdu z práce hotovej, tak už nemám vůbec chuť nic dělat. Ať

jsem zhulenej nebo nezelenej, to je úplně jedno. V práci mě to vůbec nebrzdí, byl jsem teď i povýšenej, takže mě to nějak neovlivňuje v práci. Někdy když se zhulím doma, tak pak do té práce víc zapeču a udělám jí na 100%. Chyba tam není. Nestává se mi to.

Podporuje to určitě chuť k jídlu. To se pak můžu chodit každou hodinu nacpávat. Hulím už v podstatě jen sám. Už to není jako dřív, že bychom chodili do školy a scházeli se s partou. Už má každé své povinnosti, teď už tě to tak jako donutí zhulit se sám. Je to komplikovanější. Jsme se scházeli dřív denně po škole. To bylo o něčem jiným. Když se zhulíš sám, víš, že nikoho neobtěžuješ, nikoho nerušíš.

Asi bych to zlegalizoval, ale zákon by to musel hrozně ošetřit. Asi by to musel nějak lékař predikovat. Měl by ti dát nějaký razítko, měl bys to zanesený v občance prostě. Že jsi v pohodě, že ti to nijak neublíží.

V autě si klidně zahulím, ale ne, když jedu někam dál, to ne, to mám zas docela respekt z těch policajtů. Už jsem jednou o řidičák přišel.

Hrozně mě to ale taky uklidňuje. Třeba teď jsem hrál Fifu a byl jsem hrozně vytočenej, že jsem dostal góla. Pak jsem si šel zahulit a uklidnil jsem se, že je to jen hra, že o nic nejde. A to je to teď důležitý finále!

U slečny bych byl radši, kdyby nehulila. Mělo by to pak na mě větší vliv. Zaměstnala by mě. Já jsem teď dva roky sólo, tak proto asi i hulím. Měl bych co dělat s tou holkou, no. Asi bych neměl důvod relaxovat. Bylo prostě co dělat spolu. Abych se šel zhulit a sedět u X-Boxu a holku nechat sedět někde v koutě, tak to by asi bylo divný.

8.3 Narativní rozhovor s Romanem

Takže, začal jsem hulit tak v... kolik mi mohlo bejt... asi v patnácti jsem si dal prvního špeka na střední, po přestávce před angličtinou, kam jsme přišli do třídy všichni pěkně zkouřený a byla to sranda. No a občas jsem hulil tady v Hrádku s klukama, nikdy jsem to neuměl moc sehnat, tak jsem to hulil s nimi. Když jsem pak začal maturovat v tom roce, tak to už jsem si pak začal kupovat hulení sám. Začal jsem hulit vždycky, když někam máma odešla. Tak jsem si vždycky dal doma brko a většinou, když jsem chtěl

koukat na nějaký film, tak jsem si dal špeka a víc mě ten film bavil. Pak jsem se pořádně nažral a šel jsem spát.

To dělám v podstatě do dneška. Spíš jsem to začal hulit ze zvědavosti a pak mě to nějak začalo bavit. Finančně mě to nijak nezatěžuje. Dřív jsem si kupoval skunk, to ještě stál dvě stě padesát korun gram, to jsem vyhulil tak tři géčka tejdně. Teď si kupuji venek levnej, zhruba za pětikilo za měsíc.

Když jdu třeba s kámošema do hospody, tak radši chlastám, protože ty brka mě spíš utlumujou ve společnosti. Jen když jsem pak třeba víc nalitej, tak si dám pak práška bokem. Jinak hulím spíš sám a dělám potom různé činnosti. Třeba poslouchám muziku, nebo koukám na nějaký ty filmy a tak. Je to pro mě inspirací. Protože vymyslím muziku a všechny písničky, co jsem kdy napsal a složil, jsem napsal, když jsem byl zkouřenej v podstatě.

Ty moje rituály jsou takový, že já jsem si dřív vyhulil několik brk denně. Dneska si ubalím jedno velký, který vyhulím na čtyřikrát, mám ho na celý den. Prostě si vždy jen párkrát potáhnu. Protože když se zhulím moc, tak mi to není vůbec příjemný.

Máti to jako ví, že si občas dám, ale neví, že tolik. Myslí si, že si třeba dám jedno za půl roku někde. Táta to asi neví. Brácha to ví, že hulím. Ten hulí ještě víc, než já. V zátěžových situacích se snažím spíš nehulit, protože když jsem zhulenej, tak mi to prostě všechno šrotuje v hlavě, a když mám nějaký problém, tak když jsem zhulenej, tak mi to přijde ještě horší, než je to v reálu. Asi to na každého působí nějak jinak. Na mě to působí tak, jakože jsem ještě víc vyschízovanej potom. Takže když řeším nějaký špatný situace, třeba i psychický, tak se snažím spíš nehulit. Protože ne, že by mě to uklidnilo, ale spíš naopak. Do práce bych určitě nešel zhulenej. Autem moc nejezdím, ale když jo, tak určitě nehulím předtím. Na první rande bych určitě nešel zhulenej.

Určitě bych to chtěl omezit, ale přijde mi, že teď to mám jako docela pod kontrolou. Mám takový ty rituály, že si dám špeka po práci, před usnutím, ale nemůžu jít právě potom hned spát. Protože mi hrozně šrotuje hlava a moc přemýšlím. Nechápu lidi, co si daj brko a hned po tom usnou, já to takhle nedokážu. Pokud bych to udržel v nějaký normální hranici, že ze mě nebude nějaká obr zkučka, tak ani nemám potřebu

úplně přestat. Jinak haš jsem měl párkrát, je to zas o něčem jiným ten stav. Ale většinou to nikdo moc u sebe nemá, takže si ten jako moc nedávám, no.

Žádnou přítelkyni teď nemám, ale byl bych radši, kdyby nehulila. Žádná z mých dosavadních přítelkyň nehulila. Nelíbí se mi to moc na holkách, když jsou zkouřený. A já když jsem zkouřenej, tak jsem nerad ve společnosti holek. Připadám si takovej zhulenej, takže u přítelkyně bych to jako nevyhledával. Kdyby si dala jednou za čas brko někde na kalbě, tak by mi to nevadilo, ale aby to byla taková ta každodenní zkuřka, tak to by se mi asi nelíbilo. Nezlegalizoval bych to, protože by se to asi dost zdražilo a já si myslím, že u nás už je to i tak dost uvolněný, že si to stejně můžeš sehnat a odpálit skoro kdekoliv. Že už jsou i ty policajti tady na to zvyklí, že tady ty lidi hulí téměř kdekoliv. Já si myslím, že kdyby se to zlegalizovalo, tak na to napaří nějaký daně, a jak by to bylo regulovaný, určitě by se zvedly ceny.

Zvykl jsem si na to, že když jsem v práci, tak přes den vůbec nejím, ale přijdu domů, zhulím se a sním jídlo za dva dny. To by asi řekli všichni lidi, co hulí.

8.4 Narativní rozhovor se Štefanem

Tak já jsem začal hulit někdy v době, když jsem začal chodit na gymnázium, bylo to v době, když jsem ještě neuměl ani šlukovat cigára, takže to bylo fakt v době, kdy jsem byl hodně mladičkej. Jak říkám, dal jsem si tenkrát práska, ani jsem ho tenkrát neuměl šluknout, tak se mi tam smáli. Tam byla taková počítačová herna naproti naší škole, PC Virtual, tak tam prostě takoví místní grázláci, co tam chodili hrát, tak s těma jsem tam hulil trávu poprvé a měli ze mě fakt nehoráznou srandu, když jsem to neuměl ani šluknout.

Pak jsem nějak pozvolna začal hulit na střední škole. Už nevím, kdo to tam začal tahat nebo takhle. To bylo takový období experimentace do těch 17 let. Pak jsem to nějak přestal shánět. Měl jsem nákou dobu, co jsem trávu nesháněl. Pak zase, když jsem po náký době, asi když jsem začal chodit na vejšku, tak jsem zas sháněl trávu. Už jsem zas poznal náký lidi, co to i sami prodávali. Takže jsem prostě začal sem tam si kupovat trávu.

Noo a hulím tak nějak občas momentálně. Hulím občas, ne moc často. Protože ty účinky, co to má, ne vždycky jsou prostě úplně žádoucí, pro mě osobně. Občas prostě přemyslím úplně zbytečně moc. Jinak je to ale do pohody vlastně, když to tak shrnu, je to taková relaxační droga.

Někdy jakoby, co se týče třeba sportu, tak to možná třeba ze srandy ping pong nebo tenis, ale když jsem se chtěl fakt snažit tak spíše jakoby na sport určitě čistou hlavu. Ale třeba před nějakou koupelí nebo návštěvou aquaparku, ale při nějakých relaxačních příležitostech je to fakt dobrá relaxační droga. Kámoši to o mně všichni ví, protože většina lidí se mnou hulí. Máma to určitě minimálně tuší, dokonce jsem to s ní i hulil, jakoby když se u nás nějak kalilo, nevím, jestli měla narozky, nebo tak.

Hlad mám po brku určitě větší, až moc velké, až jako nežádoucí hlad, protože si snažím nák hlídat kalorie, takže po hulení jako obrovské problém nesežrat toho kotle. Hulení šlo cenou poslední dobou dolů, takže když si někdo občas zahulí, tak by ho to jako určitě finančně ke dnu nepošle. Chtěl bych asi příležitostně hulit, dokud to půjde. Na nějakých oslavách a kalbách i v budoucnu. U holky by mně určitě nevadilo, kdyby si občas dala brko. Občas bychom si ho mohli dát i spolu, takže by to bylo úplně v pohodě.

Trávu hulím jako jediné večer, to je jasný, ale třeba na dovolený si to umím představit, že si zahulím už ráno, dopoledne někde se vykydnout na pláži a čumět, to jo...Ale jako ve všedním životě určitě hulit až večer, protože je lepší nějak fungovat přes ten den a být aktivní, to u hulení ani úplně nejde. Já si to nedokážu ani představit. Prostě mám rád realitu, nemusím mít zkouřenej mozek už nějak od rána. Ani to nemám zapotřebí se zhulovat takhle sám. To hulím minimálně. Teď mám období, kdy sám nehulím skoro vůbec.

S alkoholem to mixuju velmi rád, takhle na kalbě. Obecně si myslím, že alkohol je ještě nebezpečnější droga. Tráva je taková víceméně neškodná. Ale jako asi jde vyhulit si mozek, nevím do jaký míry, když to fakt hodně přeháníš, to může mít vliv na ten mozek.

8.5 Narativní rozhovor s Radkem

Nejdřív jsem byl strašně proti tomu, strašně jsem to odsuzoval a v osmnácti jsem nastoupil na hotel XY a nastoupil k nám kuchař, kterej to vlastně prodával. Tak jednoho dne jsme si řekli spolu s kolegou z práce, že to můžeme vyzkoušet. Tak jsme mu ukradli ze sklenice jeden sáček, zapálili jsme si to, jsme si to ani neuměli balit vid', zapálili jsme si to a zjistili, že to není až tak špatný. Tak jsme to začali kouřit, ale nesháněl jsem to. Vůbec jsme nevěděli, kde si to máme kupovat. Tak jsme si to začali brát od toho kuchaře, kterej to prodával v Mariánkách a dělal s náma v práci. Takže jsme to ani nemuseli shánět, protože jsme to měli hned zdroj v práci, že jo. Jenže kuchař pak skončil, de facto jsme ho vyhodili. Tak jsme to pak museli hledat a zjistili jsme, že to je dostupný na každým kroku.

Myslím si, že jsem na tom klidnější. Určitě si nemyslím, že to je náběh na nějaký větší drogy, myslím, že se vždycky musí stát něco v životě, aby člověk okusil těžší drogu. Negativní zkušenost s marihuanou žádnou nemám, ale občas máš depku z toho, když to kouříš, když máš nějaký problémy, jeden den tak, jeden den jinak, že jo. Negativní zkušenost nemám asi s marihuanou žádnou, no. Určitě si myslím, že mě ta tráva uklidní, zklidní, když to kouřím, že nejsem agresivní. Nevyvolávám nikde žádný hádky a konflikty. Užívám trávu každé den asi, no, každé večer. Je to určitě droga uklidňující a na relax, takže určitě bych si jí nedal třeba do práce, nebo někam kde bych měl nějaký vysvětlování před policajtema nebo cokoliv pro mě důležitýho, tak to bych si to určitě nezapálil. I když si myslím, že se na tý trávě dá dělat absolutně všechno, i kdyby byly problémy. Ale pro lepší psychiku bych si to určitě nedal. Rodina to ví, že kouřím marihuanu, a je jí to úplně jedno. Jsou raději, že nepiju alkohol nebo neberu tvrdší drogy. Trávu kouřím sám i s někým. Ale přišel jsem teďka na to, že je lepší zapálit si toho špeka sám, protože máš tu svojí pohodičku, koukneš se na televizi. Dřív to bylo s kamaradama furt do kruhu, ale to už mě nebaví. Je lepší si to zapálit sám, de facto si to dáváš na ten relax, že jo.

Určitě nemám rád řídit auto, když jsem zkouřenej. Stalo se mi, že jsem jel zkouřenej, je to hrozný když jedeš zkouřenej, jakoby auto řídíš normálně, že jo, ale psychika ti říká, ty vole, tamhle budou stát policajti, támhle ti můžou vzít řidičák. A spíš

tohleto se ti děje v hlavě. Není to jako u alkoholu, u alkoholu je mi to jedno, jestli tam budou stát policajti, nebo ne. Když jsem opilej, tak ba naopak si myslím, že to auto umím řídit ještě líp a jedu ještě rychlejš. Kdyžto na trávě jedu radši pomalejš, protože si uvědomuju, že mě můžou chytnout policajti, že se může stát tohlencto, tohlencto...

A myslím si, že i na tý trávě to vnímám víc, i s tím autem, co se děje, že tam fakt de facto všechno slyšíš. S tím alkoholem je to tak, že ztratíš veškerý zábrany. Je ti jedno, jestli jedeš ve městě, nebo v obci, jestli jedeš dálnici nebo na normální silnici. Furt letíš prostě. Kdežto na trávě jedeš furt pomalu, nevšímáš si....

Je to docela drahý to kouření, jako kouřit marihuanu, kór když to kouříš každý den. To máš kolem šesti tisíc měsíčně. Určitě přestanu kouřit trávu s rodinou, že jo. Budu mít rodinu a budu mít nějaký závazky, že už nebudu myslet jenom na sebe, tak určitě odhodím tamtoho koníčka mýho. De facto to je teď jediná moje zábava, marihuana. Jediné moje potěšení. Zábava i potěšení. Sport dělám, rybařinu, ale užívám u toho marihuanu. Určitě to přestanu kouřit, až budu mít nějakou tu rodinu, no.

Ale s trávou se dají dělat ještě jiný věci, že jo. Je to výborná bylinka, výborný dochucovadlo. Nejradši mám bramboráčky. Ale jsou to pom vždycky těžký nohy, no.

U své budoucí partnerky spíš nechci, aby užívala marihuanu. Ale záleží taky, jak by to užívala. Určitě bych nechtěl, aby na tom byla závislá tak, že si dá jointa, i když jde do práce, že jo. Jestli by si dala jointa v noci, to bych ňák toleroval asi, ale nechtěl bych, aby byla ňák aktivní, no.

8.6 Narativní rozhovor s Borisem

Takže marihuanu jsem začal užívat již na základní škole v posledním ročníku, kdy mě k tomu vlastně dostala partička, ke který jsem se dostal, která užívala marihuanu již dlouhodobě a nabídla mi to. Já jsem byl zvědavý a tak jsem to vyzkoušel.

Moje první užití vlastně bylo nic moc, nepochopil jsem, proč lidé...proč by to lidé kouřili. Nic to se mnou neudělalo a tak jsem dalších x měsíců drogu odmítal. Poté, někdy na střední, když jsem se chytil další negativní partičky, byla mi nabídnuta droga znova, kdy již to pro mě mělo vysoké účinky. Po vykouření jsem měl pocit euforie,

s celou bandičkou jsme se tam smáli, nevěděli jsme, ani čemu jsme se smáli, tenhle průběh trval přibližně dvě až tři hodiny, kdy po vykouření potom přišel útlum a pocit únavy.

Dostupnost drogy ze začátku nebyla nikterak jednoduchá, jelikož jsem se ještě nepohyboval v oblasti těchto lidí. Neměl jsem na to známé, neměl jsem na to finance. Na střední škole jsem poté se seznámil s více lidma a drogu jsem si začal obstarávat tím, že jsem jí prodával na střední škole ostatním a pro mé soukromé užití to bylo zcela dostatečné a i jsem si vydělal nějaké peníze navíc. Bohužel užívání drogy bylo na střední škole pro mě velice negativní. Jelikož jsem začal zanedbávat školu, chodili jsme za školu, projevovalo se to i negativně na známkách ve škole, na osobním v životě, měl jsem problémy s rodinou, byl jsem opravdu nekontrolovaný uživatel. V jednu chvíli, kdy už opravdu hrozil vyhazov ze školy, to bylo někdy, domnívám se 16,17 let jsem si uvědomil, že takhle to dál nejde. Drogu jsem přestal užívat ve škole, jelikož dříve jsem ji užíval opravdu téměř každou přestávku. Najel jsem i na novou strategii, že v případě, že už v té škole jsem, tak drogu neužívám, dávám pozor, abych si z té školy něco odnes a drogu jsem začal užívat jen po škole výhradně.

A to mělo velký vliv na pozitivní vlastně změnu mých známek ve škole, kdy jsem úspěšně dodělal maturitu. Poté vlastně jsem ještě nastoupil na vysokou školu, ale do toho jsem měl i pracovní povinnosti. Došlo mi, že drogu nemůžu užívat jenom tak nekontrolovaně, a tehdy jsem začal s mým prvním kontrolovaným užíváním, kdy jsem vlastně drogu užíval, řekněme rituálně, téměř denně, ale až po dokončení všech prací a všech povinností, který mě ten den čekaly. Myslím si, že toto na mě mělo vysoký, opravdu jako vysoký pozitivní vliv, jelikož v opačném případě se nedomnívám, že by bylo možné vůbec nějak jako s touto drogou i normálně pracovat a efektivně vlastně něco produkovat nebo nebo tak.

Domnívám se, že jsem kontrolovaný uživatel, jelikož si uvědomuju to, že drogu nemůžu užívat kdykoliv, i přesto, že k ní mám kdykoliv přístup. V dnešní době to mám tak, že si nakoupím větší množství, jelikož to mám pak lacinější. Dám za to tak 1200 korun za měsíc. No prostě neexistuje abych, neexistuje abych, abych to, abych si dával drogu někdy před prací nebo někdy ráno nebo hned snad před řízením automobilu. To

bych si opravdu nikdy nedovolil. No, myslím si, že droga měla jak pozitivní, tak negativní efekt na mě. Ten pozitivní bych bral, že vlastně, domnívám se, že od té doby mám jiný pohled na svět. No, že v případě nějakých problémů nebo takhle se neuchyluji k depresím nebo alkoholismu, ale opravdu si dám malýho jointa doma a je mi líp. Nehledě na to, že mi některé druhy marihuany vyloženě chutnají. Přirovnal bych to k lásce dítěte k čokoládě, dobré čokoládě.

Takže jak jsem říkal, aktuálně tedy užívám drogu spíše doma, většinou sám u počítače, rád si dám marihuanu a ponořím se do nějaké například počítačové hry, nebo nějaké činnosti, u které není třeba nějak více jakoby přemýšlet, nebo něco jako kreativně vymýšlet. Myslím, že na první pohled byste na mně ani nepoznali, že jsem poživatel marihuany, a to již opravdu dlouhou dobu řadu let.

Co pociťuji po užívání je například stav euforie a tak, ale i hlad, kdy po užití marihuany chodím po dvaceti minutách do ledničky a vyhledávám, vyhledávám, co se dá jíst. Marihuanu užívám většinou sám, občas s přítelkyní nebo s kamarádem. Ale z 99% je to vždy doma po dodělení veškerých povinností.

Jako negativní, abych nemluvil furt jenom pozitivně, tak jako negativní zkušenosti s marihuanou jsou ty, kdy vlastně se domnívám, že už vlastně nemám žádnou povinnost, že mám vše splněné po užití marihuany, ale zazvoní telefon a člověk musí ject něco řešit, což opravdu nemám rád. Nemám rád jednání s lidmi po užití této drogy. Myslím si, že můj osobní život to nějak neohrožuje, i moje rodina, mí rodiče pochopili, i když to teda neradi vidí, tak pochopili, že to není tak nebezpečné, jak se vypráví malým dětem, již řadu let konzumuji opravdu řekněme 10, 11 let konzumuji marihuanu a nemám žádnou chuť přejít na větší drogy nebo tak.

Myslím si, že jednou za čas by kontrolovanému uživateli neuškodilo cílené vysazení této drogy na nějaké časové období. Já sám jednou za čas si dám pauzu od hulení a vyčistím si tak hlavu.

8.7 Narativní rozhovor s Kryštofem

Přišel jsem s tím do styku někdy kolem toho patnáctýho, šestnáctýho roku. Samozřejmě díky lidem, se kterými jsem se stýkal v té době. V tej době jsem hulil i docela dost, třeba několik jointů denně s nima. Ale ovšem to mě přestalo bavit, protože to nekoresponduje s normálním životem. Nedá se přitom normálně fungovat. V tej době jsem měl nějaký práce, brigády, kde to nějak tak ani nevadilo. Ale v době, kdy jsem začal podnikat, tak to už vůbec nešlo, to šlo úplně stranou.

Dostupnost drogy si myslím, že je, když to vezmu za těch dvacet let zpátky, tak to seženeš kdykoliv, kdekoliv, protože to má u sebe pomalu každěj druhej na ulici. Jeden čas jsem to vůbec neužíval, protože mi to vadilo, měl jsem z toho i nějaké deprese, prostě mi to nevyhovovalo. Třeba pět let v kuse jsem si vůbec nedal jointa, úplně jsem to vyřadil. Měl jsem z toho nějaký úplně zbytečný myšlenky, prostě furt se mi honily hlavou nějaký věci a nemohl jsem se jich zbavit.

Už jsem v pohodě, už jsem zas úplně někde jinde a teďka to má účinky výborný. Užívám to určitě proto, že to pomáhá, minimálně to člověku úplně změní myšlení. Když si v tom člověk najde něco zajímavýho, tak to má smysl si zapálit. Napadají tě úplně jiný věci, než tě napadají normálně. Občas přijdeš i na něco zajímavýho, co se dá pak další den dotáhnout i do finále a tak, no. Myslím si, že když to někdo fakt nepřehání, tak ho to finančně nezatíží. Myslím si, že tak tisícovka za měsíc max.

Poslední dobou hulím tak obden, večer před spaním, u nějakého filmu, nebo jen tak, když je někdo třeba u mě na návštěvě. U filmu to mám rád, protože mi to zlepšuje ten prožitek u toho filmu a třeba jsem zjistil, že u některých filmů je to takový, že když na ten film budeš koukat v nějakým normálním střízlivým stavu, tak hromady věci si u toho filmu ani nevšimneš, víc se do toho filmu jako ponoříš po tom brku a některý věci si tam dáš jakoby do úplně jiných souvislostí, než když jsi střízlivá a v tom filmu občas objevíš úplně jiný smysl, než když jsi střízlivá. Myslím, že jsou třeba některý filmy, na který se ani koukat nedá, když jsi nezhlunej. Třeba takovej Matrix, na to se ani nedokážu koukat, když bych byl střízlivej. To je prostě jenom hovadina. Ale když na to koukáš zhlunej, tak si tam najdeš prostě nějakěj děj, najdeš si tam v tom hromadu věcí. Je to zajímavější, o dost. O 150 %.

Nejradši si zahulím doma. Nerad na tom chodím ven mezi lidi potom. Ale už se mi i stalo, že jsem se zhulil a šel jsem večer do města. Dal jsem si na to ňákou vodku, pivo nebo něco. A taky to není špatný, když to jakoby máš ňák, že ti to sedne, a všechno, když je nálada dobrá, tak je to výbornej stav, taková euforie skoro, ale jako taková v pohodě.

Hlad, no když na ten hlad budeš myslet, tak ho budeš mít větší, než kdybys na něj myslel normálně. Prostě se umocňují všechny tyhle pocity, ale myslím si, že je člověk takovej utlumenější potom, hodnější, takovej víc v klidu. Mám pak větší chuť na cigáro a na sex, na ten to má naprosto geniální účinky. Když si to začneš užívat, tak je to dobrý. Taky jsem pak potom dost línej.

Určitě bych si nezhulil ráno, když mám jít do práce, o víkendu si dám ráno jen, když vím, že budu moct bejt celej den v posteli, že nebudu muset nic vytvářet. Určitě to nefunguje s prací, řídit na tom je taky nic moc, prostě není člověk jako úplně v pohodě, nemělo by se to určitě. Necejtím se prostě úplně dobře, když jsem zhulenej, takže to nedělám. Lehce něco přehlídneš, no není to dobrý. Před nějakým důležitým jednáním bych si určitě taky nezhulil. Před rodinou klidně jo, tam nic neřeším, vid'. Ale neví o tom. Já je moc nevidám, tak ani nemám příležitost jim to nějak oznámit. Chodím teď se psem se projet na kolečkových bruslích a na to bych se taky nikdy nevydal zhulenej.

Dřív jsme z toho zkoušeli s klukama i vařit. Udělali jsme si z toho mlíko a to bylo strašný. To jsem si fakt dal dva panáky a byl jsem úplně mimo. Nedalo se to kontrolovat, jakej to bude mít silnej účinek a za jakou dobu. Mám k tomu postoj takovej, že je to úplně normální věc, myslím, že daleko horší je alkohol a vůbec nemám jako nic proti tomu, myslím, že kdo říká, že by se to mělo nějak zakázat nebo potlačovat, je blázen.

Určitě bych to zlegalizoval. 100%. Minimálně by s tím zmizelo hrozně problémů, který jsou úplně zbytečný. U přítelkyně je mi to úplně jedno jestli hulí, nebo ne. Kdyby vykouřela deset brk denně, tak to už bych si s ní asi nemohl ani moc povídat. V ňákej rozumnej míře. Jako by se mi v osm ráno přítelkyně zhulila jak blázen a pak do večera byla mimo, tak to je asi blbost.

8.8 Narativní rozhovor s Marií

Takže marihuanu jsem začala užívat v patnácti letech, ještě na základní škole, v devátý třídě. Začala jsem s tím proto, že se mi líbil jeden kluk a on byl v takový tý špatný partě. A jak jsem s nima chodila ven, že jo, protože jsem na něj chtěla udělat dojem, tak oni neustále hulili, tak jsem začala hulit taky. Říkala jsem si, že třeba mi to nic neudělá, tak jsem prostě začala hulit taky.

První tři ty marihuanový cigarety se mnou vůbec nic neudělaly, neměla jsem z toho vůbec žádněj zvláštní stav, žádné změny jsem na sobě nepozorovala, ani jsem si nepřišla omámená, vůbec nic, až vlastně ta čtvrtá cigareta, tak ta mě doslova praštila, měla jsem zrychlenej tep, strašně mi bušilo srdce, smála jsem se jak o život, jo, byla jsem taková opravdu vomámená, klížily se mi oči, byla jsem prostě totálně zhulená, doslova a do písmene. Nikdy se mi teda nestalo, že bych se potom pozvracela, což se některým těm klukům stalo. Užívala jsem to tehdy denně. Každý ráno, než jsme šli do školy, jsme se scházeli a dali jsme si marihuanu. Vlastně čím dýl jsem to užívala, tím horší to na mě mělo účinky, ale ne ve smyslu, že tím víc jsem se smála, tu fázi, že všemu se směju, jsem hodně přeskakovala, pokud jsem jí teda ještě vůbec měla, tuhle fázi, a rovnou jsem přeskočila do fáze, kdy jsem měla takovou depresi. Prostě jsem jen seděla, koukala a prostě bylo mi hrozně, přemýšlela jsem nad vším, co je špatně. Povětšinou mi byla hrozná zima. Vždycky, když si zahulím v zimě, tak je mi o to větší zima. Když si zahulím v létě, tak je to dobrý, to to tolik nepocit'uji, jako nějaké teplotní změny. Ale tehdy jsme začali hulit v zimě. Vopravdu mi byla vždycky hrozná kosa. No a celkově, čím víc jsem to užívala v tý devátý třídě, vlastně denně několik cigaret, tak prostě mi z toho nebylo úplně dobře.

Vlastně první marihuanu, co jsem si tehdy sama koupila, jsem si koupila vlastně taky od nich. Já jsem se tenkrát k tomu nedokázala pořádně dostat, já jsem to měla vždycky od těch kluků. Oni se ty kluci znali s nějakýma těma dealerama. Vždycky jsem jim jen dala peníze a oni tu marihuanu přinesli. Brala jsem kvůli tomu i peníze babičce, abych na to prostě měla. Utratila jsem její peníze, abych financovala tu partu, protože babičce nebyl problém vzít peníze. Samozřejmě oni toho využívali, byla jsem oblíbená, ten kluk se začal potom ke mně taky líp chovat, z čehož jsem měla samozřejmě taky

hroznou radost. Takže jsem je dál financovala, dál jsem s nimi hulila. Začala jsem pak i víc kouřit, protože oni taky kouřili. Ale kouřit normální cigarety jsem začala dřív, než trávu teda.

Vždycky, jakmile jsem dokouřila marihuanu, tak jsem si musela dát ještě normální cigaretu na to a vlastně kouřím do dneška, je to šest let. Marihuany jsem se jako ne zbavila, ale jakmile jsem se přestala s těma klukama vídat, skončila devátá třída, skončila škola, tak jsem se už ani nedostala do styku s tou marihuanou, protože jsem ani neznala lidi, od kterých bych to mohla sehnat. Takže vlastně nějakou dobu potom jsem vůbec nehulila tu marihuanu. Až vlastně na střední škole, někdy ve druhém ročníku prostě přišel spolužák, jestli si nedáme marihuanu. A tak jsem si říkala, a tak proč ne, dlouho jsem to neměla, zas tak špatný to není.

Takže jsem zase začala hulit, ale prostě ne denně, ale třeba jednou za měsíc, za dva, no postupně se z toho vyklubalo, že si marihuanu vykouřím tak jednou za dva tři měsíce. Sama si jí momentálně nekupuji. Koupila jsem si jí za poslední dobu jen jednou, to bylo před maturitou, když jsem potřebovala ten stres ze sebe trochu uvolnit. Čím míň často to hulím, tím lepší má na mě tráva účinky. Nemám nějaký stavy hladu, ale prostě nepadám do deprese, spíš se po tom směju, prostě jsem v pohodě. Někjaký účinky typu mám strašný hlad, joo občas jsem hlad měla, ale vždycky jsem pak šla vyjíst ledničku, ale někdy jsem to prostě zaspala, že jsem hlad pak neměla. Ale většinou se mi potom chce hrozně spát. Nemám problém usnout po brku do půl hodiny. Spím pak až do rána.

Rodina o tom tehdy nevěděla, snažila jsem se to hodně schovávat, mám totiž dobrý, že mně potom nezčervená bělmo, což hodně lidem zrudne bělmo, když se zhulí, tak maj prostě rudý voči, rozšířený zorničky. Tohle se mně neděje, já jsem jako neměla problém to schovat a babička teda na mně nikdy nic nepoznala a řekla jsem jí to vlastně až nedávno, zhruba před půl rokem, když už jsem měla dostatečný pocit, že mě za to nezabije. Vzala to v pohodě, samozřejmě nebyla jako nadšená, že jo, ale řekla si: „co bylo, to bylo...“ Ptala se, jestli to teďka hulím, tak jsem jí řekla, že třeba jednou za pár měsíců si dám, tak s tím neměla nějaký větší problém, ale chtěla, abych se tomu vyvarovala, což jako každý rodič řekne.

Dneska si zahulím hlavně, když mi někdo nabídne, jsem třeba někde večer s kamarádama, někdo řekne: „Hele dáme brko?“, tak řeknu jo, proč ne. Nejsem nějak proti tomu, toleruju ty lehký drogy. Už dlouho jsem si marihuanu sama ze svých peněz nekoupila, i když už k tomu přístup mám. Zním člověka, co to prodává, že jo.

Určitě bych si nedala, já teda nemám řidičák, nejsem řidič, ale jsem dost zodpovědná na to, abych si určitě nedala marihuanu, než sednu do auta. Protože bejvalej přítel si dal jednou takhle s kamarádama ve škole brko a byl neustále zhulenej a já jsem se potřebovala dostat na druhý konec města, s tím že nestíhám. On teda říkal, že mě odveze, že s tím nemá problém. Když mě vysazoval na místě určení, tak mi řekl, že je ještě pořád zhulenej a bylo to znát. Ta jízda prostě nebyla tak střizlivá, měl takové zpomalenější reakce, takže určitě bych si nedala brko, než bych sedla za volant. Když jdu k doktorovi, tak bych si taky nikdy nezahulila. V práci, jak ve který. Když jdu teď do práce, kam chodím, já mám takový sedavý zaměstnání, většinou tam chodím v noci, když se nic neděje, tak tam bych si to brko třeba i dala. Prostě vím, že se nic neděje, že se tím tedy nebudu mít problém. Už jednou jsem si dokonce v práci dala. Přišel za mnou kamarád, tak jsme si spolu brko dali. Takže s tím jsem problém neměla.

Ale před nějakou důležitou zkouškou ve škole tak si myslím, že bych si brko určitě nedala, ale třeba večer předtím, aby se mi lépe usínalo, a abych nebyla tak ve stresu, tak bych si ho dala. Jak říkám, dala jsem si ho před maturitou ráno. Já maturovala odpoledne. Dala jsem si to brko ráno, abych byla prostě v klidu, protože jsem z toho byla opravdu hodně vystresovaná, tak abych se jako trošku uvolnila, tak jsem si dala brko, a bylo to prostě před maturitou, jo. Takže večer před zkouškou bych určitě neměla problém si to dát.

Partnerovi bych to určitě nezakázala, aby hulil, je to jeho svobodná vůle, já nejsem žádný jeho otrokář, abych mu říkala, co smí a co nesmí. Ale vím, že třeba u bejvalýho mi to vadilo. Když třeba řekl, že hulil, pak jsem viděla, jak řídí a docházelo mi, že se klidně mohlo něco stát, tak to mě naštvalo, a řekla jsem mu, ať si klidně hulí dál, ale přede mnou ať o tom nemluví. Bála jsem se, že se prostě něco stane, že si jednou zahulí, někam pojede a bude z toho průser, ale jako kolikrát jsem si s ním i sama dala to brko, neměla jsem s tím nějaký větší problém. Samozřejmě pokud by to byl

nějakej hulič ve stylu, že by hulil jedno brko za druhým, nebo by si jich prostě dal víc za den, tak bych s tím asi měla velkej problém, protože vím, že by mě do toho shodil taky a to já nechci se vrátit do té fáze, že prostě si dám několik cigaret za den. Jsem sice veliký kuřák, ale jen obyčejnej nikotin, takže bych asi měla problém, aby můj partner hulil několikrát denně, protože bych do toho spadla taky.

Myslím si, že alkohol je horší, protože je... no takhle, ono se říká, že na každé droze se dá vypěstovat závislost, ale já si myslím, že třeba na tej marihuaně to nejde. Jako sice jo, já jsem jí hulila denně, ale já jsem jí nepotřebovala. Já jsem prostě řekla, jo já si s vámi dám brko, ale nikdy jsem do školy nejela s tím, jakože jo, dám si tam brko prostě.

To se mi nikdy nestalo. Takže já jsem si na tom závislost nevytvářela. Prostě jakmile jsem ze školy odešla, tak jsem neměla prostě potřebu těm klukům zavolat – hele, pojd'te, já potřebuji brko, to nikdy, kdežto na to alkoholu si nějakou tu závislost opravdu vypěstovat můžeš a je to i na ten organismus o dost škodlivější. Přitom naopak ta marihuana třeba pomáhá při zmírňování potíží při rakovině, prostě je to spíš taková léčebná droga. Není to klasická droga, jako taková, jako podle mě třeba kokain, nebo cokoli jinýho. Může to pomoci. Na rozdíl od těch tvrdých drog, který prostě nepomáhají, že jo.

Legalizovala bych to, ale jen do určité míry. Pak by z toho jinak byl holubník. Když si třeba někdo půjde na ulici s brkem, tak bych ho za to nezavírala, jo. Ale prostě kdybych někde objevila doupě s tunou marihuany, tak bych ho asi zavřela, toho člověka, to jo. Zlegalizovala bych to, ale jen prostě do určité části, nějaké výjimky. Postihovala bych určitě ty, kteří v tom podporují nezletilý, protože ty k tomu mohou hrozně snadno inklinovat. Už jen kvůli tomu, že je to zakázané ovoce a chtějí to zkusit. Takže kdybych někde viděla, že týpek prodává patnáctiletému dítěti marihaunu, tak toho bych si jako chytla.

8.9 Narativní rozhovor s Petrou

Poprvý jsem si zahulila zhruba ve čtrnácti letech. Čistě náhodně, zkusit, jako každé teenager. Pak jsem nehulila. Až okolo nějakého šestnáctého roku na střední škole se hulilo v partě, hulilo se tam dost. Po střední škole se to roztřídlilo. Někteří lidi přestali hulit úplně, někteří v tom zůstali jako já.

Určitě si nedám brko před zkouškou, před důležitýma rodinnejma událostma, a když má přijet sestra. Do školy bych taky nešla zhulená. Hulení mi dělá dobře, uklidní to, člověk se potom případně může vyspat, pomáhá mi to při soustředěnosti, když se učím, při relaxaci a tak dále. Většinou si dávám brko sama, z devadesáti procent sama. Spíš vyhledávám místa, kde si to můžu dát sama, než s někým. Člověk další je prostě jen rušivej element. Taky když si to dávám s někým, tak je větší pravděpodobnost, že nejsem doma a tam ten komfort, když jsem mimo domov je sníženej.

Dostupnost je teoreticky snadná, když zná člověk ty správný lidi, ale ty jo, jestli člověk fakt není totální feťák, co má normální práci, tak tolik lidí zas nezná a nemá takovou možnost se k tomu dostat, pokud teda nechodí na nějaký párty a tak dále.

U přítele by mi to nevadilo, ale chtěla bych, aby konzumoval v menší míře, než já.

Už se mi to teďka nestává, ale dřív jsem po tom vždycky zbledla a bylo mi hrozně blbě. Opravdu, měla jsem modrý rty a tak. Celkově mě jako hulení neomezuje, s největší pravděpodobností potom debilním, ale jsem zatím spokojená a případně když bych chtěla přestat, tak kvůli tomu, že se mi to blbě shání, i kvůli dětem, ale ty zatím neplánuju, samozřejmě v těhotenství i kouření.

Rodiče o tom neví, že hulím, ale prakticky se můžou kdykoliv podívat do mého pokoje. Takže nějaký podezření, že hulím, tam asi bude. Ale rodiče to neuznávají, myslí si, že slušný lidi tohle nedělaj. Takže se o tom doma nebavíme a předpokládá se, že to u nás nikdo doma nedělá. Když si nezahulím, tak jsem taková posmutnělá, občas přicházejí i stavy deprese. Ale předpokládám, že jsem inteligentní a vím, že jde jen o nějakou psychickou návykovost, že tam není ta fyzická, takže vím, že to můžu překonat, takže to takovej problém není, ale spíš se snažím zajistit, aby mi to nedošlo třeba. Mám po tom vždycky hlad a všimla jsem si, že když nehulím, tak jsem schopná třeba, nevím,

zhubnout během pár dnů opravdu zhubnout třeba tři kila, během tejdne, co nehulím. Takže vím, že se potom opravdu hodně jí a tloustne.

Po brku mám zvýšenou citlivost na okolní vjemy. Hlazení pak vnímám taky třeba úplně jinak. Když je na mě třeba někdo ale zlej, tak si to víc uvědomuju. Přemejšlím, proč je na mě ten člověk takovej, je mi to líto, prostě zvýšená citlivost. Finančně je hulení pro mě dost náročný. Vyjde mi to tak zhruba na čtyřku měsíčně.

8. 10 Narativní rozhovor se Simonou

Takže první užití, to bylo asi ve čtrnácti, nebo v patnácti, to nevím přesně a bylo to s partou kamarádů, evidentně kvůli frajeřině, nebo jen z frajeřiny. Začala jsem to docela hodně užívat. To bylo třeba pět, šest brk za den. Takže to bylo docela silný. Účinky to na mě moc nemělo, jenom jsem byla veselá, smála jsem se, taková trošku euforie. Ani v dnešní době, když si zapálím, tak to na mě nemá nějaký účinky, že bych něco pocítovala, jen mám dobrou náladu, že jsem s těma lidma, co chci být a to je asi všechno. Takže hulím hlavně v partě, sama nehulím. Pak jsem nehulila asi dva roky vůbec. Teď už hulím jen občas, většinou na nějaké oslavě, na párty, zkrátka se skupinkou lidí, když si chceme ten večer nějak zpestřit. Spíš tak ze zvyku. Nic za to nikdy neplatím, vždycky hulím jen to, co někdo donese. Většinou chlapi mě zvou na brko.

Určitě bych nehulila při nějaké smutné příležitosti. To by se ten stav pak ještě zhoršil. Hulím jen, když mám fakt dobrou náladu, na špatnou vůbec nehulím. Do práce bych třeba nikdy nešla zhulená, za volant už vůbec ne, nemíchám to ani s alkoholem, kromě piva. Přes den taky vůbec nehulím, večer se z toho vyspím. Do školy bych taky nešla vůbec zhulená. Ačkoliv na střední mi to nevadilo.

Já po tom nemám ani hlad, nebo ani nejsem unavená nějak. Jen jsem víc veselejší potom. Depresi jsem nikdy po brku neměla, to bych se k tomu nikdy už pak ani nevrátila.

Doma to nikdo neví, že hulím, to by mě naši asi zabili, ale když jsem třeba říkala mamce, že jen jednou jsem si zapálila, tak se na mě jen podívala a nijak to neřešila. Dostat se k tomu už dneska není vůbec těžký, dostaneš se k tomu fakt na každém rohu. Kdyby můj partner byl uživatelem, tak by mi to nevadilo, kdyby to na něj nemělo nějaký pro mě negativní účinky, kontroloval by se, tak by mi to vůbec nevadilo.

Myslím si, že by se měla marihuana legalizovat. Myslím, že je to v lékařství hodně důležité, škoda, že se k ní lidi, co to potřebují, nedostanou a zase se k tomu dostane ten, kdo by neměl. Nevím, proč by za to měli být lidé odsuzováni. Zním pár lidí, co opravdu jsou závislí na té marihuaně, hodně je to změnilo, je to na nich fakt hodně vidět. Přijdou mi teď hloupější, nedokážou říct souvislou větu. Jsou rozklepaní, když vidím, jak řídí, tak fakt nechápu, že takovejhle člověk může řídit auta. Je to nebezpečný, už vlastně pro celou společnost. Pro celou společnost jsou nebezpeční, no. Když se neumí ani korigovat v tom svém užívání.

8. 11 Narativní rozhovor se Zuzanou

K droze jsem se poprvý dostala asi ve čtrnácti letech na základce, hulili jsme v lese po škole. Asi z nudy, nevím. Prostě jsme byli s partou, tak jsme experimentovali. No a pak už jsme u toho zůstali.

Určitě to leze do peněz, no, ale vždycky jsem na to tak nějak měla, no. Za měsíc za to utratím, myslím, tak litr, patnáct set určitě. S přítelem máme každé své hulení. Nikdy nebylo pro mě těžký to sehnat. Vždycky jsem byla mezi lidma, co se v tom nějak pohybovali, takže jsem to měla docela i za dobrý ceny, si myslím. Měla jsem vždycky nějaký kamarády dealery, asi tak. Tak samozřejmě na základce se to vždycky shánělo hůř. Skládali jsme se vždycky na jedničky, ty vole. Z kapesnýho, ty vole, na svačiny, to bylo dost, no.

Ideálně si zahulím zaslouženě po práci, večer, prostě doma v klídečku. A většinou sama hulím, no. Byla jsem zvyklá dřív hulit normálně ve dvou, ale přítel byl zvyklej hulit sám, takže jsem si na to taky už zvykla. Takže si hulíme každé své brko. Vždycky jsem byla jinak zvyklá, že jsme to hulili s kámošema v partě. Samozřejmě, že

jsme jich teda vyhulili třeba pět během dvou hodin, že jo, dřív. Hulím teda většinou doma, ale někdy i na veřejnosti, třeba v parku. Myslím si, že mi to zrychlilo metabolismus právě. Já ani hlad tolik nemívám právě. Ale samozřejmě, že když se potom hodně zhulím večer, tak mám hlad. Vůbec třeba přes den nejím a pak až večer se najím. Ale nevím, jestli je to kvůli tomu. Ale mám prostě zrychlenej metabolismus hrozně, že prostě i kdybych snědla cokoliv, tak prostě furt jakoby budu hubená.

Jinak k negativní zkušenosti, tak se mi stalo, že jsem byla nemocná, byla jsem nějaká oslabená a dala jsem si brko a měla jsem jako kómaty, že jsem měla černo před očima prostě, omdlela jsem prostě, to si myslím, že bylo z toho určitě. No a pak vždycky jsme chodili na fotbálek právě a já, když jsem se právě hodně vyhulila, já nevím, jestli co to bylo za model, nebo jestli jsem v té době ještě tolik nevydržela, tak jsem pak měla třeba úplně černo před očima. Musela jsem si sednout a napít se prostě. No ale jako jo, když třeba sedím dlouho a zhulím se a potom když vstanu, tak se mi taky občas motá hlava.

Asi jsem pak i víc unavená, klidnější jsem taky určitě. No unavená ne jako, že bych šla úplně spát třeba, ale že se mi nechce nic dělat, no. A nebo zas naopak, když se do něčeho zapeču, tak to dělám dlouho prostě. Taková pomalejší asi v něčem, no. Ale jinak si myslím, že s tím umím normálně fungovat. Že i když se zhulím třeba přes den, tak můžu mluvit s lidma. Možná jsem třeba někdy pomalejší, ale myslím, že už to na mě ani není většinou poznat, už jsem na to zvyklá prostě.

Určitě si ale nezhulím před pohovorem, při řízení jo. Ale ne, že bych se zhulila nějak do sraček, to zas ne, to jen trochu a jen, když jedu po Plzni. Kdybych jela nějakou dálku, tak to bych nehulila. Ale jinak ve městě mi to nevadí. Třeba na vejšce, před zkouškou, testem bych taky samozřejmě nehulila. Ale na nějaký přednášky mi to nevadilo se zhulit. Ale když byl nějaký test, tak to jsem chtěla, aby mi to víc myslelo, no, protože právě do toho vždycky zapeču a nic nevymyslím. To bych myslela nad kravinama, půlhodiny bych přemejšlela nad jednou otázkou.

Hulím teda každý den, ale většinou večer po práci doma. Jinak když je víkend, tak to je jiný, no. Občas si dám o víkendu už ráno a hulím už pak až do večera.

Rodina to tak ňák jako ví, ale maj k tomu spíš jako negativní postoj, no. A určitě k tomu má negativní postoj i přítelova rodina. Ale ten před nima normálně hulí, no. I před babi, před všema, tomu je to jedno prostě. Neřeší to. Takže tak, no. Já jsem si teda taky dneska před nima dala prda, no. Taky to jako moc neřeším. Ale rozhodně před mou rodinou bychom si zapálit nemohli! Můj táta by to ještě nějak zkouzl, ale před mámou určitě ne. Táta s tím má teda špatnou zkušenost, že si to někdy dali a bylo mu z toho blbě. Jednou si to dali, víš co. To samý můj brácha prostě. Hrozně se potom poblil, no a už si to taky nikdy nechtěl dát. Pak ještě jednu kámošku jsme zhulili do školy, to jsme měli takovej volnější den, ona se poblila při tý hodině. Ona to tam zeblila všude pod stolem, ty vole. Ona musela jet i pak do nemocnice, ty jo. Hrozná scéna kvůli tomu. Přijeli tam i rodiče. Ona ani nedošla na záchod, jak jí bylo blbě, právě. Ale nepřišli na to teda, z čeho jí bylo blbě. Ona řekla, že něco špatnýho snědla. Ale ta už si pak teda taky nikdy nezahulila, no. Kdyby se na to přišlo, ty jo, to by byl hroznej průser. To bylo v prváku na střední.

Myslím si teda, že je určitě na tom hůř alkoholik, než závislej na trávě, asi tak. Jako alkoholikovi se to asi projevuje v horších znacích, než, nebo nevim, no, asi to záleží z nějakýho dlouhodobýho hlediska, no. Ale kdo je zhulenej, není agresivní, kdežto po chlastu ty lidi občas bejvaj agresivní. Ale tak spíš z alkoholiků se pak prostě stanou trosky, no. Kdežto z huličů, ty jsou takový v pohodě. Sice třeba nic moc neřeší, nebo tak. Jsou sice takový pomalejší, ale nejdou prostě tolik do sraček, jako alkoholici. Jinak alkohol samozřejmě kombinuju s trávou. Ale nedělá mi to asi moc dobře. Většinou, když jdem takhle někam pít a já se pak zhulím, a do toho, když jsem zkalená, tak jsem až mrtvá prostě. Šla bych pak nejradši domů spát, prostě. Musím to pak jedinež nějak překalit, no. Ale většinou už mi ten chlast pak ani moc nechutná po tom brku, no. Ale jo, vždycky jsem hulila a kalila dohromady.

Asi bych to ale nelegalizovala, myslím si, že je to takhle v pohodě. Myslím, že je to prostě už tak dost dostupný, že ten kdo chce a žije normálně v Čechách, tak se k tomu v pohodě dostane, když má normální kontakty a kamarády prostě. Tak si myslím, že to není určitě problém. Jedině třeba pro ty starý lidi, ale ty si to zase pěstujou a ty si z toho stejně dělají jen mastičky. Myslím, že takhle moc starejch lidí nehulí. Třeba na ty

nemoci jediné, no. Ale ty, kdo jsou nemocný a věří, že to funguje, tak ty si to podle mě v klidu seženou někde, nebo si to sami pěstují prostě.

Taky to hrozně stmeluje kolektiv. Vždycky je s tím sranda, no. A když zjistíš, že se bavíš třeba s nějakým neznámým člověkem a narazíte na to, že hulíte, tak je najednou úplně jiná atmosféra. Pohodička, vid'. To samý třeba s cigárem. Už se prostě rozmluvíš, když jdete kouřit. A s tím brkem to je ještě víc, že jo. Jinak na sport určitě taky nehulím. Chodím na jógu a na brusle a nikdy bych předtím nehulila.

8. 12 Narativní rozhovor s Jaroslavou

No tak nevím, zapálila jsem si první brko, asi když mi bylo čtrnáct. Bylo to v Dominu na zahrádce s kamarádama na pobavení. Tak zkoušíš nové věci, ne. Poprvý nám ho právě ubalil kamarád, kterej dělá moderátora. A jak jsem měla dřív nejlepší kámošku, tak jsme spolu tak zkoušely, no. No a ze začátku to bylo pro srandu, protože se člověk furt smál. Pak už to začalo být pravidelný, no. Pak už jsou třeba i stavy, že už se potom ani nesměješ, jo. Jsou stavy prostě, kdy ti to nedává to, co ti to dalo ten první měsíc, dva, tři nebo takhle jako. No a nevím, no, tráva mě baví, proto jí kouřím doteď, že jo. Už je to nějakých 12 let... No a nevím, od té doby jsme tak nějak začaly kouřit s tou moji kamarádkou a začalo nás to bavit. Ona už teda teď kouří míň, ale taky kouří.

Do peněz mi to dřív určitě lezlo, ale od té doby, co kouřím hlavně venky, který buď od někoho dostanu, nebo si je vypěstuju doma, tak mi to do peněz moc neleze. Jinak jako hulila jsem dřív hrozně, třeba i dva gramy denně. Teď si dám sice brko každý den, ale jedno denně. O víkendu teda víc.

Třeba když vím, že půjdu na rodinnou oslavu, tak si určitě nezapálím, nebo když jdu do práce, tak určitě ne. Když jsem dřív dělala za barem, tak jsem si ho ale klidně dala. Jako v tehle práci už si ho fakt ale nedám. Zvlášť když dělám, tam kde dělám.

Třeba je super, že když jedu na čtrnáct dní do Chorvatska, nebo někam na dovolenou, tak nepotřebuji hulit vůbec. Jak jsi z toho stresu jakoby pryč a jak jsi v takovej tej poklidnej atmosféře, tak si nepotřebuješ dát brko. Prostě máš tam klid. Ale hned jak se zase vrátíš zpátky, dáš si první brko, druhý, potkáš známý, jsi v tom zase hned zpátky.

A hlavně je to úplně jiný zas po těch čtrnácti dnech třeba. Jako kdyby sis to dala prvně skoro. No to zas né, ale prostě to člověka našlápne jinak úplně. Jinak jako depresivní stavy po marihuaně vůbec nemám, na rozdíl od alkoholu. Po alkoholu mi bylo xkrát blbě, tak po konopí mi nikdy blbě nebylo. A hlavně po trávě nejsou lidi agresivní, jako po alkoholu. Takže nechápu, proč by se neměla legalizovat. Myslím, že je to jen určitá póza společnosti, bych řekla. Záleží asi, jak na to každé nahlíží, jak si udělá vlastní obrázek na to. Záleží jakou s tím má každé osobní zkušenost.

No a naši to neví, ale už mě s tím viděli. Máma to vzala sportovně, táta moc ne. No a nevím, no. Většinou když si zahulím, dám si pak hned cígo. Ale vyloženě, že bych měla nějaké rituály, to ne. Ale samozřejmě je super, když je hezky, vylízt někam do přírody a prostě si tam dáš brčko, lehneš si do trávy a hned je svět veselejší.

Určitě to má nějaký vliv na mozek, to je dokázaný, že jo, ale má to taky spoustu pozitivních účinků a myslím si, že je to přírodní antidepresivum, a že je lepší daleko, aby lidi kouřili trávu, než brali antidepresiva, že jo. Určitě jakoby díky tomu stavu, co tráva přináší jakoby to, jak bych to řekla, jakože potlačuje trochu emoce, že je hodí do takovýho nultýho stavu jakoby, bych řekla já, no. Že v ten moment je ti to jedno, díky tomu. Jakoby že je člověk třeba naštvanej, pak si dá brko, no, a tu situaci vyřeší daleko líp, protože tu situaci neřeší s horkou hlavou a má víc času si to rozmyslet.

Jinak u nás z rodiny samozřejmě nikdo trávu nekouří, jenom já. Takže nikdo k tomu u nás nemá žádný pozitivní postoj. No a jako určitě si myslím, že marihuana lidi taky spojuje. Je to fajn, vyjít si takhle někam na procházku a dát si brko. Hlavně jsou pak ty zážitky jiný, samozřejmě s užitím konopí. Nikdy jsem se nedostala do situace, kdy by marihuana pro mě měla nějaký negativní následek. Protože fakt oproti tomu alkoholu je člověk klidnej a maximálně může být pak vygumovanej, no. To je tak jediný, no. Já si myslím, že je jedno, jestli si člověk dá každé večer prostě jedno brko, nebo si naleje dvojku vína. Já si myslím, že to vyjde na stejno. Akorát ten pohled tý společnosti je takovej, že alkohol je odklepnutej jako legální droga, proto je to v pořádku. Přitom způsobuje daleko horší následky než celá marihuana. A alkohol nemá žádný pozitivní účinky, kromě toho, že prostě zlepšuje krevní oběh. A jak psali v jednom článku, zlepšuje společenský život. No, tak si myslím, že alkohol žádný

pozitivní účinky, nemá, že jo. Kdyžto u marihuany je dokázaný, že má spoustu léčivejch účinků.

Je teda na pytel, že člověk po trávě víc jí, ale zase to samý máš i po tom alkoholu. No ba nee, člověk jí víc po trávě. No a samozřejmě jsou to ty klasický chutě, kdy jednou máš chuť na sladký, pak na slaný, a jelikož máš roztáhlej žaludek z toho, takzvanéj zelenej hlad, tak prostě jíš, dokad' se nepřezereš a pak, když se vystřízlivíš z toho stavu, kdy už nejsi zhulená, tak najednou zjistíš, že jsi úplně přezraná, že je ti blbě.

Určitě už nejsem v tom věku, kdy bych si dala brko po ránu, že jo, protože brko po ránu je to nejhorší. To zkracuje celej den prostě. To nemá smysl. V nějakým věku si člověk uvědomí, že nemůže hulit po ránu. To dělám občas akorát o víkendu, když vím, že mám volno a že si můžu zase jít lehnout, ale jinak ne. No a jinak nevím, co bych k tomu ještě řekla. Myslím si, že je to rozdíl v tom, jak ze začátku, když člověk začíná hulit, se furt směje, samozřejmě se občas ted' taky směju, ale dřív to právě z tý trávy měl člověk furt, že jo. Protože to tělo na to nebylo zvyklý. Jako určitě tam vzniká nějaký návyk, zvyklost organismu. Takže už ten člověk nemá pokaždé ten vysmátej stav, ale nikdy na tom nemám špatnej stav jako. Špatnej stav je akorát to, že jsi zapeklej a čumíš, že jo a nemluvíš. A nejlepší na tom je, že se směješ a vytváříš různý blbosti a směješ se s kamarádka, a to ty lidi spojuje, že jo.

Jinak skončit s tím asi úplně nikdy nechci, je mi ale jasný, že když budu mít rodinu, tak bych to měla nějakým způsobem omezit na minimum, že jo. Ale jako vyloženě skončit, nevím, no. Už je to prostě i takový zajetý, když jde člověk do hospody s kamarádama, že si právě ubalí to brko a jelikož těch lidí mám kolem sebe spoustu, tak prostě nad tím ani nepřemýšlím, že bych skončila. Joo, tak přemejšlím, ale zatím málo, zatím nemám potřebu to řešit. Až ten okamžik přijde tak to budu muset nějak vyřešit, no.

No a jinak jako znám spousty lidí co maj rodiny a marihuanu kouří doted' a nemaj s tím problém. Pak jsou samozřejmě některý lidi, kteří kouří dva tři gramy denně furt, jo, a jako jsem dřív i kouřila já, je jim třeba i čtyřicet a jsou to většinou teda chlapi, a na těch už se to podepisuje, že jo, bohužel. Na těch už nějaká ta vygumovanost vidět

je. No ale určitě si myslím, že je s tím člověk klidnější. Myslím, že spoustu lidem stačí, ten pocit, že tu trávu u sebe mají a že si to můžou kdykoliv ubalit. Že nemusí hulit furt, ale jenom jim stačí, aby to u sebe měli.

Pro mě je snadný se k tomu dostat, vždycky jsem měla nějaký kamarády, co to měli, nebo někoho, kdo mi to dal a těch lidí je spousta, že jo. A hlavně v dnešní době, kdy už většina lidí ví, že ta marihuana není zas takový to zlo, spousta lidí si jí i sama pěstuje, takže si myslím, že ta dostupnost je opravdu velmi snadná i pro toho, kdo moc netuší, kam si pro to jít. Dřív sis mohl jít pro hulení někam do hospody, že jo, do nějakýho pajzlu, že jo. Ale to se v dnešní době už tolik neděje, protože samozřejmě se ty majitelé těch hospod bojí, že jo. Já se jim nedivím, no. Je už opravdu hodně málo hospod, kde si můžeš koupit trávu na baru. Teď vlastně za trávu už vůbec neutracím, se dá říct. Vždycky se snažím co nejdýl kouřit to, co si sami vypěstujeme, nebo dostaneme to, co je vypěstované venku a není to zbytečně ničím hnojený. Prostě je to čistá marihuana, kde člověk nekouří pesticidy a různé další věci, protože ne každý umí tu kytku vypěstovat tak, aby v ní na konci nebyly ty postřiky. Jo, tam je určitě interval, kdy by se to mělo naposled stříkat, ta kytky. A jsou lidi, kteří to nedodržují, a pak spousta uživatelů do sebe žene sračky, že jo. Jinak hašiš jsem mockrát neměla, k tomu se tu zas tolik nedostaneš a ani ho nějak nevyhledávám.